

Підмодуль МАБ „Організація будівництва - облаштування будівельного майданчика“

<https://fhlbabeua.eduloop.de>

2025-04-23 03:16:22

Підмодуль МАБ „Організація будівництва - облаштування будівельного майданчика“	4
1 МАБ – Загальний вступ до МАБ «РОЗВІДКА»	5
1.1 Аналіз будівлі з огляду на її місцезнаходження як передумова планування	5
1.1.1 Галузевий та міждисциплінарний аналіз будівництва	6
1.1.2 Базові процедурні питання під час аналізу будівництва та оцінки результатів	7
1.2 Навчальні цілі	9
1.3 Лекційний матеріал та його застосування за допомогою тренувальних завдань	10
1.4 Тематичні сфери аналізу будівництва	11
1.5 Методи аналізу будівництва	13
1.6 Навколишній світ (природний, соціальний та збудований)	15
1.6.1 Навколишній світ.. Природа - місто - місцевість - об'єкт будівництва - предмет - чуттєві сфери..	15
1.6.2 Людина... індивідуум - перехожий - користувач - мешканець - спостерігач - планувальник - митець...	19
1.6.3 Аналіз та (дефіцити) сприйняття	22
1.6.4 Спостереження за навколишнім світом та обмежуючий аналіз будівництва	23
1.7 Зміст аналізу та рівні масштабів	24
1.8 Список використаної літератури, джерел та ілюстрацій	26
2 МАБ – Вступ до організації будівництва (ВСТУП ОРГБУД-1)	31
2.1 Передмова	31
2.2 Навчальні цілі підмодуля „Організація будівництва – облаштування будівельного майданчика“	32
2.3 Теми та галузі дослідження	32
2.3.1 Будівельна субстанція	33
2.3.2 Огляд території будівництва та довколишньої території	35
2.3.2.1 Під'їзні шляхи та інженерні комунікації	36
2.3.2.2 Обслуговування та утилізація	36
2.3.2.3 Сусідні будівлі / земельні ділянки	36
2.3.2.4 Рослинність та захист довкілля чи природи	37
2.3.2.5 При знесенні наявної будівлі чи елементів будівлі (Bauteile)	38
2.3.2.6 Вимоги до фундаменту та створення котловану чи котлованів	39
2.3.2.7 Територія, необхідна для забезпечення постачання / Ділянки руху транспорту	39
2.3.2.8 Необхідні складські території	40
2.3.2.9 Підготовка робіт перед початком будівництва	41
2.4 Планування облаштування будівельного майданчика	42
2.5 Аналіз будівельної субстанції як генератор ідей	42

2.5.1 Приклади будівництва багатоповерхових споруд	42
2.5.2 Узагальнення	46
3 ЕКСКУРСИ	47
3.1 Екскурс №1. Спостереження за спостерігачем (Заг. вступ-1)	47
3.2 Екскурс №2. Модель міста & Дійсність міста (Заг. вступ-2)	48
3.3 Екскурс №3. Вальтер Беньямин „Берлинское детство на рубеже веков“ (Заг. вступ-3)	49
3.4 Екскурс №4. Итало Кальвіно „Невидимые города“ (Заг. вступ-4)	52
3.5 Екскурс №5. „Kulturfabrik“ – перебудова в Москві (Містобуд.-1)	53
3.6 Екскурс №6. Архітектура & минуле (Містобуд.-2)	54
3.7 Екскурс №7. Архітектурні якості (Містобуд.-3)	59
3.8 Екскурс №8. Проживання у передмісті в північно-східній Бразилії (Містобуд.-4)	67
3.9 Екскурс №9. Своєрідна краса (КоФо-1)	67
3.10 Екскурс №10. Уподобання – правильно & неправильно (КоФо-2)	70
3.11 Екскурс №11. Спосіб життя корінного населення & простір (КоФо-3)	75
3.12 Екскурс №12. Типологія-термін (КоФо-4)	78
3.13 Екскурс №13. Стіна&простір (КоФо-5)	82
3.14 Екскурс №14. Бумайданчик та де-конструкція (Орг.Буд-1)	85
3.15 Екскурс №15. Будівництво та форма житла (КоФо-6)	92
4 СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ, ДЖЕРЕЛ ТА ІЛЮСТРАЦІЙ	105
5 МАБ-ІМПРЕСУМ (зміст) та інформація	111
 I	113
II	114
III	118

Підмодуль МАБ „Організація будівництва - облаштування будівельного майданчика“

PraxisPartner Historische Stadt
Партнерство в рамках історичної частини міста

За сприяння ДААД та підтримки Міністерства з економічного розвитку та співробітництва.

Підмодуль МАБ „Організація будівництва - облаштування будівельного майданчика“

1 МАБ – Загальний вступ до МАБ «РОЗВІДКА»

2 МАБ – Вступ до організації будівництва (ВСТУП ОРГБУД-1)

3 ЕКСКУРСИ

4 СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ, ДЖЕРЕЛ ТА ІЛЮСТРАЦІЙ

5 МАБ-ІМПРЕСУМ (зміст) та інформація

1 МАБ – Загальний вступ до МАБ «РОЗВІДКА»

1 МАБ – Загальний вступ до МАБ «РОЗВІДКА»

1.1 Аналіз будівлі з огляду на її місцезнаходження як передумова планування

1.2 Навчальні цілі

1.3 Лекційний матеріал та його застосування за допомогою тренувальних завдань

1.4 Тематичні сфери аналізу будівництва

1.5 Методи аналізу будівництва

1.6 Навколишній світ (природний, соціальний та збудований)

1.7 Зміст аналізу та рівні масштабів

1.8 Список використаної літератури, джерел та ілюстрацій

Примітка: Задля легшої читабельності тексту було вирішено відмовитися від використання фемінітивів, як напр., "архітектор/архітекторка".

З метою дотримання принципу гендерної рівності зазначаємо, що відповідні терміни стосуються, звичайно ж, представників обох статей.

1.1 Аналіз будівлі з огляду на її місцезнаходження як передумова планування

Завдання творців навколишнього середовища, таких як містопланувальники, інженери та архітектори, полягає в тому, щоб у заданій ситуації на основі поставленого завдання розвинути планувально-будівельне рішення. Незалежно від того чи йдеться про новобудову, чи про перепланування наявної будівлі, чи про якесь інше завдання, поряд з побажаннями, які висловив замовник, постають ініціативи, прив'язки, дефіцити, які зумовлює сама місцевість і з якими доведеться мати справу під час створення проектної пропозиції. Необхідно враховувати спричинені місцевістю стимули для проекту, як, наприклад, відкрите розташування поруч з водоймою чи біля вулиці з активним рухом транспорту, а також суворий обов'язок переймати вже існуючі містопланувальні рішення, напр., щодо форми даху чи необхідних заходів для захисту від шуму). Власні проектні цілі слід також погоджувати з наявними технічними можливостями інженерних комунікацій, наприклад, при розширенні житлової будівлі чи при зміні функціонального призначення території занедбаної фабрики.

1.1 Аналіз будівлі з огляду на її місцезнаходження як передумова планування

1.1.1 Галузевий та міждисциплінарний аналіз будівництва

1.1.2 Базові процедурні питання під час аналізу будівництва та оцінки результатів

1.1.1 Галузевий та міждисциплінарний аналіз будівництва

Комплекс модулів з аналізу будівництва „РОЗВІДКА – РОЗУМІННЯ – ОПИС“ (скорочено: **МAB „Розвідка“**) є так званою інструкцією, яка в поєднанні з розробленими вищим навчальним закладом на основі навчального плану пропозиціями допоможе ознайомитися з основами документації про сам будівельний об’єкт у (історичному) місті, про його довколишню місцевість і його безпосереднє місцезнаходження та надалі застосовувати отриману інформацію. Мета модулів з аналізу будівництва полягає в тому, щоб за допомогою підібраних методів настільки комплексно «портретувати» певні будівлі, пункти чи ареали, щоб охопити та задокументувати **характеристики** та місцеві **зв’язки**, які є суттєвими для подальшої планувальної діяльності. При цьому кожна фахова дисципліна – містобудування, архітектура та будівництво – вносить свої ключові теми та специфічну проблематику. Метою даного комплексу модулів з аналізу будівництва „Розвідка“ є **міждисциплінарна перспектива**, хоч він і розподілений на три окремі модулі „Містобудування“, „Архітектура“ та „Будівництво“, проте вони пов’язані між собою взаємозумовленими темами, структурою, навчальною дидактикою, а також спеціалізованими вступними та ввідними текстами.

■ 1: Структура комплексу МАБ „Розвідка“. - Оскільки модулі з аналізу будівництва не висвітлюють обширний, вичерпний зміст архітектури та будівництва, натомість обмежуючись аналізом найважливішої, спеціалізованої тематики, для обох сфер використовуються терміни „конструкція+форма“ та „організація будівництва“ (замість загальних термінів „архітектура“ та „будівництво“).

У даних трьох модулях під час проведення спеціалізованого аналізу будівництва в якості прикладів досліджуються існуючі пункти й будівлі та здійснюється опис їх будівельно-технічного, будівельно-організаційного та конструктивного виконання, а також їх граничних умов. Крім того проводиться систематичне дослідження обраних прикладів, описуються їх суттєві риси, здійснюється збір інформації про їхнє близьке й віддалене оточення, їх зв'язок із центром міста та їх включення в загальну систему міста. На завершальному етапі – якщо скомбінувати три спеціалізовані результати – можна створити для цих пунктів та наявних там будівель і міського простору так зване трансдисциплінарне „будівельне досьє“ або ж міжгалузевий „портрет будинку чи певного пункту“.

Завдяки систематичному, крок за кроком зібраному матеріалу дослідження та опису комплекс модулів з аналізу будівництва „РОЗВІДКА“ дозволяє здійснити обґрунтовану, спеціалізовану **оцінку** будівельної ситуації і цим самим надає важливе змістове наповнення для постановки цілей для **вирішення** відповідного планувального завдання. Виконавши три етапи аналізу „Розвідка – Розуміння – Опис“, всі учасники зможуть навчитися визначати та обговорювати місцеві умови, планувальні цілі та можливості майбутнього розвитку певної місцевості.

1.1.2 Базові процедурні питання під час аналізу будівництва та оцінки результатів

<loop_figure title="Каспар Давід Фрідріх „Жінка біля вікна“ (1818 - 22): картина демонструє нам „Спорстереження за спостерігачем“ (дата звернення 29.03.2017) “ "завантаж. wikimedia commons id="5f6e05ca93d09">

</loop_figure>

У вступних текстах комплексу „МАН. Розвідка“ наводяться окремі додаткові міркування та приклади, які тематизують перебіг аналізу та осмислюють способи розуміння (просторової та будівельної) ситуації. „Бути у світі“ і водночас спостерігати за іншими (іншим) – це складний процес, який порушує питання **„суб’єктивності та об’єктивності“**. Див. також: [|Екскурс №1. Про спостереження за спостерігачем](#)

(Тільки) з початком Нового часу в Європі зрозумілий нам підхід, що полягав у відокремленні суб’єкта та об’єкта, став передумовою та основою для наукового мислення та розвитку (будівельних) технологій, так як ми це знаємо і практикуємо на сьогоднішній день. Втім, як відомо з різних дискусій, протиставлення „суб’єктивності“ та „об’єктивності“ потенційно включає в себе також „конфлікти реальності“.

Хоча у комплексі „МАН. Розвідка“ й розробляються описи (проаналізованого), втім (подаліше) оцінювання цих результатів аналізу, тобто міркування про те, що саме слід перейняти, змінити, усунути і т. д. для майбутнього планувального рішення, не опрацьовується і не є темою модуля. Це є завданням і вже безпосереднім стартом (направленого на створення проєкту та будівельно-технічного) планування (попередній проєкт). Все ж слід усвідомлювати (і це

необхідно буде постійно підкреслювати та піддавати перевірці під час аналізу), що під час кожного аналізу (неодмінно) проводиться (імпліцитний, прихований) процес оцінювання, уже навіть на етапі відбору та визначення „релевантної“ інформації та матеріалу, який слід проаналізувати. Аналіз включає в себе також відбір та виокремлення речей та обставин, які мають (або не повинні мати) значення для поставленого завдання. Втім у будівництві виокремилися певні стандарти визначення змісту, який є невід’ємним чи важливим. Окрім того, якщо бути самокритичним під час роботи, то „в будь-який час“ під час повторення можна доопрацювати пропущене.

"Задля легшої читабельності було вирішено відмовитися від використання фемінітивів, як напр., "архітектор/архітекторка". З точки зору рівноправ'я відповідні терміни використовуються для позначення представників обох статей."

1.2 Навчальні цілі

(Текст створено за підтримки Гвідо Кваста) Після успішного опрацювання модуля з аналізу будівництва Ви зможете на основі першого спрощеного **аналізу будівельної субстанції** чи певного пункту та довколишньої ситуації створити **опис актуального стану** для майбутнього планувального завдання. Необхідні для цього знання, в тому числі й міждисциплінарні, Ви здобудете під час виконання тренувальних завдань, які входять до трьох модулів. Завдяки поєднанню трьох важливих для цієї сфери галузей знань Ви також підготуєтесь до майбутньої роботи над **спільним полем професійної діяльності**, яке об’єднує містопланувальників, архітекторів та будівельників:

- ознайомитеся зі способом мислення та принципами діяльності суміжних дисциплін.
- дізнаєтесь, що технічні планувальні та будівельні рішення також є результатом сформульованих соціальних, суспільних бажань і вимог.
- віднайдете певні міждисциплінарні рішення, які можуть бути розроблені виключно завдяки взаємодії трьох спеціальностей.

Ознайомлення з текстами інших модулів (див. еКнигу) розширить **перспективи дослідження**, а також надасть знання, необхідні для пошуку комплексних екологічних та планувальних рішень в природному та збудованому навколишньому світі.

Окрім цього Ви будете готові з різних часових перспектив розглядати питання **оцінювання** та **оцінки** для встановлених містопланувальних зв'язків, містобудівних, екологічних та будівельно-технічних умов:

- з точки зору минулого (умови виникнення)
- з точки зору актуального планувального та будівельного завдання та його умов (оцінка будівельної субстанції та потенціалів)
- з точки зору прогнозованого майбутнього (можливості розвитку та здатність до пристосування)

Отже, для кращого розуміння досліджуваного об'єкта будівельний аналіз виявляє також історичні та пов'язані з часом причини, цілі та мотиви, які мали місце під час появи даного об'єкта і його подальшого використання. Аналіз будівництва – як і кожен опис (так званої) дійсності (*див.*) – це свідомо діяльність того, хто здійснює аналіз, під час **вибору** тих **впливових величин**, які вважаються важливими та необхідними для вирішення проєктного завдання. Водночас той, хто проводить аналіз, може перевірити, які зусилля – часові та фінансові – є бажаними та / чи необхідними для відповідного завдання та глибини його опрацювання.

1.3 Лекційний матеріал та його застосування за допомогою тренувальних завдань

Під час **аудиторних занять** у Вашому вищому навчальному закладі спеціалізований навчальний матеріал подається шляхом детального представлення змістового наповнення відповідної галузі знань – архітектурно-конструктивний розгляд будівель в містобудуванні й архітектурі, будівельно-конструктивні та технологічні завдання у будівництві. Кожна галузь має свої специфічні **перспективи, методи та знання**, які пов'язані зі **збудованим та природним навколишнім світом**. Фахові терміни, які використовуються в лекціях, пояснюються на прикладах. Демонструються зв'язки та взаємозалежності між спорідненими дисциплінами та темами, представляються різноманітні підходи до певних аспектів. Можливою є також дискусія щодо проблематики різних перспектив та бажаного фахово-нейтрального способу мислення та оцінки. Для того щоб самостійно більш детально заглибитися в **реалії** відповідної дисципліни, слід скористатися посиланнями на додаткову інформацію з літературних джерел та інтернет-ресурсів.

Тренувальні завдання демонструють, як можна самотійно опрацювати, доопрацювати та осмислити представлений викладачем матеріал, охоплюють певні „реальні“ території, ситуації, пункти, будівлі та земельні ділянки у Вашому місті, які необхідно проаналізувати та описати. На основі цих **прототипних прикладів** можна відпрацювати та зрозуміти певну проблематику. Ці завдання служать самотійному опрацюванню висвітленого матеріалу, вимагають його використання та уможливають перевірку засвоєння вивченого.

На багато містобудівних, архітектурних, а також будівельно-технічних запитань не можна відповісти однозначно, використавши „так / ні“ чи „правильно / неправильно“, багато з них неможливо також опрацювати у всій повноті. Тому в ході виконання завдань важливо накопичити досвід, який допоможе навчитися самотійно справлятися з таким типом запитань та розширить „знання про процес оцінки“. У зв'язку з цим у тренувальних завданнях наявні запитання, відповідь на які дається шляхом позначення проміжку на певній шкалі. Окрім того існують завдання, які передбачають обговорення з Вашим викладачем, під час яких Ви зможете озвучити та порівняти отримані результати. Таким чином, навчаючись, Ви будете поступово напрацьовувати Ваші (методичні) знання, а також власну „позицію“¹ та масштаби цінностей. При цьому темою опосередковано стає також Ваша власна фахова та **професійна відповідальність** в рамках даного процесу аналізу будівництва.

¹: При цьому йдеться не про можливість захватитися за індивідуальною „суб'єктивністю“ (мовляв, напр., щось є „питанням смаку“...), мається на увазі уважний розвиток свідомого професіоналізму, при якому усвідомлюються масштаби власних цінностей. З іншого боку дані цінності є відкритими для бажаних та необхідних цілей планувального завдання, а також для інших цілей учасників та в рамках наявних обставин. З цією (ціннісною) „позицією“ – знову й знову оновленою та актуалізованою – здійснюється спроба розробити та представити фахове вирішення поставленого планувального завдання.

1.4 Тематичні сфери аналізу будівництва

Різноманітні фахові підтеми, міждисциплінарні фактори та питання щодо оцінювання, які постають під час аналізу будівель, формують широкий спектр будівельно-діагностичних запитань, під час опрацювання яких – перед розробкою та плануванням певного рішення – можна виявити та задокументувати основні планувальні, архітектурні та будівельно-технічні граничні умови та сукупність завдань. Сюди належать: використання будівлі в її

існуючій формі, а також **потенціал її використання** в майбутньому, можливості пристосування та зміни наявної ситуації. Для фінальної оцінки ситуації все ж необхідним є формулювання планів замовника або планувальної програми; проте ця тема, а також визначення **здатності будівлі до адаптації** та перевірка її **здатності до адаптації** для нового використання в наявній ситуації в даних модулях не опрацьовуються. Все ж можна завчасно визначити та описати певні граничні межі реалізації та потенціал до змін. Визначення діапазону адаптації є важливою складовою аналізу існуючої забудови перед початком проектно-планувальних робіт.

Три основні тематичні сфери для досліджуваної наявної збудованої та природної ситуації, включаючи навколишній простір:

1. виявлення головних ознак **природного** та **збудованого оточення** (ландшафт, структура міста чи населеного пункту та незабудований простір)
2. виявлення важливих **ознак будівлі** (історія, використання, перебудова, конструктивна будова, енергетично-екологічні вимоги, оформлення)
3. виявлення важливих ознак та даних про **конструкцію будівлі** (земельна ділянка, несуча конструкція, конструктивні елементи, каркас, інженерно-технічне обладнання, енергетично-екологічні вимоги, комунікації та стандарт), а також місцевих умов для облаштування будівельного майданчика.

Всі ці основні тематичні напрямки доповнюють один одного і є складовою частиною опису аналізу будівництва. У вищезазначеній послідовності їх можна пов'язати за змістом з такими спеціальностями: містобудування, архітектура та будівництво

Відповідно до змістового наповнення кожної з трьох спеціальностей комплекс модулів з аналізу будівництва розподілено на три модулі. Оскільки без залучення цих трьох галузей знань неможливо комплексно зрозуміти та описати будинок чи інженерну споруду, модуль з аналізу будівництва вказує на певні зв'язки, а також відмінності у фахових перспективах розгляду, зважаючи на особливості кожної спеціальності. За допомогою бажаної інтеграції трьох модулів містопланувальник дізнається, яка інформація є важливою для архітектора та будівельника, архітектор – що є важливим для містобудувальника та будівельника, а будівельник в свою чергу – що є важливим для містопланувальника та архітектора. Кожна дисципліна таким чином знайомиться з перспективами та **змістом аналізу інших спеціальностей**. Такі знання про специфіку діяльності один одного є запорукою кращої комунікації

між учасниками планування та будівництва, вони полегшують фахове спілкування під час планування, зменшують кількість можливих конфліктів та запобігають фаховій однобокості.

1.5 Методи аналізу будівництва

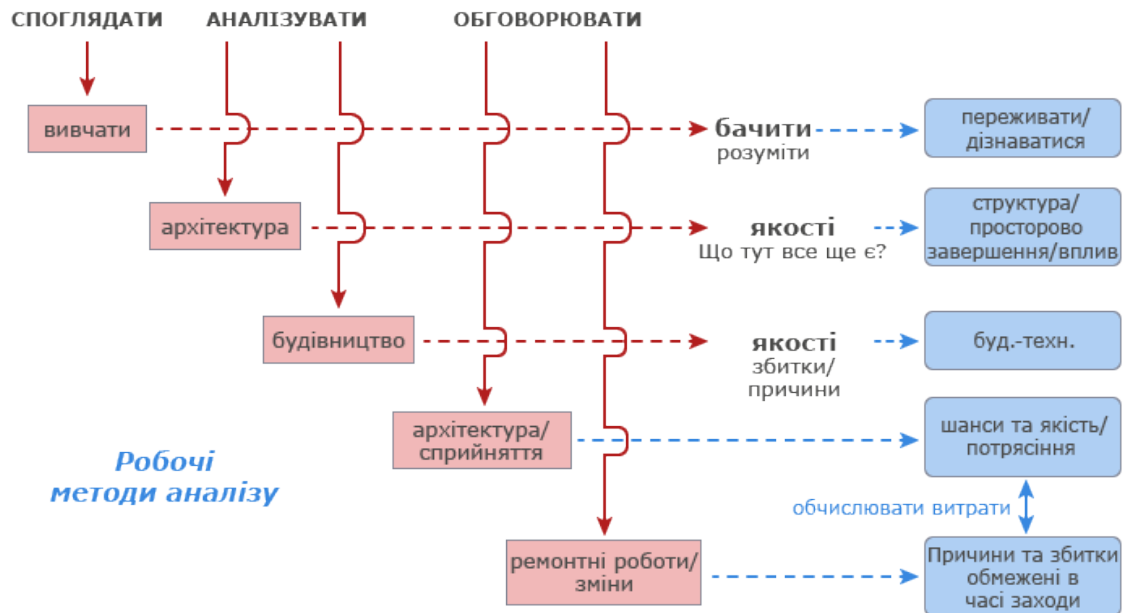
Ситуацію, коли в загальному постаєш перед проблемою, для якої потрібно знайти рішення, можна порівняти з вимогами та питаннями, які надає місцевість, планувально-будівельне дослідження якої потрібно провести, коли ми вперше перебуваємо на ній.

- Що є важливим?
- Що мені потрібно знати?
- Звідки я отримую інформацію?
- Що характеризує дану місцевість?
- Що реально зробити?

і т. д.

Відповіді на ці запитання ми повинні шукати в усьому, що можемо побачити, перебуваючи безпосередньо на місцевості, та в усьому, з чим можемо ознайомитись у базах даних, архівах. Сюди належать також думки, розповіді, інформація та досвід людей, які якимось чином пов'язані з досліджуваною ситуацією, тобто є власниками, сусідами, користувачами, фахівцями, відповідальними за якісь об'єкти і т. д.

Наскільки важливим з практичної точки зору є ґрунтовний аналіз перед початком планування, демонструють результати роботи нідерландського архітектурного бюро «ТАК-Architekten», яке займається активною діяльністю у сфері аналізу (див. зображення перших етапів планування проєкту із паралельним опрацюванням будівельно-технічних та просторових аспектів). Важливе значення комплексного аналізу для розвитку проєктних пропозицій, особливо для складних завдань, які потребують новаторських та незвичних рішень, часто демонструють також розробки містобудівних та культурно-урбаністичних тем бюро «ОМА» (архітектор Рем Колхас).

■ 3: „Робочі методи аналізу“

– слайд № 20 із звіту „Будівля, що мандрує в часі“, автор: Kees Tak, 13.12.2016, ВНЗ прикладного напрямку м. Любек; (викладено з дозволу „ТАК architecten“ Дельфт / Арнгайм (Нідерланди))

Спочатку – можливо, після короткої „фази створення відповідного настрою“ під час перебування безпосередньо на місцевості – той, хто здійснюватиме аналіз, повинен обмірковувати **стратегію аналізу**, тобто сформулювати усі важливі запитання, для того щоб за допомогою відповідної пошукової роботи, методів, прийомів та обчислених витрат відібрати чи виокремити, розпізнати, розрізнити, охопити, визначити, описати і, зрештою, оцінити різні аспекти. Це запитання щодо найважливіших планувальних, будівельно-конструктивних та соціокультурних основних та граничних умов, які безпосередньо перед початком планування та будівництва потрібно визначити з контексту замовлення, місцевої ситуації та в архівах, де зберігаються плани і т.п. Залежно від обсягу тем може виникнути потреба провести один за одним кілька етапів аналізу. Після першого **поверхневого аналізу** на зразок „першого загального враження“ можна поглиблено опрацювати все більше й більше детальніших запитань. Таким чином крок за кроком ми зможемо окреслити проблеми або ж також можливі шляхи їх вирішення. У даному модулі з аналізу будівництва на першому плані знаходиться тільки первинне опрацювання, метою якого є ознайомлення з способами пошуку рішення та отримання перших змістових орієнтирів.

Під час аналізу будівництва основними є такі **типи знань**:

- техніка збору інформації (фото, відео, малюнок, тощо);
- систематика впорядкування;
- типи документації;

- метод оцінки.

Для кожної спеціальності слід застосовувати ті принципи діяльності, які відповідають тематиці та змісту дослідження. Використання камери, олівця, вимірювальних пристроїв, намагання вникнути в ситуацію, перебуваючи безпосередньо на місцевості, залучення перевірених типів спостереження та інтерв'ю – кожна техніка сприйняття надає окрему інформацію про досліджуваний об'єкт. Далі відбувається збір, систематичний розподіл та документація результатів. Слід назвати та відповідним чином відтворити досліджені складові довколишнього світу, якщо вони стосуються наступних етапів планування або ж є / можуть бути важливими для них.

1.6 Навколишній світ (природний, соціальний та збудований)

Сам термін „навколишній світ“ схиляє нас до точки зору, яка стверджує, що навколишній світ знаходиться зовні, довкола людини, а отже, існує відокремлено, і людина здається при цьому чимось „іншим“, відстороненим від (навколишнього) світу; і тому може „вільно“ поводитися з ним, як з матеріальним об'єктом. Втім насправді не існує цього однозначного розмежування між людиною та навколишнім світом (суб'єкт та об'єкт), оскільки вона (людина) сама є частиною цього світу. Вона залучена до дій, вказівок, настроїв і з її власною тілесністю – чи активною, чи пасивною – знаходиться в полоні суспільних та природних процесів. Тут відкриваються детальніші та (пра-) давні можливості трактування, які можна по-філософськи осмислювати чи по-новому тематизувати залежно від культури та історичної епохи.

1.6 Навколишній світ (природний, соціальний та збудований)

1.6.1 Навколишній світ... Природа - місто - місцевість - об'єкт будівництва - предмет - чуттєві сфери...

1.6.2 Людина... індивідуум - перехожий - користувач - мешканець - спостерігач - планувальник - митець...

1.6.3 Аналіз та (дефіцити) сприйняття

1.6.4 Спостереження за навколишнім світом та обмежуючий аналіз будівництва

1.6.1 Навколишній світ... Природа - місто - місцевість - об'єкт будівництва - предмет - чуттєві сфери...

Схожий „образ – Я“ має той чи інший планувальник та інженер, певним чином проєктуючи якийсь об'єкт, котрий начебто повинен нейтрально і незалежно функціонувати лише заради однієї певної мети. Щоправда, при цьому він також фактично долучається до розвитку „частинки світу“ та змінює її. Це в свою чергу визначає для інших (людей) їхнє існування – навколишній світ для їхнього власного життя, тому що оце „все“, що знаходиться довкола чогось – будинку чи особи – і є актуальним **життєвим світом людини**. Його неможливо всеосяжно й тотально проаналізувати, зрозуміти та задокументувати (а також запланувати), тому що „все“ містить в собі не лише все, що наявне на місцевості, що ми можемо побачити та перелічити, але й „все“, що утворює чуттєві складові „життєвого світу“.

Деякі з наведених нижче посилань повинні бути активовані користувачем.

Складовими актуальних „життєвих світів“ є, наприклад, також:

- **звуки:**

див. текст роману Hanns-Josef Ortheil: Die Erfindung des Lebens; München 2011, S. 38-40 ¹

- **рухи:**

див. студентський проєкт у Вищій школі будівництва та художнього конструювання „Баухаус“ у Веймарі: „Doppelgänger. Eine interaktive Sound-Installation“ ; у журналі: „Der Entwurf. Sonderheft der DBZ“, November 2015, S. 10-11/ *див.* Vakili, Nima: Doppelgänger; 2015 <https://vimeo.com/106810227>

- **запахи:**

див. Joachim Bessing: Riechst Du das?; у газеті „Die Zeit“ Nr. 12 / 2017, S. 54 ²

- **атмосфера, настрої:**

див.: youtube: музичні твори про Нью-Йорк, які через музику й акустику передають протилежні настрої у місті, напр.:

John Zorn: „Naked City“ (1990) ; а також

Charles Ives: „Central Park in the Dark“ (1906); Leonard Bernstein (диригент)

- **уявлення про минуле:**

див. „Urbex I“ (2014); Ben (автор); *див.* vimeo Urbex I , Urbex II , Urbex III

- **теперішнє:**

див. youtube „Koyaanisqatsi“ (1982); Godfrey Reggio (режисер); Philip Glass (композиція); епізод фільму (трейлер)

- **уявлення про майбутнє:**

...

- **колись і зараз:**

*див. Simon Smith: „London in 1927 & 2013“; епізоди *див. <https://vimeo.com/81368735>**

- **зв'язок між подіями та об'єктами:**

див. И. Кальвіно: „Невидимые города “ глава „Города и память. 3“ [Електронний ресурс] - Режим доступу: http://royallib.com/read/kalvino_italo/nevidimie_goroda.html#0.(дата звернення 08.06.2017)

- **знищене:**

... і т. п.

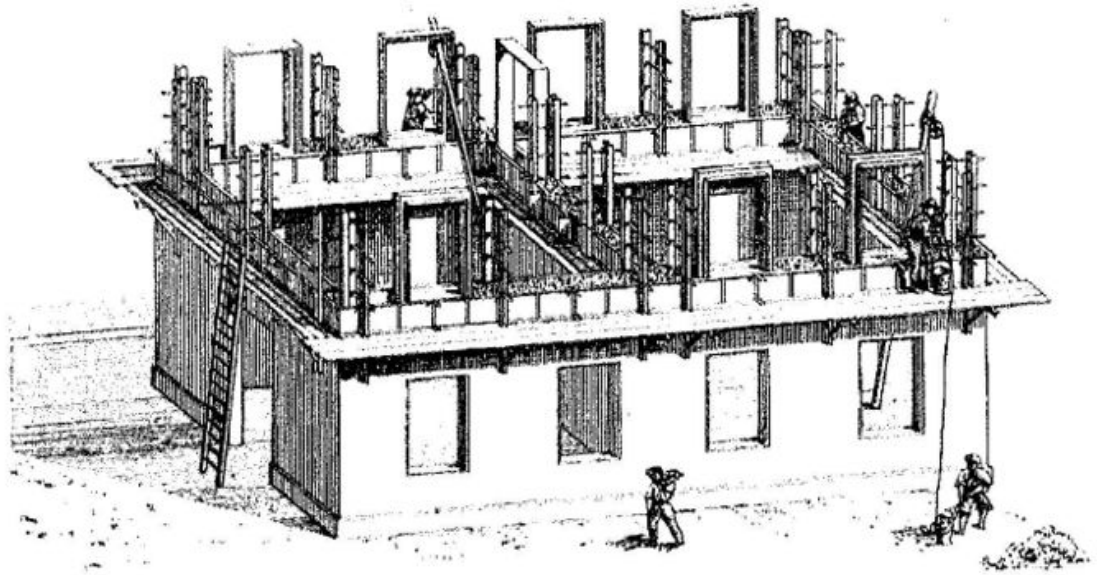
Сама локація з її впливами на почуття у власний спосіб разом з будівлями робить внесок у те, щоб формувати їх (будівлі) як частину навколишнього світу. В якості фахового терміну для цього «локального сплетіння зв'язків» – аж до метафоричних міркувань – закріпилося латинське слово „**Genius Loci**“. Теоретик архітектури Крістіан Норберг Шульц особливо вражає та феноменально висвітлив це питання у своїй однойменній книзі „Genius Loci“ («Дух місцевості»).

Примітка: Norberg-Schulz, Christian: Genius Loci. Landschaft, Lebensraum, Baukunst; Stuttgart 1982.

Матеріально-осяжний, природний та збудований навколишній світ пропонує фахівцям у сфері будівництва достатню кількість „матеріалу для аналізу“, для того щоб характеризувати та описувати локацію, яка повинна розвинути з планувальної та будівельної точки зору. Потрібно проаналізувати будівельні конструкції, зрозуміти розподіл сил і навантаження, описати вуличне покриття, якість його матеріалу та типи замощення. Необхідно віднайти несучі елементи і навантаження в історичних кам'яних мурах та картувати видимі недоліки (напр. сирість). Слід окреслити аспекти безпеки в несучих конструкціях та здійснити класифікацію будівельних елементів, які є цінними з історичної точки зору. Потрібно розпізнати регіональний тип дерев'яного будівництва та дослідити стан крокви і дерев'яного перекриття з брусів. За можливості, необхідно зберегти рідкісне заклепкове з'єднання моста чи розпізнати давню бетонну

конструкцію (див., *наприклад*, Buchenau, Geraldine: Beton und seine wachsende Rolle in der Denkmalpflege. Frühe Betonbauten in Baden-Württemberg gestampft bis geschüttet; in: Denkmalpflege Baden-Württemberg. Nachrichtenblatt der Landesdenkmalpflege Nr. 1 / 2017 / S. 29 ff). Конструкції та форми будівель історично пов'язані між собою і таким чином демонструють місцеві теми прив'язки для майбутніх рішень.

■ 4: Зображення бетонного будинку в процесі будівництва (архітектор Бернард Лібольд припл. 1890 (Джерело "див." Buchenau, Geraldine (2017), ст. 32)

¹: Ганс-Йозеф Ортайль «Винайдення життя» Автобіографічний роман, в якому автор розповідає про свої дитячі роки, кар'єру піаніста та перші успіхи в ролі письменника. „... Це була незвичайна, неначе викликана великою знемогою, післявоєнна тиша п'ятдесятих років, в якій дуже точно сприймався кожен тон, кожен голос, кожен звук, адже цю тишу ще не встигли пронизати чужі, штучні звуки. Це був світ без телебачення, навіть без радіо й грамофонних платівок, світ, в якому слід було намагатися творити шум (...) Інколи я старався ідентифікувати цей вуличний шум, лягав на підлогу перед відчиненим вікном нашої квартири, заплющував очі та з усіх сил прислухався: що це було? що саме це було? чий голос?, чиї кроки? (...) Такі сприйняття були типовими для тих років і передусім для мене, (...) оскільки мала дитина, якою я був, безупинно протоколювала світ у найрізноманітніших, мною ж винайдених, ледь не маніакально - перфекціоністських системах. Таких систем було дуже багато, і всі вони були в моїй голові, як-от система розгляду журналів, за допомогою якої я

запам'ятовував титульні сторінки“(неавторизований переклад уривків з газет з німецької І.Данко)

²: Йоахім Бессінг „Ти відчуваєш цей запах?“ „Раніше кожна територія мала свій особливий запах, сьогодні все, чим ми дихаємо, знищене синтетичними ароматичними речовинами. Для нашого автора цей запах є неприємним.“ (неавторизований переклад уривків з газет з німецької І.Данко)

1.6.2 Людина... індивідуум - перехожий - користувач - мешканець - спостерігач - планувальник - митець...

Оскільки для планувальників, архітекторів та інженерів навколишній світ – це здебільшого обжитий людьми простір, під „усім“ слід розуміти також людей та угруповання, які там проживають, їхню діяльність, потреби та пріоритети (житлові потреби і, наприклад, те, як доглядають за обійстям). Можливо, тут вдасться також віднайти (в слідах та артефактах) навіть деякі їхні думки й почуття стосовно збудованого навколишнього світу. Кожен квартал міста, кожна вулиця та кожен житловий будинок по-своєму виражають те, **як люди накладають (можуть накладати) відбиток на простір** – чи дбайливим ставленням та цікавістю до „рідного“, чи бажанням до анонімності у великому місті, чи потребою просто мати місце проживання, не дбаючи при цьому про жодні відносини з сусідами чи місцевістю (див. Steeg, Lena: Unser Haus; у газеті: Die Zeit Nr. 28 / 2016, S. 56f / <http://www.zeit.de/2016/28/nachbarn-kennenlernen-wohnhaus-stadt>).

Життєві звички, можливості і потреби (такі як необхідність захисту чи прагнення прикрасити своє помешкання) можна помітити в тому, як мешканці, певна група чи сім'я використовують й облаштовують навколишній світ – збудований та природний – для свого приватного життя.

📷 5: Фото палісадника одного з дитячих садків у Берліні
Quelle: Sludge G, [Flickr](#) , CC BY-SA 2.0

📷 6: Лоджія
фото: Барбара Голуб, прибіл. 1982р.

Примітка: див.: Екскурс №3. Вальтер Беньямин „Берлинское детство на рубеже веков“ з: Berliner Kindheit um Neunzehnhundert; Frankfurt / Main 2011, S. 143ff (текст 1928 року)

У середовищі, де люди мешкають та працюють, ми можемо знайти також „матеріалізовану“ неприязнь та „матеріалізовані“ страхи, до прикладу, плакати на знак протесту проти запланованого будівництва великої автомагістралі чи швидкісної залізничної колії. Фізичним вираженням страху чи соціальних негараздів, які на просторовому рівні регулюються через відмежування, є мури та колючий дріт. Про анонімність чи складні умови життя свідчать закинуті будівлі, брудні вулиці, занедбані балкони або ж просто те, яким чином люди користуються громадським простором, чи-то взагалі руйнують його (вандалізм). Політичні демонстрації також використовують громадський простір, так само як і споживацька поведінка та пріоритети у проведенні вільного часу визначають біографію міста на вулицях та площах. Культурні події витісняють буденність і надають громадському простору краси та своєрідності. Технічні досягнення переформовують наявні реалії природного середовища, а індустріально-промислові зони – це той навіколишній світ, який відображає діяльність людей. Будівлі, а також громадський та приватний простір міста формують куліси, уможливлюють через їх використання певні події та активності. Вони служать **простором** і **сценою** для проживання, праці та дозвілля.

<loop_figure title=""Сприйняття вулиці,Берлін" description="Джерело: Ллойд Девіс, Flickr , CC BY-NC-SA 2.0 " id="5fa12ff05020e">

</loop_figure>

■ 8: Щотижневий ринок, Ларанжейрас / Сержипі, штат Бразилії, розташований у Північно-східному регіоні
(фото – К. Брендле 2010)

1.6.3 Аналіз та (дефіцити) сприйняття

Завдяки притаманним людині способам сприйняття ми можемо отримати інформацію про природний та збудований навколишній світ, діяльність людей у просторі та про наші власні дії в ході аналізу. Щоправда, **сприйняття** завжди включає в себе **процес відбору**, а тому доводиться констатувати, що сприймаємо ми далеко не „все“ (напр. невидимі випромінювання; чи окремі аспекти, які ми несвідомо не сприймаємо або відфільтровуємо через відсутність інтересу до них). У зв'язку з теоретико-пізнавальною естетичною проблематикою філософ Вольфганг Велш, застерігаючи, пише: „Wahrnehmung in-mitten von Heterogenität ist wahrhaftig gar nicht anders möglich denn als Mitwahrnehmung und Beachtung von Ausschlüssen. Sie verlangt eine spezifische Aufmerksamkeit auf die Blindheit des Wahrnehmens selbst (...). Eine solcherart (...) erweiterte Ästhetik ist also zugleich wahrnehmungskritisch und selbstkritisch.“ (Welsch, Wolfgang: Adornos Ästhetik: Eine implizite Ästhetik des Erhabenen; in: Welsch, Wolfgang: Ästhetisches Denken; Stuttgart 2003, S. 150f) . [„Сприйняття в гетерогенності є

можливим насправді лише, якщо паралельно сприймаються та беруться до уваги винятки. Воно вимагає специфічної уваги до сліпоти того, хто сприймає(...). Отже, така (...) розширена естетика є водночас самокритичною та критичною до сприйняття." (неавторизований переклад з німецької І. Данко)].

В даних текстах йдеться не про „красу“ та мистецькі „критерії“ і т.п. у популярному розумінні слова „естетичний = гарний“ чи в звичному філософському розумінні „дійсно, гарно й добре“, а про розвиток сприйняття в на сьогоднішній день роздробленому, гетерогенному середовищі різноманітних і протилежних цінностей та мистецької продукції.

1.6.4 Спостереження за навколишнім світом та обмежуючий аналіз будівництва

Виходячи з нашої вузької містобудівної перспективи – не враховуючи обмежені можливості сприйняття – неможливо об'ємно та методично проаналізувати та документально відтворити „все разом“, тому як планувальники, інженери-будівельники та архітектори ми сконцентруємося:

- на **збудованому навколишньому середовищі** та частинах (іще) наявного **природного оточення**;

а також...

- на соціальних, пов'язаних з експлуатацією, **доступних для спостереження подіях та процесах**, які є важливими для планування та будівництва, можуть бути віднайдені в наявних джерелах інформації, відфільтровані та осмислені;(див. також наступні примітки)

і...

- на різних **рівнях масштабів** у межах окремої збудованої ситуації та зовнішніх впливах на сфокусовані ситуації;

... та відповідно систематично розподілимо і скоротимо цю все ще велику, незліченну кількість інформації про довкілля. Це відображається та демонструється у трьох модулях: „Основи містобудування“, „Архітектура“ – звужено до „Конструкція+Форма“ та „Будівництво“ – обмежуючись змістовими складовими організації будівництва.

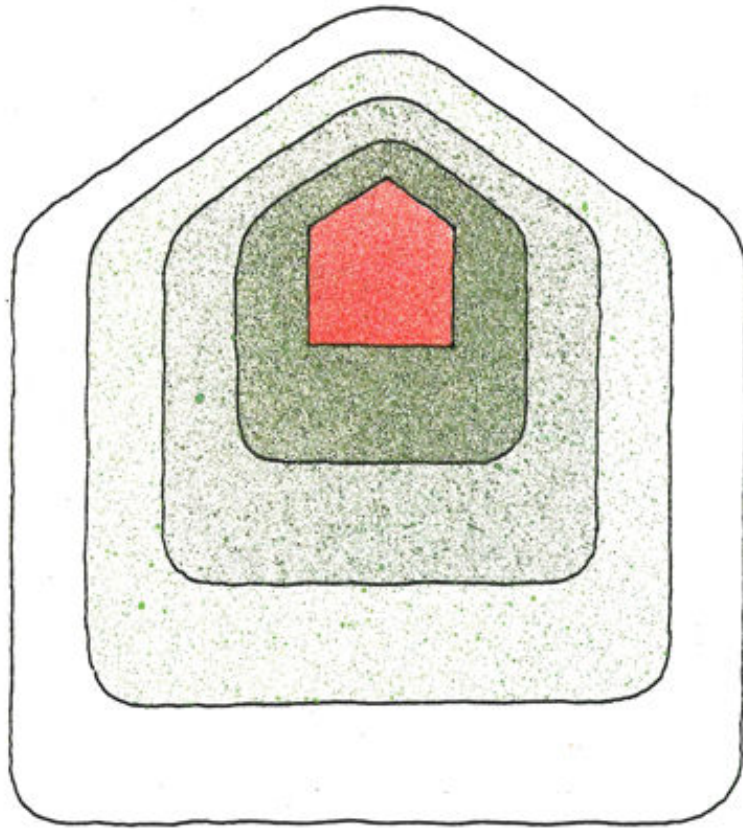

В рамках даного вступного курсу з містобудування ми постійно звертатимемо увагу на міждисциплінарний зміст дослідження (передусім другої тематичної групи, див. вище пункт б), втім тут не передбачено та й, зрештою, неможливо

реалізувати ґрунтовне викладання змістового наповнення таких комплексних галузей знань, як-от соціологія, економіка, історія будівництва, історія мистецтва та екологія, а також галузей знань багатьох необхідних та спеціалізованих інженерних наук, як-от планування транспортних шляхів, планування інфраструктури, ландшафтне планування. Водночас слід зазначити, що містобудування та архітектурну науку неможливо уявити без залучення соціальних, соціально-політичних, економічних, функціональних та технічних завдань та змістових складових планування. А в інженерних науках не варто прагнути до відповідального планування та конструювання, якщо в ньому не враховуватиметься підґрунтя замовлення, яке включає в себе також суспільні фактори. Якщо первинно – в межах соціального та екологічного контексту – розуміти під плануванням та будівництвом діяльність для людських потреб та задоволення, це потребує міждисциплінарних зв'язків з суспільними й історико-мистецтвознавчими науками та їх методикою.

1.7 Зміст аналізу та рівні масштабів

Наступною методикою для диференційованого дослідження комплексних аспектів є розгляд та розподіл на різні, здебільшого розташовані в ієрархічній послідовності **розчленовані рівні**. Для дослідження різних за темами та середовищем рівнів у плануванні будівництва викристалізувалися відповідні найбільш «вдалі» (точні) масштаби. Масштаби 1:1 до приблизно 1:25 – для менших, нижніх **мікрорівнів**, 1:50 до 1:250 – та, за необхідності, 1:500 – для будівель та незабудованих ділянок (**мезорівні**) та масштаби від понад 1:500 до близько 1:10.000 для містобудівних та містопланувальних, урбаністичних рівнів (**макрорівні**).

■ 9: „Середовище проживання“ – структурні та пов’язані з життєвим світом зв’язки та рівні житлової функції

Джерело: Bayerisches Staatsministerium des Innern – Oberste Baubehörde / Bayerisches Staatsministerium für Landesentwicklung und Umweltfragen (Hrsg.): Wohnumfeld; Arbeitsblätter für die Bauleitplanung №. 10; Grünordnung und Landschaftspflege; München 1996, Titelgraphik der Broschüre Wohnumfeld¹

У регіональному та територіальному плануванні використовуються й дрібніші масштаби. Для демонстрації ландшафтного середовища і під час досліджень регіональних трас також використовують більші, вищі масштаби, щоб відобразити та охопити зв’язки на великій площі. Архітектурні запитання щодо конструкції та форми опрацьовуються здебільшого на малих та середніх рівнях масштабу (мікро- та мезорівні). Проблематика організації будівництва, якщо це стосується графічних зображень, розглядається найчастіше на середньому мезорівні. Оскільки будівництво охоплює дуже багато різноманітних галузей діяльності – від прокладання ліній та будівництва доріг до найменших будівельно – фізичних та хімічних етапів – з відповідної тематичної галузі виникають загальноприйняті рівні діяльності.

Щоправда, неможливо встановити чітку відповідність між певними рівнями масштабу та «чисто-містобудівним» плануванням, оскільки абсолютно всі рівні можуть відігравати різну роль в залежності від конкретної ситуації: наприклад,

деталі замощення у масштабі 1:10 в громадському просторі чи внутрішньоміське планування вулиць у масштабі 1:250. В інженерному будівництві вулиць слід опрацьовувати та брати до уваги обидва рівні масштабу – мікро та мезорівень. У реальному, збудованому та природному навколишньому середовищі зазвичай **усе з усім пов'язане**. Іще одним фактором, який впливає на вибір доцільного рівня масштабу, є обсяг або величина досліджуваного архітектурно-планувального завдання, вони визначають, які саме рівні потрібно вибрати та опрацювати.

В даному вступі до модуля фахові теми з галузі будівництва можуть бути розглянуті лише поверхнево, їх детальніший огляд Ви знайдете у трьох пов'язаних з відповідними спеціальностями текстах модулів. Там, а також за допомогою тренувальних завдань, поглиблено представлено окремі теми та завдання у плануванні.

див. Schulz, Ansgar / Schulz, Benedikt (Hrsg.): Perfect Scale. Ideale Maßstäbe für das architektonische Entwerfen und Konstruieren; München 2016 [Шульц Ансгар / Шульц Бенедікт (видавн.): „Perfect Scale. Ідеальні масштаби для проєктування та конструювання в архітектурі“; Мюнхен 2016]

¹: [Баварське міністерство внутр. справ – найвищий адмін. орган з нагляду за будівництвом / Баварське міністерство охорони навк.середовища та захисту прав споживачів (видавник): Середовище проживання; Робочі бланки для планування організації будівельних робіт №. 10; Правила озеленення та благоустрій ландшафту; Мюнхен 1996, титульний графік брошури]

1.8 Список використаної літератури, джерел та ілюстрацій

- до загального вступу МАБ

Повний перелік ілюстрацій, фотографій та графічних зображень *представлено* у розділі „Список ілюстрацій“ на правій бічній панелі платформи еКниги.

Деякі з використаних у модулі посилань на інтернет-ресурси ведуть на вебсайти, де (на жаль) присутня реклама та інші публікації. Також наявні посилання на деякі статті з журналів, перед прочитанням яких потрібно сплатити невелику суму.

Використані скорочення:

Abb. = Abbildung = зображення

Aufl. = Auflage = видання

Bd. = Band = том

Bde. = Bände = томи

BV = Bauvorhaben = проєкт будівництва

bzgl. = bezüglich, bezogen auf = стосовно

dän. = dänisch = данською мовою

div. = diverse = різні

dld. = download = heruntergeladen am ... = дата завантаження...

dt. = deutsch = німецькою мовою

engl. = englisch = англійською мовою

et al. = et alii (lat.) = und andere = та інші

f = folio (lat.) = folgend = і наступна

•

ff = folgenden, fortfolgend, nachfolgend = і наступні

•

franz. = französisch = французькою мовою

Hrsg. = Herausgeber = видавник

Jg. = Jahrgang = рік видання

lat. = lateinisch = латинською мовою

no. = Nr. = Nummer = номер

o. = ohne = без

o. J. = ohne Jahresangabe = рік видання не вказано

o. M. = ohne Masstab = без масштабу

philos. = Philosophie = філософія

Pkt. = Punkt (bei Aufzählung) = крапка (при переліченні)

port. = portugiesisch = португальською мовою

russ. = russisch = російською мовою

S. = Seite = сторінка *

s.a. = siehe auch = див. також

SS = Sommersemester = літній семестр

u.a. = unter anderem = крім того

u.ä. = und ähnlichem = і таке інше

ukrain. = ukrainisch = українською мовою

Vol. = volume (engl.) = Volumen (dt.) = Band = том

z.B. = zum Beispiel = наприклад

•

При посиланні на кілька сторінок з певного джерела у німецькомовних текстах та в списку літератури використовують таку скорочену форму:

- S. 32f = ця інформація / цитата стосується сторінки 32 та наступної сторінки 33
- S. 45ff = ця інформація / цитата стосується сторінки 45 та наступних сторінок, напр., до сторінки 54

A - Z

Bayrisches Staatsministerium des Innern – Oberste Baubehörde / Bayrisches Staatsministerium für Landesentwicklung und Umweltfragen (Hrsg.): Wohnumfeld; Arbeitsblätter für die Bauleitplanung Nr. 10; Grünordnung und Landschaftspflege; München 1996; *(графік на титульній сторінці брошури)*

Bessing, Joachim: Riechst Du das?; *опубліковано в газеті Die Zeit* Nr. 12 / 2017, S. 54 / <http://www.zeit.de/2017/12/duftstoffe-geruch-synthetik-raumduft-mief> "

Bewegungen im Raum (з нім. – "рухи у приміщенні") див. студентський проєкт у Вищій школі будівництва та художнього конструювання „Баухаус“ у Веймарі: [автора не вказано] „Doppelgänger. Eine interaktive Sound-Installation“; опубліковано в журналі Der Entwurf. Sonderheft der DBZ, November 2015, S. 10f

Benjamin, Walter: Loggia; *джерело: Berliner Kindheit um Neunzehnhundert*; Frankfurt / Main 2011, S. 143ff [текст 1928р.]; *дивись/слухай також* аудіофайл до "Експурс №3. Вальтер Беньямин „Берлинское детство на рубеже веков"

Беньямин, Вальтер. Лоджии / / Берлинское детство на рубеже веков / Пер. Г.В. Снежинской; науч. ред. А.В. Белобратова. - М.: ООО «Ад Маргинем Пресс». М., Екатеринбург: «Кабинетный ученый», 2012. – С. 11-14.

- Brendle, Klaus: Vom Ganzen ins Kleine. Innerstädtische Freiraum-Planung für Lübz/Mecklenburg; Exkurs 1; *опубліковано в журналі* Standort. Zeitschrift für Angewandte Geographie; Nr. 4, 1997, S. 25ff
- Buchenau, Geraldine: Beton und seine wachsende Rolle in der Denkmalpflege. Frühe Betonbauten in Baden-Württemberg gestampft bis geschüttet; *опубліковано в журналі* Denkmalpflege Baden-Württemberg. Nachrichtenblatt der Landesdenkmalpflege Nr. 1 / 2017 / S. 29ff
- Calvino, Italo: „Die Städte und die Erinnerung“; з книги Calvino, Italo: Die unsichtbaren Städte; München 1986, S. 13f; *див.* ЕКСКУРС 4 „Невидимые города“
- Кальвино И. Невидимые города. Города и память. 3. // Кальвино Итало. Собрание сочинений. Замок скрестившихся судеб: Романы, рассказы / Пер. с итал.; Сост. Н. Ставровской. – Спб.: Симпозиум, 2001. – С. 144-145 [Електронний ресурс] - Режим доступу: http://royallib.com/read/kalvino_italo/nevidimie_goroda.html#0. – Дата перегляду: 08.06.2017
- Friedrich, Caspar David: „Frau am Fenster“ (1818 – 22); *картина*, завантажено з *wikimedia commons* 29.03.2017
- Gumbrecht, Hans Ulrich: Harmonie und „Abbruch“ unter dem Licht von Caspar David Friedrich; з *книги* Gumbrecht, Hans Ulrich: Stimmungen lesen. Über eine verdeckte Wirklichkeit der Literatur; München 2011, S.88ff
- Holub, Barbara; *див.*: BauAnalyseModul „Allgemeine Einleitung“ (1.6.2.) – фото „Loggia“ (прибл. 1982р.)
- Liebold, Bernhard (архітектор); *див.* G. Buchenau (2017)
- Norberg-Schulz, Christian: Genius Loci. Landschaft, Lebensraum, Baukunst; Stuttgart 1982
- Ortheil, Hanns-Josef: Die Erfindung des Lebens; München 2011
- Schulz, Ansgar / Schulz, Benedikt (Hrsg.): Perfect Scale. Ideale Maßstäbe für das architektonische Entwerfen und Konstruieren; München 2016
- Steeg, Lena: Unser Haus; *опубліковано в газеті* Die Zeit Nr. 28 / 2016, S. 56f; <http://www.zeit.de/2016/28/nachbarn-kennenlernen-wohnhaus-stadt>
- Tak, Kees: Ein Gebäude auf Zeitreise (*звіт про роботу*); Arbeitsmethode der Analyse (Folie Nr. 20); TAK architecten, Delft / Arnheim, Niederlande (*графік*); *доповідь у ТУ м.Любек*; Любек 13.12.2016
- Welsch, Wolfgang: Adornos Ästhetik: Eine implizite Ästhetik des Erhabenen; з *книги* Welsch, Wolfgang: Ästhetisches Denken; Stuttgart 2003, S. 114ff

Інші джерела:

Ives, Charles (*композитор*): „Central Park in the Dark“ (1906); Leonard Bernstein (*диригент*); *див.* <https://www.youtube.com/watch?v=34AqNvhBfVQ>

„Koyaanisqatsi“ (1982); Godfrey Reggio (*режисур*); Philip Glass (*композитор*); епізод фільму (трейлер); *див.* youtube: <https://www.bing.com/videos/search?q=koyaanisqatsi+meaning&&view=detail&mid=336A9D17550A5E4C24F5336A9D17550A5E4C24F5&&FORM=VRDGAR&ru=%2Fvideos%2Fsearch%3Fq%3Dkoyaanisqatsi%2Bmeaning%26FORM%3DHDRSC3>

Smith, Simon (*автор фільму*): “London in 1927 & 2013”; монтаж з історичного фільму Клода Фрізе-Гріна (*урибки*); [дата не вказана]; *див.* vimeo: <https://vimeo.com/81368735>

“Urbex I” (2014); Ben (*автор*); *див.* vimeo: <https://vimeo.com/85366271>

Zorn, John (*джазовий музикант*): „Naked City“ (1990); *див.* <https://www.youtube.com/watch?v=QiNrDJEiDZY>

2 МАБ – Вступ до організації будівництва (ВСТУП ОРГБУД-1)

„Місце будівництва і будівельний майданчик як фактор планування“

Ознайомлення з процедурами аналізу будівництва для дисципліни «Організація будівництва – обладнання будівельного майданчика». ("BAVE-1")

2 МАБ – Вступ до організації будівництва (ВСТУП ОРГБУД-1)

2.1 Передмова

2.2 Навчальні цілі підмодуля „Організація будівництва – облаштування будівельного майданчика“

2.3 Теми та галузі дослідження

2.4 Планування облаштування будівельного майданчика

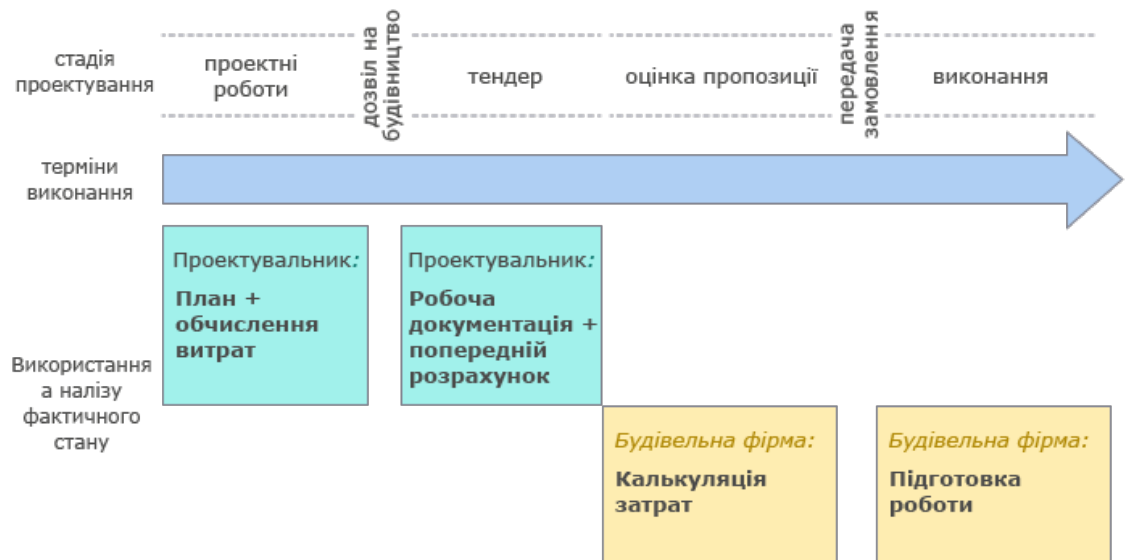
2.5 Аналіз будівельної субстанції як генератор ідей

2.1 Передмова

Модуль з аналізу будівництва «Організація будівництва» розроблено на основі тексту, створеного у 2016 р. проф., дипл. інж. Гельмutom Офферманном.

Щойно виникає потреба санації, реконструкції існуючої будівлі або ж необхідність нового будівництва, інженер-проектувальник повинен не тільки ознайомитися з об'єктом та його оточенням з архітектурно – планувальної точки зору, але й також зібрати інформацію стосовно майбутньої організації та реалізації будівництва. Ці знання є основою для того, щоб перед безпосереднім початком будівельних робіт визначити, чи впливатимуть наявні граничні умови на будівельному майданчику на архітектурну та конструктивну концепцію планування (див., напр., так звані „будівлі-скоби“ над коліями Центрального вокзалу в Берліні (пункт 5.1.). Таким чином можливим стає цілеспрямований тендер, і при цьому можна скоротити обсяг пропозицій. Це однаково актуально як для перебудови, так і для нового будівництва.

Будівельна фірма, яка хоче подати заявку на участь в тендері, також повинна опрацювати цю тему, щоб змогти попередньо оцінити складність будівництва та його кошторисну вартість. Одразу після перемоги в тендері, під час підготовки робіт, вона повинна дуже детально зайнятися цими питаннями.

10: Використання методу аналізу будівельної субстанції учасниками будівництва впродовж терміну буд. робіт.

На концепцію ескізу та вартість будівництва може впливати також календарний план будівництва, але в даному модулі він не розробляється.

2.2 Навчальні цілі підмодуля „Організація будівництва – облаштування будівельного майданчика“

В даному підмодулі МАБ – „Оргбуд“ як проектувальники так пізніше й працівники будівельних підприємств повинні зрозуміти, що поряд із безпосереднім будівельним завданням потрібно також завчасно дослідити наявне оточення і ту частину існуючої будівлі, яка підлягає опрацюванню, для того щоб розвинути ті планувальні роботи, які відповідатимуть поставленій меті та забезпечать реалізацію будівлі. На більших будівельних об'єктах це є необхідною передумовою для отримання дозволу на будівництво, а також важливим інструментом для перевірки можливих не відповідних до ситуації архітектурних концепцій, для уникнення підвищення витрат на будівництво і / чи для збільшення терміну будівництва. З правової точки зору ця підготовка планування підпадає під терміни „проект будівництва“ та „умови будівництва“. Незалежно від попередньо названих планувальних завдань потрібно мати уяву про те, як слід облаштувати будівельний майданчик для реалізації будівництва.

2.3 Теми та галузі дослідження

Теми та галузі дослідження

2.3 Теми та галузі дослідження

2.3.1 Будівельна субстанція

2.3.2 Огляд території будівництва та довколишньої території

2.3.1 Будівельна субстанція

Спершу необхідно **візуально ззовні** оглянути будівлю, яка досліджується, приблизно визначити рік будівництва, а також можливі при- та перебудови. При цьому для кращого опису та визначення періоду будівництва можна скористатися ілюстрованою фаховою літературою (напр., Walberg: Gebäudetypologie [Вальберг „Типологія будівель“]). Завдяки цій інформації можна відповісти на нижче зазначені питання, або ж продовжити опрацьовувати їх, оглядаючи будівлю зсередини.

- Чи наявна в архівах, у забудовника стара **проектна документація**?
- Чи є доцільним або ж чи вимагається залучення відповідних фахівців до проведення „**дослідження будівельного об’єкта**“ (для історичних будівель) (напр., держ. дотації, підтримка організацій з питань охорони пам’яток архітектури, питання щодо конструкції і т. п.)?
- Чи є необхідним проведення **біологічних досліджень** (напр., у зв’язку з будинковим грибом, дерев’яним будівельним козлом і т. д.)?
- Які **будівельні матеріали** було використано?
- Які **шкідливі матеріали**, ймовірно, використовувалися в будівлі? Особливо в будівлях з 1950 по 2000 рік за актуальними відомостями використовувалися деякі шкідливі матеріали, такі як азбест та штучне мінеральне волокно. Таким чином проектувальник повинен проконсультувати замовника, для того щоб той, за потреби, розпорядився завчасно провести фахове дослідження будівлі.
- Чи можуть в процесі перебудови виникнути проблеми (напр., сирість) з наявними будівельними матеріалами (напр., дерево) та з **сучасним способом будівництва** (напр., висока герметичність)?
- Чи є **несуча конструкція** достатньо міцною для передбаченого використання та чи відповідає вона новим розпорядженням?
- Чи слід очікувати **нові вимоги** до будівлі (енергетичні, пов’язані з пожежною чи іншою безпекою)?

- Чи **варті збереження** елементи будівлі (Bauteile) з економічної (ключове слово „енергетичні затрати на виробництво та експлуатацію“), архітектурної або культурної точки зору? За потреби, для цього також необхідно опитати фахівців.

Наступним кроком є проведення **внутрішнього огляду**, для того щоб детальніше розглянути вищезазначені аспекти. Для точнішого визначення стану та конструкції будівлі при цьому неодноразово потрібно буде зробити відбори матеріалів у типових елементах будівлі (Bauteile), а також тих, які зазнали втручання.

- В яких елементах будівлі (Bauteile) необхідно зробити відбори проб? Які елементи будівлі слід дослідити детальніше?
- Яку підготовку потрібно провести для цього та який дозвіл/ згоду потрібно отримати?

2.3.2 Огляд території будівництва та довколишньої території

Для візуального сприйняття об'єкта слід додатково проаналізувати також його оточення.

2.3.2 Огляд території будівництва та довколишньої території

2.3.2.1 Під'їзні шляхи та інженерні комунікації

2.3.2.2 Обслуговування та утилізація

2.3.2.3 Сусідні будівлі / земельні ділянки

2.3.2.4 Рослинність та захист довкілля чи природи

2.3.2.5 При знесенні наявної будівлі чи елементів будівлі (Bauteile)

2.3.2.6 Вимоги до фундаменту та створення котловану чи котлованів

2.3.2.7 Територія, необхідна для забезпечення постачання / Ділянки руху транспорту

2.3.2.8 Необхідні складські території

2.3.2.9 Підготовка робіт перед початком будівництва

2.3.2.1 Під'їзні шляхи та інженерні комунікації

- Які існують під'їзні шляхи для вантажного транспорту?
- Чи обмежують припарковані транспортні засоби ці під'їзні шляхи впродовж дня?
- Чи існують обмеження щодо довжини, ширини, висоти та ваги транспорту?

2.3.2.2 Обслуговування та утилізація

- Чи наявна достатнє енерго- та водопостачання?
- Чи наявні мережі водовідведення?

2.3.2.3 Сусідні будівлі / земельні ділянки

- Чи повинна стріла крану проходити над сусідньою будівлею / земельною ділянкою?
- Чи може облаштування будівельного майданчика призвести до непорозумінь із сусідами?
- Яка відстань від сусідніх будівель до майбутнього котловану, і чи не спричинить це проблеми в будівництві (напр., облашт. підвал)?

2.3.2.4 Рослинність та захист довкілля чи природи

- Чи наявні варті захисту або такі, що перебувають під захистом, флора та фауна (напр., гнізда ластівок, дерева)?
- Які заходи захисту потрібно провести, включаючи відображення непридатних для використання ділянок та ділянок, які необхідно убезпечити?
- Чи потрібно обміркувати компенсуючі та охоронні заходи для планування та проведення будівництва (спеціально на період будівництва) у зв'язку з наявними на місцевості вартими захисту об'єктами?
- Чи існують проблеми, пов'язані з ґрунтовими водами, та чи вимагається вжити спеціальних заходів для їх усунення?

Schutz von Fledermäusen angemahnt

18. FEBRUAR 2017

Nackt steht der Gebäudekomplex des Sellschopp-Hauses in der Moislinger Allee da. Um eventuell hier lebende Fledermäuse zu vertreiben, wurden die Dachpfannen großflächig entfernt. (HfO)

Das Sellschopp-Haus soll abgerissen werden. Naturschützer befürchten, dass zur Vergrämung der Tiere im Vorwege die Dächer abgedeckt wurden.

Für die einen sind es durchaus possierliche Tiere, den anderen sind die lautlosen Räuber der Nacht eher unheimlich: gemeint sind Fledermäuse. Sie genießen einen ganz besonderen Schutz, weil sie vielfach bedroht sind. Jetzt ist eine neue Bedrohung hinzugekommen, wie Fraktionssprecherin Katja Mentz von der GAL mitteilt. In einer Pressemitteilung prangert die Politikerin der GAL-Fraktion an, dass auf dem Gebäude des Sellschopp-Hauses in der Moislinger Allee großflächig die Dachpfannen abgenommen wurden, um die im Gebäude überwinternden Fledermäuse aus dem Gebäude zu locken.

Stadtsprecherin Nicole Dorel wies auf Nachfrage darauf hin, dass es bislang nur den Verdacht gibt, dass im Keller Fledermäuse ihr Quartier haben könnten. Deshalb habe die Untere Naturschutzbehörde nahegelegt, ein Gutachten über das Vorhandensein von Fledermäusen zu erstellen. „Das ist aber keine Verpflichtung, das auch zu tun“, so die Stadtsprecherin. „Ob es tatsächlich mittlerweile ein Gutachten gibt, kann ich nicht sagen. Das Vorgehen der Firma lässt aber darauf schließen, dass dort tatsächlich Fledermäuse ihr Quartier haben könnten“, mutmaßte Dorel.

„Ich finde, das ist ein Skandal“, reagierte die GAL-Sprecherin erbost. „Unsere Fraktion fordert den sofortigen Stopp weiterer Abrissarbeiten und Aufklärung im nächsten Umweltausschuss. Wir gehen momentan davon aus, dass mit der Dachabdeckung die Fledermäuse absichtlich aus den Gebäuden vertrieben werden sollen, um die Gebäude abreißen und das Grundstück vermarkten zu können.“

Wie sich herausstellt, ist das Vorgehen an dem Gebäude kein Kavaliersdelikt. „Die Vergrämung ist per Gesetz verboten“, sagt Fledermausexpertin Dr. Anne Ipsen mit Hinweis auf das Bundesnaturschutzgesetz. Die Biologin leitet gemeinsam mit Florian Gloza-Rausch das Fledermauszentrum Noctalis in Bad Segeberg und kennt sich mit den Folgen aus, die eine Störung der Winterruhe haben kann.

12: «Застереження про те, що кажани перебувають під захистом закону»; джерело: суботній випуск рекламної газети «Wochenspiegel». Любек – південь /захід; від 18.02.2017, стор. 3 (завантаж. з онлайн-видання 21.02.2017)

Будинок Sellschopp повинен бути знесеним. Захисники природи побоюються, що покрівлю даху зняли першою для того, аби сполохати тварин. «Параграф № 39 німецького Федерального закону про охорону навколишнього середовища, 6-й абзац: «В період з 1-го жовтня по 31 березня забороняється проведення пошукових робіт в печерах, тунелях, підземних погребках і подібних місцях, які служать місцем зимівлі кажанів; це не поширюється тільки на проведення невідкладних та незначних дій, а також на території, які є важливими для туризму, та території з інтенсивною експлуатацією» (Переклад фрагментів статті).

2.3.2.5 При знесенні наявної будівлі чи елементів будівлі (Bauteile)

- Чи можна легко знести будівлю з технічної та просторової точки зору і чи вистачає на це місця?
- З яких груп матеріалів складається будівля та в якій мірі заплановано її знесення із сортуванням складових? Чи достатньо місця для знесення із сортуванням складових? Чи потрібно завчасно провести облицювальні роботи з шкідливими речовинами (напр., толь, азбест) чи небезпечними відходами (напр., зовнішня теплоізоляційна система, пінополістирол)?
- Чи повинен в обов'язковому порядку бути розроблений проект знесення у зв'язку з просторовою ситуацією?
- Чи необхідно попередньо убезпечити ті елементи будівлі, які потребують збереження, за домовленістю з організацією охорони пам'яток архітектури, якщо це можливо?
- Чи потрібно попередньо визначити необхідність роз'яснення щодо архітектури чи мистецьких об'єктів та ін. („програма інтеграції мистецтва в будівництво“)?

2.3.2.6 Вимоги до фундаменту та створення котловану чи котлованів

- Чи наявний технічний звіт про інженерно-геодезичні вишукування?
- Як раніше використовувалася земельна ділянка?
- Чи наявне дослідження ґрунту щодо наявності карстів?
- Чи наявне свідоцтво про безпеку щодо виявлення бомб (*зокрема в Німеччині у зв'язку з Другою світовою війною спеціальна інстанція проводить попереднє обстеження території*)?
- Чи потрібно встановити, на якій глибині можуть залягати ґрунтові води?
- Чи може під час робіт виникнути необхідність використання сусідньої земельної ділянки або ділянки громадського користування?
- Чи є посилання на археологічні знахідки чи відповідні правові приписи (напр., територія, на якій згідно з правовими актами забороняється проведення розкопок і т.п.; див. список літератури).

2.3.2.7 Територія, необхідна для забезпечення постачання / Ділянки руху транспорту

- Чи можливим є облаштування території для забезпечення постачання на земельній ділянці чи ділянці громадського користування? При цьому слід звертати увагу на організацію руху пішоходів, велосипедистів та вуличних рух.
- Чи території для руху транспорту на земельній ділянці повинні бути відкритими в обов'язковому порядку напр., під час будівництва заднього двору та, якщо потрібно, для пожежної машини?
- Чи необхідно узгодити з місцевими установами під'їзні шляхи, напр., у зв'язку з додатковим підвищенням інтенсивності руху?

2.3.2.8 Необхідні складські території

- Які складські території потрібні у зв'язку з проведенням будівельних робіт?
- Чи достатня кількість складських територій на земельній ділянці? Чи можна використати сусідні земельні ділянки чи ділянки громадського користування з цією метою? Чи реальним є отримання згоди на це? Коли і хто повинен звернутися з клопотанням про це?

Es gibt keine erreichbaren Lagerflächen an Land. Die gesamte Materiallogistik findet auf engstem Raum auf Pontons statt.

13: На суші немає доступних складських територій

[фото: Verlag; джерело: VDBUM Info Nr. 1 / 2017, S. 41 [Зображ.: „На суші немає досяжних складських територій. Логістика матеріалів проходить на невеличкій ділянці понтона (...)]

2.3.2.9 Підготовка робіт перед початком будівництва

- Чи можна розташувати риштування на земельній ділянці або ж на ділянці громадського користування?
- Якщо є потреба у використанні вантажопідійомних машин та автокранів: Чи можна їх тут розмістити? У випадку з автокраном слід звертати увагу на необхідну відстань розкладання опорних елементів крана.

Dacharbeiten im Frankfurter Bankenviertel

Dank kompaktem Mobilbaukran keine Vollsperrung erforderlich

Bei den mehrtägigen Dacharbeiten an einem Bürogebäude im dicht bebauten Bankenviertel von Frankfurt setzte die Wiesbauer GmbH & Co. KG einen Liebherr-Mobilbaukran MK 140 ein. Dank seines geringen Platzbedarfs konnte eine Vollsperrung vermieden werden.

In der Frankfurter Innenstadt entsteht gerade ein Bürogebäude mit drei Unter- und neun Obergeschossen. Zum Ein- und Ausheben von Stahlträgern wurde der Mobilbaukran im Juli erstmals auf dieser Baustelle eingesetzt. Ende August und Anfang September folgten zwei mehrtägige Einsätze zum Versetzen von Dachmaterialien wie Gitterrosten.

Bereits bei der Montage zeigten sich die entscheidenden Vorteile des Krans: Mit seinem geringen Platzbedarf konnte der Mobilbaukran in nur 9,5 m Abstand zum Gebäude montiert werden. So musste die Straße nur halb abgesperrt werden. Zum anderen sind aufgrund der neuen automa-

Mit seinem geringen Platzbedarf konnte der Mobilbaukran in nur 9,5 m Abstand zum Gebäude montiert werden. So musste die Straße nur halb abgesperrt werden. (Foto: Liebherr)

tischen Rüstzustandserfassung Falscheinangaben des Kranfahrers bei der Konfiguration ausgeschlossen. Das sorgt für mehr Sicherheit auf der Baustelle.

Beim Betrieb des MK 140 ermöglicht das

neue Auslegerkonzept VarioJib zwei Modi: den Standard-Katzfahrbetrieb (Katzmodus) und den Verstellauslegerbetrieb (Wippmodus). In Frankfurt war der Ausleger auf 45° gestellt und im Katzmodus im Einsatz – in dieser Konfiguration beträgt die Traglast an der Spitze bei maximaler Ausladung von 58,5 m 1,9 t. Um das Dachmaterial von bis zu 1,8 t auf das 50 m hohe Bürogebäude in Frankfurt zu heben, war eine Ausladung von 40 m notwendig.

Kranfahrer Günter Sliwa fährt aufgrund der stufenlos verstellbaren Liftkabine schon seit Jahren ausschließlich MK-Krane von Liebherr. Die neue Kabine des MK 140 übertreffe in seinen Augen sogar die alte in mehrerlei Hinsicht: Sie biete eine deutlich bessere Umsicht, sei geräumiger und komfortabler. Der Kranfahrer ist voll und ganz zufrieden mit der Baureihe. „Und falls doch einmal etwas nicht auf Anhieb funktioniert, ist die Liebherr-Servicehotline sehr freundlich und hilfsbereit. Die Fehlerbehebung war bisher innerhalb von höchstens 30 Minuten erledigt“, erklärt Günter Sliwa.

Info: www.liebherr.com ■

✎ 14: З«Роботи на даху будівлі у банківському кварталі Франкфурта. Завдяки компактному мобільному будівельному крану вдалося уникнути повного перекриття дороги» (уривок) [фото: видавн.; джерело: фаховий журнал «VDBUM» №1 / 2017, ст. 9.«(...) Вдалося змонтувати мобільний будівельний кран на відстані лише 9,5 метрів від будівлі. Завдяки тому, що даний кран не потребував багато місця, було обмежено рух лише на одній половині вулиці.»[переклад фрагмента статті].

- Чи можуть бути розташовані тут або на довколишній території соціальні приміщення та місця для проживання?
- Чи можна облаштувати огорожу довкола будівельного майданчика? Чи є необхідність вжити особливих додаткових заходів безпеки у зв'язку з відповідною ситуацією чи об'єктом будівництва?
- Чи можна гарантувати збір і вивезення відходів на період виконання будівельних робіт – також і для сусідніх земельних ділянок?

2.4 Планування облаштування будівельного майданчика

Для того щоб в ході подальшого опрацювання не втратити свої міркування та результати дослідження, а також для їх актуалізації, потрібно все доступно **задокументувати**. На основі опису фактичного стану можна буде створити **логістичний концепт**, а також намалювати **план облаштування будівельного майданчика**.

Цей **план облаштування будівельного майданчика** базується на наявному генплані об'єкта чи розчищеного будівельного майданчика, включаючи навколишнє середовище, якщо це можливо. Тут можуть бути представлені пункти підключення до інженерних комунікацій, котловани, соціальний простір та магазини, ділянки для постачання та складські території, а також, за потреби, риштування. Такий план слід скласти вже на перших стадіях планування. Звичайно, в процесі будівництва будівельна фірма розвиває на етапі „підготовки робіт“ остаточний план облаштування будівельного майданчика. Його часто вимагає замовник / проектувальник в якості складової частини договору. Насправді, таким чином приховується відсутнє завчасне остаточне опрацювання теми проектувальником.

2.5 Аналіз будівельної субстанції як генератор ідей

2.5 Аналіз будівельної субстанції як генератор ідей

2.5.1 Приклади будівництва багатоповерхових споруд

2.5.2 Узагальнення

2.5.1 Приклади будівництва багатоповерхових споруд

а) „Ельбська філармонія“, Гамбург 2017: портовий склад А (збудовано у 1963р.; вилучено з охорони історичних пам'яток прибіл. у 2010р.). Архітектор: Вернер Каллморген, Гамбург (цоколь для нової будівлі); архітектори: швейцарське архітектурне бюро „Herzog de Meuron“, Базель; інженери-конструктори: Schetzer Puskas Ingenieure, Базель.

15: Будівельний майданчик Ельбської філармонії в Гамбурзі у травні 2013 року
(фото: Pedelecs <https://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/deed.en> CC BY_SA 3.0; Wikimedia)

Умови території будівництва: збереження цегляних стін портового складу „А“ при тотальному знесенні усієї будівлі за виключенням фасаду, дуже обмежений за площею будівельний майданчик, погана ґрунтова основа, умови пов'язані з паралельною експлуатацією в цілях порту (вимагалось приглушення радіолокаційних променів на скляному фасаді).

б) „Центральний вокзал“, Берлін 2006: архітектори: архітектурне бюро „Gerkan Marg Partner“ (gmp), Гамбург / Берлін; інженери-конструктори: фірма „Schlaich Bergermann und Partner“, Штутгарт.

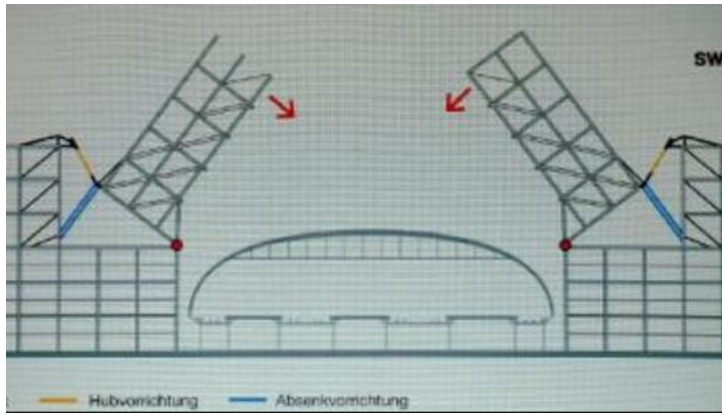
■ 16: Центральний вокзал у Берліні з північно-східної сторони з Берліно-Шпандауським судноплавним каналом

■ : „Центральний вокзал у Берліні – опускання двох половин західного мосту-скоби під час будівництва“

(фото: Jochen Jansen; CC BY-SA 2.0, Wikimedia)

Умови території будівництва: якомога менше втручання в рух залізничного транспорту, саме тому з обох сторін залізничного шляху – вертикальні споруди з металевих конструкцій; які без опор поєднані будівельною конструкцією у формі містка над коліями та облаштовані під офісні приміщення.

■ 17: Література: „Spektakuläre Bauaktion am Berliner Hauptbahnhof“ („Вражаючий будівельний захід на Центральному вокзалі у Берліні“) джерело: Handelsblatt від 25.07.2005; схематичний рисунок: ДПА (завант.19.03.2017)

<https://youtu.be/g9xyEGrWM2U>

● 1: Будівлі-скоби, будівельний майданчик станом на 2005 рік (відео з YouTube)

в) „Wildspitz“ – станція канатної дороги, Австрійські Альпи 2012: архітектори: бюро „Baumschlager Hutter Partners“, Дорнбірн; інженери-конструктори: ТОВ „Aste Weissteiner ZT“, Іннсбрук.

Умови території будівництва: обмежений час будівництва (лише влітку), вага елементів будівлі (Bauteile), транспортування вертольотом, екстремальна вітряність на висоті 3440 метрів над рівнем моря, невелика площа основи. Література: Kaltenbach, Frank: Die neue Wildspitzbahn am Pitztaler Gletscher – ein Adlerhorst aus Stahl und Glas; [Франк Кальтенбах „Нова канатна дорога Wildspitz на Pitztaler Gletscher – орлине гніздо з металу і скла“] джерело: Detail №.7+8 / 2013, ст. 818.

г) Дещо спеціалізований приклад – повторне використання наявних несучих конструкцій бетонного скелета колишніх офісних приміщень для житлових цілей, яке за результатами попереднього дослідження може бути вигіднішим, ніж будівництво повністю нової будівлі; напр.: - колишнє офісне приміщення у Франкфурті-на-Майні, Lyoner Straße (1969 / 2010); архітектор: Штефан Фостер, Франкфурт-на-Майні - колишнє офісне приміщення „Goltstei Forum“ у Кельні (1970 / 2010); арх. бюро "JSK Architekten", Франкфурт-на-Майні

д) Іще один поширений приклад – збільшення житлової площі за рахунок надбудови наявної реконструйованої будівлі за допомогою легкої дерев'яної конструкції: - житловий квартал Treehouses у Гамбурзі, Bebelallee (2008-2010);

архітектори: „blauraum architekten“, Гамбург; несуча конструкція: інженерне бюро „Dr. Binnewies“, Гамбург

Умови території будівництва: для обох останніх прикладів (г / д) – це розширення використання наявної будівельної субстанції, а також, за можливості, її містобудівного оточення.

2.5.2 Узагальнення

Всі вищезгадані інформаційні можливості, попередні міркування та фаховий збір даних про об'єкт планування належать до першого огляду граничних умов та впливів на фактичне планувальне завдання, а також можливості його вирішення. Разом з тим проектувальник, який проводитиме дослідження, – а також представник будівельної фірми – отримує перші дані, які передбачають майбутній розвиток подій. Завдяки отриманим результатам аналізу можна в плановому порядку виявити, врахувати чи дослідити можливі труднощі чи взагалі обмеження, а також архітектурний та будівельно-технічний потенціал.

Короткий вступ до опрацювання тренувального завдання Ви знайдете також в moodle у вступному тексті МАБ "Оргбуд-2", а загальну інформацію до модуля з планування та аналізу будівництва „МАБ. Розвідка“ – у вступі до всього модуля у еКнизі „МАБ. РОЗВІДКА“ - Вступ.

„МАБ. Розвідка“ (еКнига) – Загальний вступ до всього модуля

3 ЕКСКУРСИ

3.1 Екскурс №1. Спостереження за спостерігачем (Заг. вступ-1)

„(...), Спостерігач другої категорії“ [формулювання за Нікласом Луманом] – це спостерігач за світом, який робить те, що фігури спостерігачів у картинах Фрідріха надають можливість зробити тим, хто спостерігає за картинами, а саме **спостерігати за самим собою в процесі спостереження**. Здається, що після 1800 року саме цей процес спостереження за світом швидко став неминучим для інтелігенції та митців. (...) Вже [не можна було] більше керуватися тим (...), що інша особа, з якою ти спілкуєшся чи проводиш якусь діяльність, бачить світ так само, як і ти. (...)

Фідріх, очевидно, (...) наблизився до тієї проблеми, що виникала, коли спостерігач, поглянувши на себе зі сторони, починав розуміти: його погляд та його інтерпретація речей та світу залежить від його перспективи, і у зв'язку з потенційною безкінечністю перспектив це означало, що для кожного предмета повинна існувати потенційна нескінченна кількість інтерпретацій та форм пізнання. (...) Принаймні, для Каспара Давида Фрідріха більше не було очевидним, (...) що художник, такий як він, знайшов правильне відношення до предметів світу. (...), щоб **звернути увагу на здатність віднайти [самого] себе у відношенні резонансу до речей у світі**, у (...) неочевидному відношенні.
“ [Неавторизований переклад І.Данко]

■ 18: К.Д. Фрідріха „Жінка біля вікна“ 1818-22

Текст в квадратних дужках та виділення жирним шрифтом – від автора. **Gumbrecht, Hans Ulrich**: Harmonie und „Abbruch“ unter dem Licht von Caspar David Friedrich; in: Gumbrecht, Hans Ulrich: Stimmungen lesen. Über eine verdeckte Wirklichkeit der Literatur; München 2011, S.88ff

Сюди ж див. картину К.Д. Фрідріха „Жінка біля вікна“ 1818-22; а також три картини К.Д. Фрідріха „Чернець на березі моря“ 1808-10 рр./ „Мандрівник над морем туману“ (1818) / „Крейдяні скелі на острові Рюген“ (1818) (див. також інші картини К.Д.Фрідріха)

повернутися до 1.1.2 Базові процедурні питання

3.2 Екскурс №2. Модель міста & Дійсність міста (Заг. вступ-2)

МОДЕЛЬ МІСТА & ДІЙСНІСТЬ МІСТА

Доступ до того, що ми називаємо „дійсністю“, може бути різноманітним. Вдвічі більша проблема постає особою, яка займається проектуванням: під час ознайомлення з тим, що є наявним, дійсним, та під час уявлення того, що повинно стати дійсністю в майбутньому. На фоні цього балансують „теоретичні“

міркування та „практична” реалізація. У зв’язку з нескінченним різноманіттям того, що вже існує, та у зв’язку з тим, що планувальна діяльність є прив’язаною до певної особи виникає потреба розібратися в тому, як поводитися з міською дійсністю: чи то щоб визначити для себе (як для особи, яка безпосередньо займається цією діяльністю) напрям і мету діяльності, чи то щоб пояснити її залученим особам та колегам, для того щоб вони своїми коректурами та сприянням також могли взяти участь у цій планувальній діяльності. Відповідне уявлення про місто та архітектуру потрібно детально пояснити, слід також змістовно охопити та висвітлити той фрагмент, який потрібно дослідити та нанести на план / запроектувати. В результаті цього поряд перебувають такі вихідні рамки:

- „Пережита” різними особами „дійсність міста” - актуальна і відтворена на основі спогадів.
- Методична „модель міста”, як відбувається осмислення пережитої дійсності.
- Описова „модель міста”, як вона представляється у результатах аналізу.

Ці міркування показують, що поряд з цільовою дискусією необхідно подолати також теоретико-пізнавальні проблеми. Таким чином стають зрозумілими та прийнятними протиріччя між пережитою дійсністю міста, методичною та описовою моделлю міста. Як архітектори, котрі бачать, пізнають та проектують, ми знаємо, що перебуваємо під цілковитою владою постійного дискурсу та концептуальних змін. Але, можливо, саме в цьому заховані захоплення та свобода, яка дозволяє проектувати на майбутнє.

Джерело: **Brendle, Klaus:** Vom Ganzen ins Kleine. Innerstädtische Freiraum-Planung für Lüz/ Mecklenburg; Exkurs 1; in: Standort. Zeitschrift für Angewandte Geographie; Nr. 4, 1997, S. 25ff

[повернутися до 1.2 Навчальні цілі](#)

3.3 Екскурс №3. Вальтер Беньямин „Берлинское детство на рубеже веков“ (Заг. вступ-3)

ЛОДЖИИ

Подобно матери, которая, прикладывая к груди своего новорожденного, никогда не потревожит его сон, жизнь долгое время заботливо оберегает нашу хрупкую память о детстве. Ничто не питало мои воспоминания столь щедро, как вид дворов, где была среди темноватых лоджий одна, летом затененная маркизами,

ставшая колыбелью, в которую уложил меня, своего нового жителя, Берлин. Должно быть, кариатиды, поддерживавшие лоджию, что находилась над нашим этажом, ненадолго покинули свои места, чтобы спеть песню над моей колыбелью; и пусть в той песне почти не упоминалось о том, что ожидало меня в будущем, зато были в ней слова, навсегда сохранившие для меня пьянящий воздух наших дворов. Мне кажется, легкое дыхание этого воздуха пронеслось даже над виноградниками на Капри, укрывавшими меня, когда я сжимал в объятиях возлюбленную, и, несомненно, этот воздух сегодня овеивает образы и аллегории, что властвуют над моей мыслью, подобно тому, как кариатиды на лоджиях господствовали над дворами в западной части Берлина.

Меня убаюкивало ритмичное постукивание – и колес городской электрички, и колотушек, которыми во дворе выколачивали ковры. Оно было той заводью, где рождались сновидения. Поначалу без образов, полные, кажется, плеска льющейся воды или запаха молока, потом протяженные – сны путешествий и дождей. Весна выгоняла первые ростки возле серой дворовой стены, а летом, когда запыленная завеса листвы, колышась, снова и снова шуршала по каменной ограде, шелестящий шорох ветвей старался чему-то научить меня, хотя я еще не дорос до ученья. Да и все во дворе давало мне уроки. Сколько бы мог поведать сухой треск, с которым поднимались зеленые оконные жалюзи! А сколько зловещих угроз я благоразумно не желал слышать в грохоте железных штор, когда они опускались на закате дня!

Больше всего меня занимал во дворе клочок земли, где росло дерево. Незамощенный, он был придавлен круглой чугунной решеткой. Под ее толстыми прутьями чернела голая земля. Мне казалось, неспроста приложена на землю эта решетка; иногда я задумывался о том, что же происходит там, в черной ямине, откуда выкарабкалось дерево. Позднее мои размышления распространились и на стоянки извозчиков. Там корни деревьев тоже были спрятаны под такими круглыми решетками, но по внешнему краю решетки шла еще и оградка. На нее извозчики вешали свои пелерины, когда, качая насос колонки, наполняли для своих коняг углубленную в тротуар поилку сильной водяной струей, смывавшей прочь остатки сена и овса. Эти стоянки, чей покой лишь изредка нарушался прибытием или отъездом дрожек, были отдаленными провинциями моего двора. В лоджии от стены к стене тянулись бельевые веревки, пальма в углу смотрела бесприютной бродяжкой, тем более что давно уже все привыкли считать ее родиной не черный континент, а гостиную соседней квартиры. Так было угодно закону сего места, некогда бывшего средоточием фантазий его обитателей. Пока оно не кануло в забвение, его порой

озаряло своим светом искусство. Сюда находили тайные пути то подвесной фонарь, то бронзовая статуэтка, то китайская ваза. И хотя старинные эти вещи лишь изредка оказывали честь этому месту, сами они были под стать некоторым приметам его старины. Помпейский багрянец, широкой полосой лежавший на стенах, был неизменным фоном всех долгих часов, что застаивались в столь уединенном приюте. Время старилось в этих сумрачных покоях, открытых со стороны двора. И потому, когда я поздним утром, выйдя на лоджию, лицом к лицу сталкивался с временем, оно уже так давно было поздним утром, что казалось, здесь оно более полно отвечает своей сути, чем в любом другом месте. На лоджии мне никогда не удавалось дожидаться этого часа – всякий раз он уже дожидался меня. Когда же я наконец подстерегал его, оказывалось, что позднее утро давно настало и даже как будто успело выйти из моды.

Впоследствии я заново открыл для себя дворы, когда увидел их с железнодорожной насыпи. В душный предвечерний час я смотрел из окна вагона в глубину дворов и думал: в них затворилось лето, отрекшееся от окружающего ландшафта.

И алые цветы герани, выглядывавшие из ящиков, лету были меньше к лицу, чем красные матрасы, по утрам выброшенные на перила и проветривавшиеся. Посидеть на лоджии можно было на железных садовых стульях, увитых коваными прутьями или тростником. Мы сдвигали их потеснее, когда по вечерам тут собирался наш читательский кружок. Газовый свет лился из красно-зеленого пылающего бутона на книжки дешевой библиотеки издательства «Реклам». Последний вздох Ромео проносился над нашим двором, ища ответа – эха, ожидавшего его в гробнице Джульетты.

Со времени моего детства лоджии изменились меньше, чем все прочие помещения дома. Но не только этим они мне так дороги. А скорее другим: тем, что они, не приспособленные для жилья, служат утешением человеку, который сам лишен крова над головой. Лоджия для берлинца – граница его дома. На лоджии живет Берлин – сам бог этого города. И здесь он чувствует себя столь полновластным хозяином, что рядом с ним не может очутиться что-либо мимолетное. Под защитой этого божества место и время обретают самих себя и примиряются друг с другом. Они покоятся здесь подле ног берлинского бога. А ребенок, который когда-то входил в их союз, чувствует себя на своей лоджии, окруженный этой троицей, словно в заранее сооруженном для него мавзолее.

Беньямин, Вальтер. Лоджии / / Берлинское детство на рубеже веков / Пер. Г.В. Снежинской; науч. ред. А.В. Белобратова. - М.: ООО «Ад Маргинем Пресс». М., Екатеринбург: «Кабинетный ученый», 2012. – С. 11-14. [текст від 1928]

повернутися до 1.6.2. Людина... Індивідуум – (...) – Митець...

3.4 Екскурс №4. Итало Кальвино „Невидимые города“ (Заг. вступ-4)

Города и память. 3.

Напрасно, благородный Кублай-хан, рассказывал бы здесь тебе я о Дзаире и ее высоких бастionaх. Я мог бы называть тебе число уступов улиц, нисходящих лесенкой, говорить о форме арок портиков и оцинкованных листах, которыми покрыты кровли, но я знаю: это все равно, что не сказать ни слова, ведь определяют лик Дзаиры отношения, связывающие пространственные измерения и события былых времен: к примеру, расстояние от земли до фонаря и ноги узурпатора, что был там вздернут; проволоку, протянутую от фонарного столба к ближайшему балкону, и гирлянды, украшающие путь, которым следовал кортеж в день бракосочетания королевы; расположение водостока и исполненное важности движение по нему кота, что прошмыгнул в окно за упомянутым балконом; траекторию снаряда канонерки, вынырнувшей из-за мыса, и ядро, ударившее в водосточную трубу; дырявые рыбачьи сети и трех стариков, что, починяя их на молу, рассказывают в сотый раз про канонерку узурпатора, который был как будто бы побочным сыном королевы, в пленках брошенным на этом же молу.

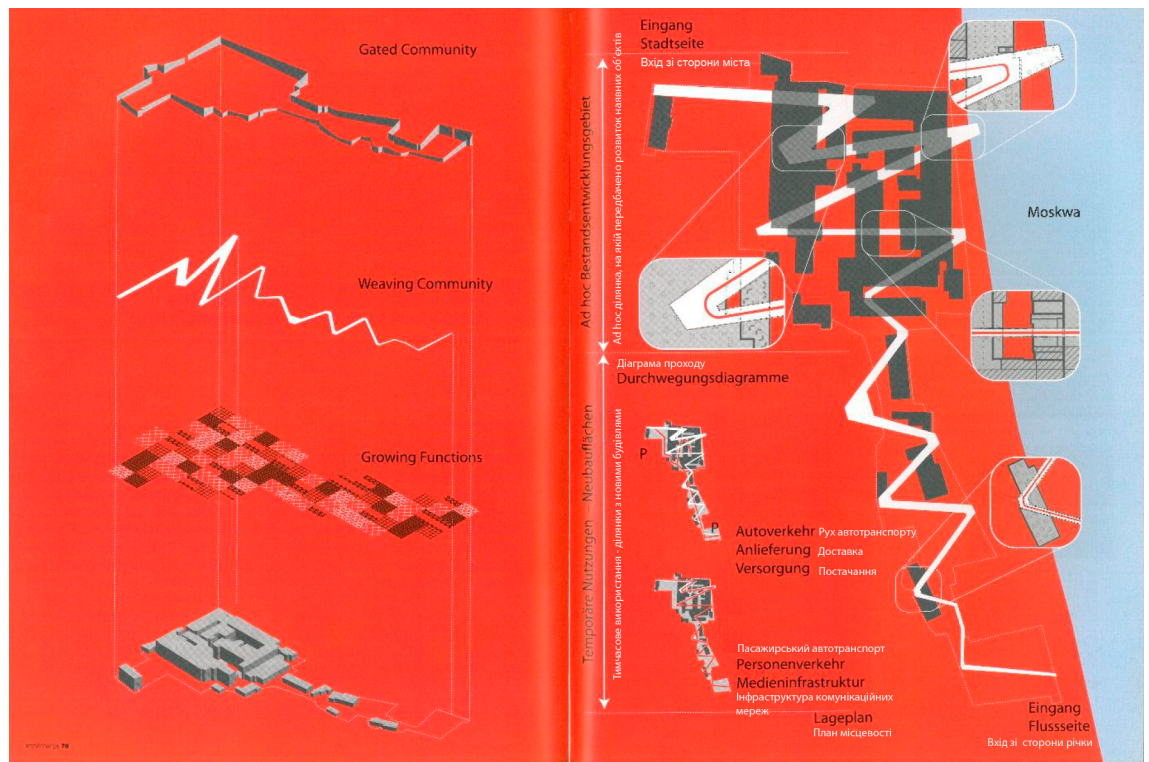
Напитываясь, точно губка, нахлынувшей волной воспоминаний, город разбухает. Описание сегодняшней Дзаиры невозможно без рассказа о ее минувшем. Но Дзаира не рассказывает о былом, былое — часть ее, как линии руки, оно здесь запечатлено в углах домов, решетках, громоотводах, древках флагов и перилах, которые и сами все в царапинах, зубцах, зарубках и следах ударов.

Кальвино Итало. Невидимые города. Города и память. 3. // Кальвино Итало. Собрание сочинений. Замок скрестившихся судеб: Романы, рассказы / Пер. с итал.; Сост. Н. Ставровской. – Спб.: Симпозиум, 2001. – с. 144-145

повернутися до 6.1. Навколишній світ... Природа – (...) – Чуттєві сфери

3.5 Екскурс №5. „Kulturfabrik“ – перебудова в Москві (Містобуд.-1)

19: „Kulturfabrik“ – реконструкція колишньої текстильної фабрики „Даниловская мануфактура“ у Москві, Москва; архітектори: magma-architecture, Берлін
(Концепт-ідея, праворуч - план місцевості ст.76 і наст.)

„(...) Місто – це не одне, а багато міст, які не розташовані одне на одному, а вкладені одне в одне без взаємозв'язку. Старе стає новим в старій одежі. Значення та функція здатні змінюватися. Церкви – це басейни, а згодом - знову церкви, вежі – це університети, піраміди – це міністерства, стайні – це супермаркети, а складські приміщення – це мистецтво. Знаки оклику без взаємозв'язку, крапка та кома без тексту. (...) Нові культури зростають у господарських дворах. Вони беруть в облогу на території конверсії тимчасовий простір, де відсутній громадський супротив. (...)

Нові функції та інтереси користувачів зростають в адекватному просторі. (...) Поєднання крізь межі будинків (...) також надають медійну інфраструктуру. Комерційні пропозиції зростають поряд з неприбутковими підприємствами. Функції приходять і йдуть, ідеї розквітають і знову гинуть, деякі пускають корені й залишаються. Вони утворюють мультиплікатори (...)“

(неавториз.переклад І.Данко) (Із пояснювального тексту до воркшопу, ст.72 і наст.)

■ 20: „Kulturfabrik“ – реконструкція колишньої текстильної фабрики „Даниловская мануфактура“ у Москві, Москва; архітектори: magma-architecture, Берлін (фотомонтаж ст.70 і наст.)

Джерело: Eichwede, Lara / Ax, Bernd / Tamke, Martin / Zorembik, Sonja (Hrsg.): ArchXchange. Berlin and Moscow. Cultural Identity Through Architecture (engl. / dt.); Berlin 2006; *Beitrag von magma architecture* (Архітектурне бюро), S. 70ff

[повернутися до 2.2. Уявлення про місто](#)

3.6 Екскурс №6. Архітектура & минуле (Містобуд.-2)

Кибернетика и общество

«Описывая организм, мы не пытаемся точно определить в нем каждую молекулу и постепенно каталогизировать его молекула за молекулой; мы стремимся разрешить некоторые вопросы, раскрывающие форму строения организма(...)».¹

Ці слова математика Норберта Вінера доводять використання кібернетичної моделі[Кібернетика – наука про управління, регулювання та контроль. Див.: Norbert Wiener: *Cybernetics of Control and Communication in the Animal and the Machine*; New York 1948] при дослідженні [італійського, історичного міста під назвою Сорано].

(...) Архітектура може розглядатися з точки зору **системно-теоретичного підходу** (...) [Цей підхід] розуміння інтердисциплінарності процесів та змінного розвитку системи [повинен] слідувати розумінню того, що архітектура є стадією динаміки, яка розпізнає, опрацьовує, модифікує та переправляє імпульси, які надходять із абсолютно іншого спектру суміжних дисциплін. Без цієї (...) перспективи, яка в жодному разі не занижує цінність будівельного мистецтва, а лише прагне представити її в більш широкому контексті, не можна буде зрозуміти жодну будівлю, не говорячи уже про місто. Але в той час як створення будівлі залежить від багатьох змінних, завершена будівля в урбаністичній структурі дуже швидко перетворюється на незмінну якій вдається проникати в нові цикли і таким чином знову впливати на загальний процес. Фактор впливу, який, завершаючи архітектурний кругообіг, робить можливим відновлення інформації з теперішнього і минулого, - це **традиція**. Без попереднього оцінювання її термін може зливатися з історизуючою стагнацією, реакційним повторенням наявних даних, а також зі свідомою мисленнєвою діяльністю, що розумно використовує прогресивні сили. Вона напряду залежить від міфу, який її духовно легалізує, приєднуючи її консервативну тенденцію у зв'язку з збереженим ідейним порядком, і [вона] у системі міста відіграє роль зворотного зв'язку чи пристрою зворотного зв'язку, який у свою чергу дозволяє по-новому сприймати те, що є наявним.

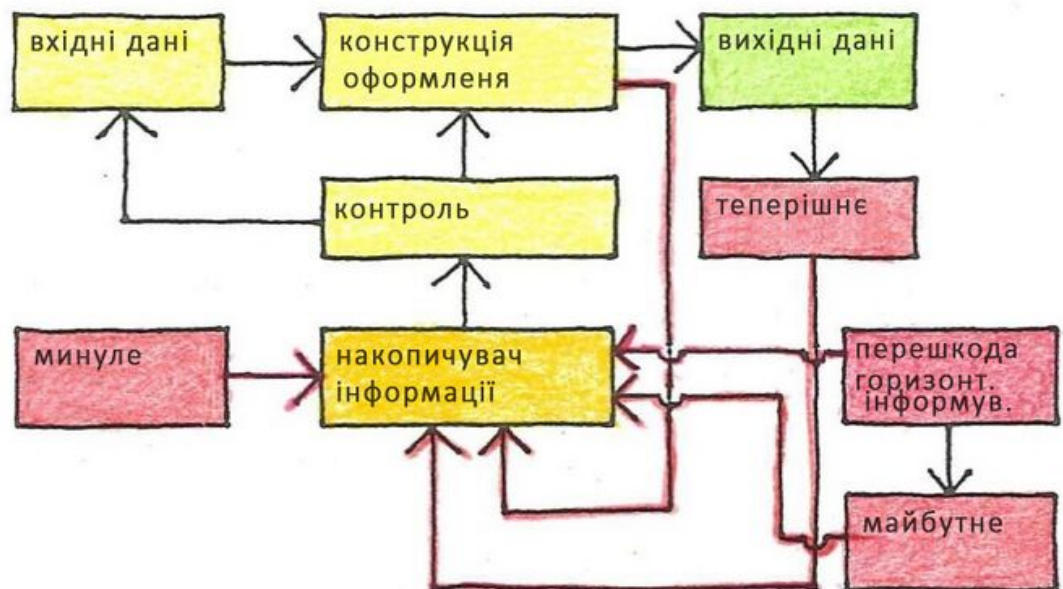

Схема 1

21: Схема 1

Роль накопичувача інформації – якого ми можемо прирівняти до традиції – як пристрою для відбору та селекції інформації знаходиться в центрі цього функціонального розгляду. Він сприймає дані з **минулого** (історичні форми будівель), **теперішнього** (актуальні форми будівель) та **майбутнього** (можливі, уявні, утопічні форми будівель) та порівнює їх між собою, і, якщо це можливо, також з наявними перешкодами (послання з інших міст з новими, різними формами будівництва; революційні ідеї жителів). Тоді залежно від отриманих даних він інформує фактори контролю, які складаються з топографії, клімату, технологічного стану, соціальної структури та інших змінних. Крім того ці фактори контролю визначають вихідні дані, а саме: місцезнаходження, матеріал, конкретизовані умови життя; процес конструювання та, як наслідок, вихідний результат міста, який у свою чергу як елемент теперішнього знову проникає в накопичувач інформації та завершує цим зворотнім зв'язком архітектурний процес.

Базова кібернетична модель; із зверненням до реальних подій, потрібно розрізняти три різних типи систем.

(Graphik mit folgenden Wörtern:

Input = вхідні дані

Konstruktion = конструкція

Gestaltung = оформлення

Output = вихідні дані

Kontrolle = контроль

Gegenwart = теперішнє

Vergangenheit = минуле

Speicher = накопичувач інформації

Störung = перешкода

Querinformation = Querinfo. = горизонт. інформув.

Zukunft = майбутнє

Schema 1...2...3...4 = схема 1

ПЕРША СИСТЕМА

Спершу потрібно розглянути такий [тип системи], який функціонує за умови консервативного, незмінного накопичення інформації. Він описує примітивну архітектуру, у якій дані минулого переймають вибір вихідних даних та контроль конструювання і оформлення. З майбутнього, з уявлення можливого та

експериментального, не проникає жодної інформації, і також зворотній зв'язок теперішньої діяльності є настільки обмежений, що його можна прирівняти до нуля; подача інформативних елементів накопичувачу інформації здійснюється при цьому виключно з минулого. (s. Schema 2).

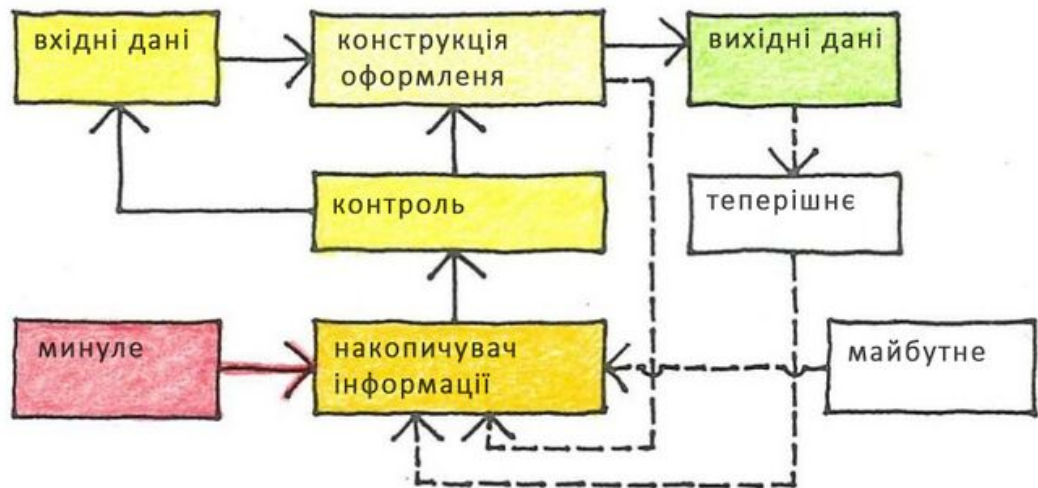

Схема 2

■ 22: Схема 2

Ця система базується на досвіді та вже (...) вказує на недоліки такої системи. Якщо вона в з одного боку містить велику кількість однозначної інформації, (...) зрозуміле значення, то з іншого боку вона є **застиглою та такою, що перебуває в стані стагнації**. Не маючи змоги пристосуватися до постійно змінюваних умов динамічного довколишнього світу, вона в перспективі неминуче стане музейною (...).

ДРУГА СИСТЕМА

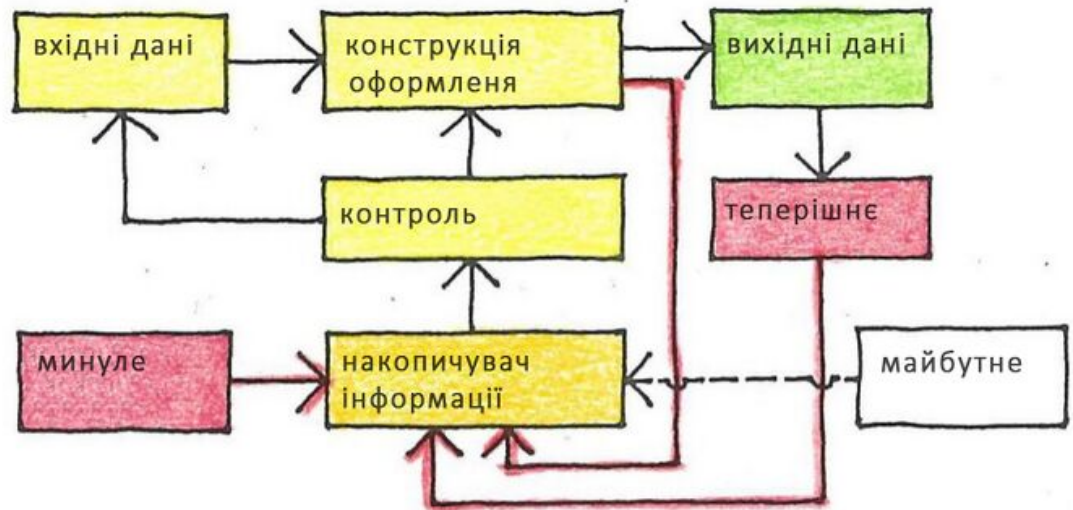

Схема 3

23: Схема 3

Інша система, яку необхідно дослідити, поєднує сильний вплив з минулого зі здатністю приспосовуватися до теперішнього динамічного навколишнього світу. Це здійснюється через зворотній зв'язок з традиціями, який вводить у накопичувача інформації дані з теперішнього і таким чином уможливорює зміни. Якщо ці зміни в дійсності помітні лише умовно, (...) то можна відмовитися від найстаріших, найбільш застарілих та найбільш неефективних даних на користь нових ініціатив. [Це] (...) могло б (...) забезпечити **виживання урбаністичної системи** [в Сорано]. (...) (...)

ТРЕТЯ СИСТЕМА

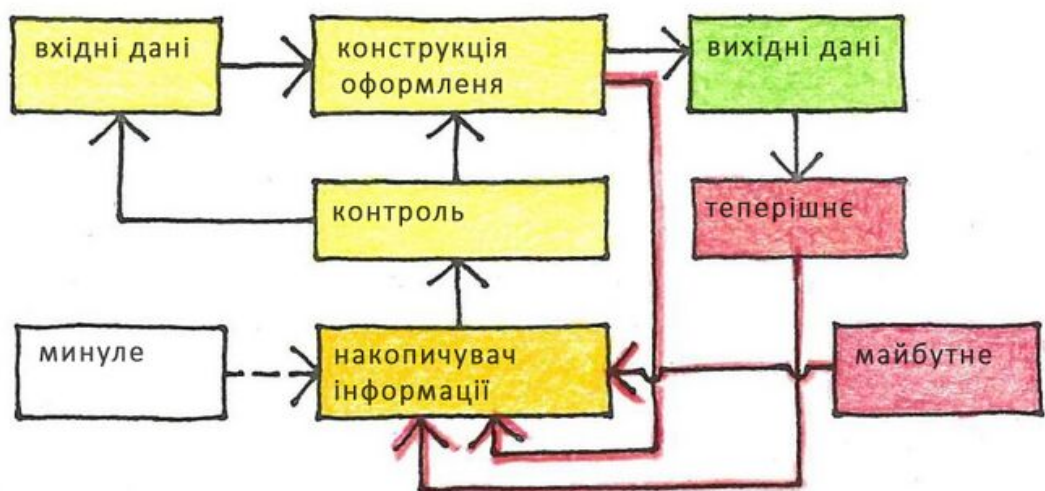

Схема 4

■ 24: Схема 4

При цьому імпульси минулого зводяться до нуля, в той час як для зворотного зв'язку з теперішньою ситуацією додається іще прагнення до пов'язаного з майбутнім та експериментального уявлення.

Остання система (...) безсумнівно є тією, якій притаманна **властивість динамічного пристосування до навколишнього світу** а тим самим і до виживання. Єдине, чого їй не вистачає, у зв'язку з недостатнім зв'язком з минулим, того значущого, смислового змісту, який виявляє формальну цінність (...) системи (...) [історичного] будівельного мистецтва; архітектура стає безмовною. (...)

Створення архітектури, як і проведення будь-якої іншої культурної діяльності, - це не діяльність за універсальним рецептом; а безперервний, клопіткий, іноді виснажливий **пошук нових шляхів вираження** (...)"

Манаго-Лампунані, Вітторіо: Архітектура та минуле. Вчорашнє дає відповіді на запитання сьогодення. Історію потрібно заново пізнати, сприйняти та опрацювати; *in: Baukultur (Erstausgabe der Zeitschrift o. Nr.) 1979, S. 5ff* [скорочений уривок тексту із пропуском деяких приміток; підкреслення та жирний шрифт – Клаус Брендле]

¹: Винер Н. Кибернетика и общество [Електронний ресурс]: Пер. с англ. – М.: Издательство иностранной литературы, 1958. – Режим доступа: <http://grachev62.narod.ru/wiener/cybsoc05.htm>. (дата звернення 03.07.2017); – У фрагменті тексту використовуються такі кібернетично-конотовані терміни, як „накопичувач інформації, інформація, файли, вхідні дані, вихідні дані, контроль, зворотній зв'язок, конструкція, перешкода“ і т. д.

²: Кибернетика – наука про управління, регулювання та контроль. *Див.: Norbert Wiener: Cybernetics of Control and Communication in the Animal and the Machine; New York 1948*

назад до 3.2 Zeit-Läufe: „Zeit-Horizonte / Zeit-Ebenen / Zeit-Verschachtelung / Zeit-Spuren“

3.7 Екскурс №7. Архітектурні якості (Містобуд.-3)

„Архітектурна / архітектурні якості“ – примітки до пустої фрази?

або властивості будівельних каменів міста / факторів впорядкування / особливостей дизайну

Якщо ми звернемося до відповідних словників чи інтернету, то знайдемо хоч і різні, прив'язані до певної теми, але в той же час схожі між собою пояснення даного слова та галузі його використання. **Якість – це ...**

...у словнику Duden

ТЛУМАЧЕННЯ

1.	a. (книжн.) сукупність характерних рис (мови, особи); властивість b. (мовознавство) забарвлення звука (на відміну від довготи) c. (текстильна промисловість) матеріал певного виду, властивості
2.	a. (книжн.) [характерна] риса (речі, особи) b. хороша риса (речі, особи)
3.	a. якість b. щось певної якості

(...)

ПОХОДЖЕННЯ

з lat. **qualitas** = властивість, риса до: qualis = якими якостями володіє“¹

...у словнику Клауса / Бура:

„**Qualität** [lat.] – властивість; у розмовній мові, у виразах – як «відмінна» чи «погана якість» – пов'язаний з певною оцінкою термін, який виражає відповідність речі певному призначенню (здебільшого продукт трудової діяльності людини) або властивість певного об'єкта. (...)“²

...у Dorsch:

„**Qualität**, риса, властивість, характерна особливість, якість, не вимірюване «як» та «що» на противагу до => кількості. У психології під якістю розуміють характерну особливість змісту переживання, напр., певний колір, певний тон, певне почуття. В межах якостей «чуттів» (сенсорні інформаційні канали) розрізняють => модальності. => а також: інтенсивність. (...)“³

...у Словник української мови: в 11 томах:

„якість, якості, жін.

1. філос. Внутрішня визначеність предмета, яка становить специфіку, що відрізняє його від усіх інших.
2. Ступінь вартості, цінності, придатності чого-небудь для його використання за призначенням. (...) [Державний] Знак якості — найвища оцінка якості продукції. (...) Інспектор якості — людина, яка визначає ступінь придатності чого-небудь. (...)“

3. Та чи інша характерна ознака, властивість, риса кого-, чого-небудь. (...)“

4. шах. Різниця в цінності між важкою фігурою (турою) і легкою (слоном, конем). (...)“⁴

A.1

Як це часто буває під час пошуків, усі чотири переліки тлумачень **значення слова** „якість / якості“ звертають нашу увагу *спершу* на різні галузі знань та ділянки використання із (дещо) відмінним змістом, таким чином тлумачення терміну, яке ми шукаємо, уточнюється або розширюється. (Це як загальне посилання на **комплексність** значень слова та їх **залежність від контексту**). Ми шукаємо зорієнтовані на сприйняття, психологічні тлумачення слова. Другу спільну рису чотирьох тлумачень слова у представлених джерелах ми знаходимо в посиланні на те, що значення терміну містять чи виражають (або ж можуть містити чи виражати) **оцінку, що** є важливим посиланням для розуміння та впорядкування **специфікації терміну** у використанні для архітектури та містобудування

A.2

По-друге тлумачення слова, які нас цікавлять, вказують на невизначений, широкий канон **рис** (атрибутів), які можуть / і повинні приписуватися досліджуваному об'єкту, щоб охопити його „якість/ якості“, його властивості. Термін „якість“ вимагає масштабніших даних про те, якими рисами володіє річ, простір – будинок, міська площа. Слово „якість“ є таким чином лише **порожнім словом**, яке вимагає точної інформації про те, як щось виглядає, як його можна розпізнати, з чого воно складається, що спричиняє, які внутрішні та зовнішні зв'язки йому притаманні і т.д. До різноманіття можливих переліків рис додається іще одна складність, яка полягає в тому, що всі ці терміни і позначення, які використовуються для „якісного“ і атмосферного опису (передусім у категоріях 4.2.2.0. „Структуруючі фактори“ та 4.2.3.0. „Ознаки образу“) – в розмовній мові – „зазвичай“ містять певні **оцінки**: щось „темне“ пов'язують з негативними, загрозливими асоціаціями, щось „монументальне“ – з холодною демонстрацією влади, щось „живе“ - з позитивним на противагу до чогось „неживого“ і т.д.; тут, напр., нерівномірно розбудований, гетерогенний вуличний пейзаж на противагу до однорідного й гармонійного вуличного пейзажу.

A.3

Додається також *третій* момент, який не тематизується у даних чотирьох тлумаченнях і полягає в тому, що спостерігач чи користувач своєю відповідною індивідуальною та ситуативною **позицією сприйняття** та своїми **цілями**⁵

також впливає на моментальне, фактичне враження від предмета – об'єкта чи простору; навіть „сприйняття чогось в цілому“ зумовлене актуальним статусом сприйняття. І попередній та збережений, схожий досвід того, хто сприймає, відіграє роль „об'єкта референції“ під час свідомої чи несвідомої реакції в конкретній ситуації розгляду. Все це впливає на те, що в ході аналітичного опису наповнює порожній термін „якість/ якості“, демонструє фактичну властивість і таким чином пояснює його якість / якості.

Б.1

■ 25: Розгортка фасаду північної сторони вул. Глокенгіссерштрассе в Любеку
джерело: Stadtbildaufnahme Lübeck (1990, S. 6 - Block 8.2.; оригінальний масштаб М 1:500 - зменшено)

Як, напр. вулиця Глокенгіссерштрассе (див. зображ.) з її різноманітною забудовою та гетерогенним чергуванням фасадів – тобто без чітко помітних (структуруючих) правил художнього рішення – великі і малі будинки, розвернуті до вулиці фронтом чи скатним дахом, з різноманітних епох, отримують, зазвичай, **негативну** фахову **оцінку** – часто також з точки зору композиції чи форми (= невпорядковані, хаотичні, безладні, невпорядковані та випадкові...). Поготів, якщо така забудова вздовж вулиці була б без видимого історичного розташування чи взагалі збудована заново. Проте, мабуть, ніхто не захоче дискваліфікувати цю вулицю в старій частині міста Любек, хоча, наприклад, під час художнього аналізу різних об'ємів будинків чи висоти скатів дахів виявляються великі відмінності. На даному прикладі можна побачити, що невпорядкований, гетерогенний вуличний пейзаж, який демонструє багато різноманітних (напр., з поперечним фронтом чи без нього, з різними матеріалами), а також однорідних, скомпонованих конструктивних елементів (напр., зовнішня несуча стіна із залізобетону, схожа ширина будинків, втім при цьому також з відхиленнями) – може загалом бути **позитивно оціненим** з точки зору його якості. (Тут слід охарактеризувати як „різноманітний“. – Втім такі оцінки змінюються в залежності від часу і з часом! У 1960 р. це по-іншому бачили й оцінювали, в Любеку також, і створювали плани щодо знесення таких кварталів старої частини міста.) Це демонструє, що всі / багато з цих якісних термінів хоч й імпліцитно і згідно з дослівними текстами явно містять оцінки залежно від місцевості / ситуації / епохи будівництва / регіону і т.д., втім вони

(можуть) „**нейтрально**“ використовуватися як способи опису⁶, якщо розробити, відокремити і (мисленнєво) виключити ці оцінювальні складові. У нашому фаховому контексті аналізу художнього образу такі назви властивостей слід розуміти як „**нейтральні**“ **терміни та описи**⁷.

Даний містобудівний контекст, будівельно-культурний зв'язок та принцип плану чи містобудівної композиції визначають правила / критерії для відповідного опису наявних просторових і будівельних якостей; а також, якщо вимагається, для оцінки наявного контексту. „Архітектурні якості“ не є порожніми словами, вони повинні бути названими та видимими. Тому що (не так, як на вулиці Глокенгіссерштрассе в Любеку), напр., більш ніж двоповерхова будівля, яка була б споруджена в центрі (історично-гомогенно утвореного двоповерховими будівлями) кварталу Фуггерай у Аугсбурзі чи у кварталі „Nybo-dergården“ у Копенгагені⁸ могла б бути оціненою як неправильна, така що перешкоджає якості, руйнує її.

■ 26: Колишній житловий квартал військово-морських сил Nybodergården з XVII ст. у Копенгагені / Данія
(Quelle: Джерело: Googlemaps завантаж. 08.09.2017)

Б.2

Втім *інакше слід* оцінювати поселення з „висотним будинком“ серед гомогенної та однорідної забудови (на зразок двох попередніх), але з 50-/ 60-тих років XX ст., напр., Ернст Май⁹ - „Parageien-Siedlung“ в Любеку та поселення St. Hubertus з висотною будівлею, яка розташована на вибраному з містобудівної точки зору місці. Тут оце напружене протистояння „високе & низьке“, тобто **запланована гетерогенність** за цією ознакою, є характерною частиною щойно розвиненого на той час містобудівного концепту простору. Отже, „якість“ потрібно назвати, розподілити за категоріями, локалізувати в часі та просторі - риси та ознаки, на які „якісно“ посилаються, перелічити та описати. Те, що риси й ознаки (у фаховому контексті) не можуть бути охоплені і описані ситуативно-спонтанно і суб'єктивно-прикрашено, є само собою зрозумілим. Інформацію про те, як

фахово і доступно розробити розвідку та дослідження міського простору, можна почерпнути з текстів МАБ; а під час виконання тренувальних завдань буде можливим застосування отриманих знань на практиці.

С.1

В процесі опрацювання зорієнтованої на якість проблематики важливо обговорити та організувати **комунікативні процеси** у робочій групі. Для розуміння ситуації майбутнього дослідження під час виконання тренувальних завдань, а також пізніше у професійному житті у розмовах із замовниками та громадянами допоможе пошук рис, які можна виявити, та видимих ознак, для того щоб уникнути суб'єктивних (не фахових) суджень щодо смаку та пріоритетів („кваліфікації“). Якщо потрібно організувати взаємозв'язки конкретно-існуючих якостей образу, для того, щоб краще показати та зрозуміти те, що доведеться бачити в майбутньому, та заплановане, то слід створити для себе та для співучасників (словесний) місток та базу для порозуміння, яка в свою чергу розташована по інший бік від приватних уподобань. Визначені та названі „архітектурні реалії та реалії міського простору“ є придатними для того, щоб повідомляти про них, та більш допоміжними, ніж загальні „архітектурні якості“.

С.1

Існують також **наукові методи дослідження** для встановлення вражень від сприйняття збудованого навколишнього світу (напр., „семантичний диференціал“ у психології архітектури); див., напр., статтю Йоахіма Франка „Stadtbild – Zum Erleben der Wohnumgebung“; джерело: Stadtbauwelt Nr. 24 / 1969, S. 292ff – 295 та інші теоретичні підходи в дослідженні сприйняття довколишнього світу. Менш специфічно точно, але тематично- і прагматично-відцентровано представляє численні якісні аспекти та приклади, що їх ілюструють, Ульріх Конрад у своїй книзі „Umwelt Stadt. Argumente und Lehrbeispiele für eine humane Architektur“ (Reinbek 1974). Він точно описує багато містобудівних проблем, які також і на сьогоднішній день (на жаль...) не втратили свою актуальність, а лише посилюються, як і показові збудовані та заплановані підходи та рішення. Чітко показано поєднання містобудівних та архітектурних якостей, які пояснюються текстово та графічно на основі тематики основних людських потреб та якісних вимог (до міста), що може також стати джерелом критичних чи показових підходів у плануванні.

Клаус Брендле (2016-23)

Список літератури

Conrads, Ulrich: Umwelt Stadt. Argumente und Lehrbeispiele für eine humane Architektur; Reinbek 1974

Dorsch, Friedrich: Psychologisches Wörterbuch; Dorsch, F. / Bergius, R. / Ries, H. / u.a. (Hrsg.); 10., neubearbeitete Auflage; Bern / Stuttgart / Wien 1982 [тепер вже у 20-му виданні]

Duden www.duden.de станом на червень 2023

Franke, Joachim: Stadtbild – Zum Erleben der Wohnumgebung; in: Stadtbauwelt Nr. 24 / 1969, S. 292ff

Klaus, Georg / Buhr, Manfred: Philosophisches Wörterbuch; Band 2; 8., berichtigte Auflage; Berlin 1972 [*хоча і з реально-соціалістичною орієнтацією, але всеохоплюючою, ґрунтовною та описовою*].

Senat der Hansestadt Lübeck / Wohnungsbaukreditanstalt des Landes Schleswig-Holstein in Zusammenarbeit mit dem Stadtplanungsamt (Hrsg.): Stadtbildaufnahme Lübeck. 1. Fortschreibung; Kiel / Lübeck 1990 [mit nur elektronisch überarbeitetem Stand 2001 – 2008 und bis 2016]

Словник української мови: в 11 томах. — Том 11, 1980. — Стор. 638.

¹: інтернет: www.duden.de ; дата звернення: 06.09.2017

²: Klaus, Georg / Buhr, Manfred: Philosophisches Wörterbuch; Band 2; 8., berichtigte Auflage; Berlin 1972, S. 895ff *включаючи ключове слово: **Qualität und Quantität*** [*хоча й з точки зору "реляціоналістичної" точки зору, втім більш обширно, ґрунтовно та наочно*]

³: Dorsch, Friedrich: Psychologisches Wörterbuch; Dorsch, F. / Bergius, R. / Ries, H. / u.a. (Hrsg.); 10., neubearbeitete Auflage; Bern / Stuttgart / Wien 1982, S. 545f [див також: **qualitative Merkmale**]

⁴: Словник української мови: в 11 томах. — Том 11, 1980. — Стор. 638.

⁵: Якщо я в даний момент шукаю пекаря, то я (швидше за все) не помічу особливий вигляд гарно сформованого фасаду.

⁶: Як, напр., первинне значення слова „барокко“ мало відтінок знецінення („кривий“, „дивний“), а на сьогоднішній день є нейтральною назвою стилю.

⁷: Також під час аналізу міського простору потрібно завжди шукати найменування, які уникають поверхневої оцінки. – Простір, що справляє враження „стисненого“ (як частково у Єврейському музеї Лібескінда в Берліні) відповідає при цьому запланованому призначенню, коли метою є викликати

(там) такі відчуття простору; а під час аналізу провулка старої частини міста це може бути оціненим як „рідне“ і „чудове“.

⁸: Поселення Фуггерай XVI ст. у Аугсбурзі / Німеччина та історичний житловий квартал військово-морських сил Nybodergården XVII ст. , Копенгаген / Данія

⁹: Архітектор та містобудувальник Ернст Май (1886 – 1970); важливий німецький планувальник поселень, зокрема у Франкфурті-на-Майні, Любеку [див. фото у 4.2.1.3.d.], Бремені, Гамбурзі, Дармштадті; як „Brigade May“ працював у 1930 – прибіл.1933рр. в СРСР, зокрема у Магнітогорську, Ленінськ-Кузнецьку, Кузнецьку та Москві.

повернутися до 4.2.3. Ознаки образу

3.8 Екскурс №8. Проживання у передмісті в північно-східній Бразилії (Містобуд.-4)

Переклад буде доступний найближчим часом.

3.9 Екскурс №9. Своєрідна краса (КоФо-1)

... ВІДКРИВАЄ СВОЄРІДНУ КРАСУ.

📌 27: Питання смаку: Мешканка Падерборна знаходить у своєму місті невизнану архітектурну красу (schön - з нім. красивий).

Спробуйте й Ви зробити це в ігровій формі. Оберіть будівлю, яка вже давно є для Вас так званим "більмом на оці", виділіть час і спробуйте вважати її красивою! Поводьтеся таким чином, начебто ця будівля є відомою визначною спорудою, і

обґрунтуйте, чому кожен повинен неодмінно її відвідати. Намагайтеся побороти нудьгу та не критикувати. Я знаю, що це не просто, оскільки негативне, як правило, є більш очевидним. Втім, незважаючи на це, старайтеся втриматись від критики. Після гри Вам дозволено знову вважати об'єкт жахливим – проте я припускаю, що надалі Вам це не вдасться, якщо, звісно, Ви не махлювали під час гри. Адже свідоме споглядання часто відкриває самотутню красу чи навіть певний власний шарм там, де цього найменше очікуєш.

Нікому не вдалося опанувати такий сповнений любов'ю погляд настільки добре, як письменнику і фланеру Францу Гесселю. Свою публікацію 1929 року „Фланер у Берліні“ він завершує зверненням: „Wir wollen es uns zumuten, wir wollen (...) das Ding Berlin in seinem Neben- und Durcheinander von Kostbarem und Garstigem, Solidem und Unechtem, Komischem und Respektablem so lange anschauen, lieb gewinnen und schön finden, bis es schön ist.“ [„Ми хочемо змусити себе, ми хочемо (...) споглядати, любити і так довго вважати Берлін красивим з його поєднанням і переплетенням коштовного й огидного, солідного й фіктивного, комічного й вартого уваги, аж поки він справді таким не стане.“] (неавторизований переклад з німецької І.Данко).

Коли йде мова про сповнений любові погляд, мається на увазі не лише вимога вдовольнитися тим, що можна знайти в збудованому просторі, але й техніка культури. З неабияким захватом та наполегливістю Гессель спершу обійшов Париж, а згодом, в часи Веймарської республіки, й Берлін. Його тексти є своєрідними зізнаннями в любові до багатьох деталей та речей, які в повсякденному житті залишаються непоміченими, вважаються звичними або ж взагалі не вартими того, щоб їх споглядати. У своїй публікації „Ermunterung zum Genuss“ („Заохочення до насолоди“), опублікованій у 1932 році, він пропонує на хвилинку відволіктися від буденності, пройтися своїм власним районом і поглянути на нього так, наче ніколи раніше його не бачили. Він уточнює: „Ist also die Straße eine Lektüre, so lies sie, aber kritisiere sie nicht zu viel. Finde sie nicht zu schnell schön oder hässlich. Das sind so unzuverlässige Begriffe. Lass dich auch ein wenig täuschen und verführen.“ [„Якщо вулиця - це книга, то читай її, але не критикуй надмірно. Не роби поспішних висновків щодо того, гарна вона чи жахлива. Це такі ненадійні терміни. Дозволь ввести тебе в оману і спокусити.“] (неавторизований переклад з німецької І. Данко). І наостанок: „Vom freundlichen Anschauen bekommt auch das Garstige eine Art Schönheit ab. Das wissen die Ästhetiker nicht, aber der Flaneur erlebt es.“ [„Під час доброзичливого споглядання навіть найогидніша річ набуває своєрідної краси. Цього не знають естети, але це відчуває фланер.“] (неавторизований переклад з німецької І. Данко)

Під час роботи з дітьми та дорослими я постійно переконуюся в тому, наскільки вірними є спостереження Гесселя. Достатньо лише незначною мірою в ігровій формі втрутитися, щоб спонукати їх іншими очима поглянути на своє добре відоме повсякденне оточення та перетворити його на простір для пригод, який день за днем відкриває нову, неочікувану красу.

Туріт Фрöhe, історикиня архітектури та урбаністка, Берлін

Fröhe, Turit: Das bewusste Betrachten offenbart eine eigenwillige Schönheit; в: Deutsches Architektenblatt Nr. 12 / 2017, S. 14f; Фотографія: Turit Fröhe

3.10 Екскурс №10. Уподобання – правильно & неправильно (КоФо-2)

„УПОДОБАННЯ – АБО ПРАВИЛЬНО / НЕПРАВИЛЬНО“ У ТЕМАТИЦІ, ЯКА ПОВ’ЯЗАНА З ХУДОЖНІМ РІШЕННЯМ

Коли йдеться про питання щодо художнього рішення, (часто) важко говорити про **„правильно“** чи **„неправильно“** (тобто фактично: щось оцінюється так або інакше!). Для того, щоб цього уникнути, здебільшого використовують стандартне речення: „Дане питання є питанням смаку!“ Інша поширена стратегія (оцінки- / дискусії-) полягає в тому, що в якості масштабу постає власний **„смак“** (= суб’єктивний канон цінностей); якщо художнє рішення, яке підлягає розгляду, співпадає з власним каноном, то будівля є „хорошою“ (= правильною = якісною ¹); якщо ж ні – то поганою = неправильною. Це також **„суб’єктивне судження“**; подібне до „питання смаку“ чи (особистого) **уподобання**.

Уподобання чи питання смаку мають приватну, **нефахову природу**. Кожен сам вирішує, надавати перевагу „Бітлз“ чи Френку Сінатрі, чи Моцарту – чи певному кольору („кобальтово-синій!“)...; і це не привід для дискусій, можливим є хіба що спілкування, яке передбачає обмін інформацією: це подобається тобі – це подобається мені.

Втім в архітектурі висловлювання „правильно < > неправильно“ також можна зустріти у питаннях щодо художнього оформлення, принаймні, коли йдеться про певного „рівня“ питання про якість та при використанні системного мислення, яке полягає в тому, щоб під час огляду певної речі (напр., фасаду) концентрувати свою увагу на „фундаментальних“ та основних системних задумах, які формують концепт об’єкту розгляду; наприклад:

- (історична) система
- певний порядок, якого прагнули досягнути

- цілісність (тобто відсутність ,розривів')
- послідовне дотримання певної художньої ідеї чи лінії
- логічність художніх частин
- можливість розрізнення / взаємозв'язок сукупної системи та підсистем чи субсистем
- (якщо ,розрив' чи колаж є художнім концептом:) ці підходи та способи проектування також мають правила, які можна визначити.

Приклади для ,правильно / неправильно' на „нижчому рівні складності“ з короткими обґрунтуваннями:

Головний фасад торгового центру:

Існує мінімальний та максимальний показник відступу для розташованого під кантом даху ряду малих вікон, для того щоб, по-перше, ряд з малими вікнами міг вільно розгортатися, та, по-друге, щоб зберегти зв'язок з розташованими нижче частинами фасаду, з великими вікнами. Слід розрізняти: відстань до канту даху чи аттики та відстань до розташованого нижче ряду великих вікон, під яким зміщено розташовано іще один ряд великих вікон.

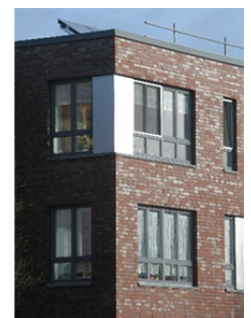
28: Зображ. Фасад будівлі на вулиці Ратцгебургет алее в Любеку.

- Відстань під рядом малих вікон є надто малою (*жовта стрілка*); “стрічка” малих вікон, яка має сильний горизонтальний вплив, не може розгорнутися; відстань між двома типами вікон є недостатньою.
- „Враження утвореної малими вікнами горизонтальної стрічки”, яка зверху завершує фасад можна підсилити, якщо звільнити ряд вікон від ритму відстані вікон, що знаходяться нижче. (ряд великих вікон нижче).
- Обидва ряди вікон другого і третього поверхів мають „неспокійний” вплив, оскільки вони не узгоджені між собою ритмічно (віконна вісь: *зелена лінія*).
- Отже, **дещо незрозумілим чином** зливаються три, зрештою, різні завдання даних трьох типів вікон.

Два кути будинку для пристарілих:

Тема „окрема кутова опора білого кольору” – як контраст до інших цегляних фасадів – використовується по-різному:

- як **чергування** двох типів формування кута = (*див. нижче коментар*)
- „**тектонічно**”, виділяючи в такий спосіб несучий кут, = втім цегляний кут виглядає більш масивним, більш „несучим” та здійснює навантаження на передній кут; а кут, розташований позаду, виглядає як двоповерховий цокольний поверх з „легшою” конструкцією на третьому поверсі.
- „**нетектонічне**” використання. Не функціонує правильно, оскільки такий (змурований з цегли) кут завжди тримає вагу; а біла кутова опора є надто масивною для того, щоб створити ефект класичного кутового вікна.

■ 29: Зображ. Кути будівлі на вул. Ратцебургералее в Любеку

- за **певним правилом**? *яким?*: - довільний розподіл лише 2 : 1? = три поверхи для цього недостатньо.

- Передній кут з двома білими кутовими опорами внизу та задній кут з одною зверху? = отже, нетектонічне використання? проте в даному випадку не можна говорити, що „умисна довільність” є темою художнього рішення...

- Обидві конструкції кута є надто подібними (їх кількість „недостатня“), для того щоб вони могли спричиняти зворотно-поступальний ефект та ефект коливання (що також могло б бути метою художнього рішення...)

- Або ж слід розглядати обидві кутові конструкції, враховуючи їх **зв'язок** з довгим фасадом позаду (та решту фасаду, який ми не можемо побачити), де білі опори іще частіше використовуються для розподілу вікон? Щоправда, враховуючи можливу видимість, це побачити не вдасться! ²

Таким чином в результаті огляду на місцевості не можна дати **чітку відповідь** на те, яким був художній / композиційний задум такої конструкції кутів. Можна **тільки** сказати: це повинно бути заходом, що передбачає втілення певного художнього рішення.

"Можливі також інші спроби інтерпретації..."

„Екскурс в екскурсі“:

Раніше – а дехто іще й сьогодні – були впевнені в своїх поглядах і вважали, що мають рацію в питаннях, що стосуються художнього рішення. Знаний архітектор Фрідріх Кремер під час конкурсу у 1948 році написав про свою пропозицію фасаду для старої частини міста Брауншвайг „ПРАВИЛЬНО“; а про фіктивно-традиційну розгортку фасаду: „НЕПРАВИЛЬНО“; див. підрозділ 2.3., третьої частини „КоФо-2“, частина 2.3., джерело зображення: Конкурс „Стара вага“ в м. Брауншвайг – розробка Фрідріха Кремера (перша премія); джерело: Baumeister Heft 57 Mai / Juni / Juli 1948, S. 214 – 215.

30: Зображ. Хороший – поганий сільський будинок “ – із дисципліни „Конструювання“ для „занять в будівельній школі“ (1911 рік)

Див виноски ^{3 4}

І на завершення

цього невеликого „роздаткового матеріалу“ цитата Вілема Флюссера (1920 – 1991):

„Dinge so anzusehen, als sähe man sie zum erstenmal, ist eine **Methode**, um an ihnen bisher unbeachtete Aspekte zu entdecken. Es ist eine gewaltige und fruchtbare Methode, aber sie erfordert strenge Disziplin und kann darum leicht mißlingen. Die Disziplin besteht im Grunde in einem Vergessen, einem Ausklammern der Gewöhnung an das gesehene Ding, also aller Erfahrung und Kenntnis von dem Ding. Dies ist schwierig, weil es bekanntlich leichter ist zu lernen als zu vergessen. Aber selbst wenn diese Methode des absichtlichen Vergessens nicht gelingen sollte, so bringt ihre Anwendung doch Überraschendes zutage, und zwar tut sie das eben dank unserer Unfähigkeit, sie diszipliniert anzuwenden. (...)“⁵

Klaus Brendle (занотовано 21.10.2017)

[„Дивитися на речі так, неначе бачиш їх вперше – це **метод**, який допомагає відкрити в них ті аспекти, на які раніше не звертав увагу. Це потужний та жажливий метод, але він вимагає суворої дисципліни і саме тому легко може зазнати краху. Власне кажучи, дисципліна полягає в забутті, абстрагуванні від звички до речі, яку вже бачив, тобто від усього досвіду та знань про цю річ. Це складно, тому що, як відомо, вчитися легше, ніж забувати. Але навіть якщо метод умисного забуття не вдасться, то його використання видасть на-гора дещо вражаюче, і зробить воно це саме завдяки нашій нездатності, дисципліновано його застосовувати. (...)“ (Неавториз. переклад І. Данко)].

¹: див. також екскурс № 7 „Архітектурні якості“

²: щоправда – і **лише** – на розгортці всього фасаду будівлі (в бюро архітекторів...)

³: Abb. 1 – Зображ.1. Приклад хорошого старішого сільського будинку(зображ. ліворуч). Abb. 2 – Зображ. 2. Приклад поганого нового сільського будинку(зображ. праворуч).

⁴: Frick, Otto: Gestaltungslehre. Leitfaden für den Unterricht an Baugewerkeschulen und verwandten technischen Lehranstalten. Erster Teil: Die Gestaltung freistehender Landhausbauten. Mit 109 Abbildungen im Text; Leipzig und Berlin 1911, S. 2 – 3; зображ. 1 та зображ. 2 [фрагменти сторінок; виділення тексту жирним шрифтом – від автора; обидва зображення взято з: Schultze-Naumburg, Paul: Kulturarbeiten; Bd. III: Dörfer und Kolonien; München 1908, o. Seitenangabe]

⁵: джерело: Flusser, Vilém: Dinge und Undinge. Phänomenologische Skizzen; München / Wien 1993, S. 53 [виділення тексту жирним шрифтом – від автора]

3.11 Екскурс №11. Спосіб життя корінного населення & простір (КоФо-3)

Бути архітектором у (цьому) світі: «-há» означає 'простір', «teko» – 'спосіб життя'.

«Наразі близько 45 000 гуарані (індіанців ¹) у штаті Мінас-Жерайс (Бразилія) ведуть боротьбу за свої території під назвою *tekohá*. Концеція *tekohá*, яку складно перекласти з мови гуарані, охоплює набагато більше, ніж просто певну територію для будівництва й проживання. *Tekohá* – це люди, ґрунти, ліси, поля, вода, повітря, тварини, рослини, лікарські рослини, в ньому живе розмаїття їхньої культури та людських взаємин. Таким чином в перекладі: *tekohá* – це 'простір' (-há), в якому гуарані реалізують свою культуру та свій спосіб життя (*teko*-). (...)» ²

■ 31: Yawalapiti dwelling [помешкання індіанців племені являпіті / індіанці, що проживають біля ріки Піо Туатуарі / штат Мату-Гросу]; фото: Бразильський соціально-екологічний інститут (ISA) – Instituto Socioambiental / Eduardo Viveiros de Castro (дату не зазначено); "джерело": Montezuma, Roberto (видавн.): Arquitetura Brasil 500 Anos. Uma invenção recíproca | Architecture Brazil 500 Years. A reciprocal invention; Recife (Brasilien) 2002, S. 47

«(...) Важливим для гуарані є не так „відновлення“ територій, що традиційно їм належать (...), як довготривале повернення у ті місця, які були надані їм для проживання божественною істотою. – Під *tekohá* вони розуміють свої групи та цю місцевість, цей простір, **місце буття**, там, де вони, як група, можуть

реалізувати своє *teko*, свій спосіб життя, утверджений божественними силами.
(...)

Власне легітимація (...) їх діяльності відбувається (...) на основі їх традиційних релігійних знань. Таким чином їхнє право на повернення на свою традиційну територію є частиною передбаченого Божого писання. "Земля не є власністю людини. З огляду на божественне призначення вона оскверняється діями, які над нею чинять. Як *fazendeiro*³ може стверджувати, що земля належить йому! Ніхто не може дозволити собі таке висловлювання", - аргументує відома жінка-вождь племені гуарані-кайова. – Гуарані знають, що згідно з волею Богів вони повинні бути мешканцями тих місць, для яких вони були призначені під час творення. (...) Повернення до *tekohá* [є] (...) вираженням їх вічного міфічного пошуку доброго місця для проживання, який також називають пошуком землі без зла, та який впродовж багатьох століть знаменує історію гуарані. (...) [Він є] політичним вираженням власних принципів та їх проявом у власному світогляді.
(...)

В обрядових піснях згадується вогонь, який прийде, щоб знищити світ. Земля може існувати лише тоді, коли гуарані можуть бути її частиною у взаємодії зі своєю *tekohá*. Вони не володіють землею, вона їм дана. (...) Відповідно до світогляду гуарані не існує жодної альтернативи тому, щоб дякувати за те, що вони продовжують наполегливу боротьбу за можливість як група бути пов'язаними з тим місцем / простором, де вони можуть розвивати і облаштовувати своє життя, оскільки в іншому випадку землю буде зруйновано. Адже "без *tekohá* не існує *teko*". Можливість реалізувати життя, буття (*teko*) у всій його повноті пов'язана із **соціальною групою та місцем / простором** (*tekohá*), що був наданий їм божественними силами.»

Уривки тексту з: Bremen, Volker z: Landrechte und die Rückkehr der Guarani an den Ort des Seins; джерело: KoBra Brasilicum, Ausgabe 246 / 247 Oktober 2017, S. 20ff
[курсив і дужки – як в оригіналі; виділення жирним шрифтом – від автора]

Примітка до даного екскурсу:

Уривки тексту мають на меті натякнути про інше "буття в просторі", яке відрізняється від нашого: простір та цей світ є тим, що **дано** людині, а не тим, що потрібно **завойовувати**. Це зумовлює зовсім іншу позицію та інше особистісне та людське ставлення до місця, оскільки ці відносини (згідно з текстом) не є створеними людиною. При цьому будівництво також є виконанням того, що дано будівничому (як-от природа та успадкована

культура). Будівничий не проектує і не планує (не сам по собі), а реалізує те, що слід зробити за допомогою господнього дару та існуючої культури. Таким чином архітектор постає не як „творець (нового) світу“, а як посередник, який впізнає цю наперед визначену діяльність, та як покірний (в найкращому сенсі цього слова) виконавець „волі світу“. – Через спробу бачити і порівнювати (збудований) світ у принципово інший спосіб & як щось надане, стає помітним і більш очевидним власне ставлення до нашого світу (яке ще слід відшукати?). Це своєрідний спосіб роздуму про **власну** (архітектурну) **позицію**, яку ще потрібно віднайти (для самого себе і для суспільства).

Література та посилання:

- Bianca, Stefano: Architektur und Lebensform im islamischen Stadtwesen. Baugestalt und Lebensordnung in der islamischen Kultur dargestellt unter besonderer Verarbeitung marokkanischer Quellen und Beispiele; Zürich / München 1975

- Інші міркування щодо теми (інакшого) "сприйняття світу", яке є базовою установкою **для будь-якого світогляду**, - а отже, і для будівельного аналізу, можна знайти у МАБ.

Вступ

- див. також на платформі YouTube фільм Годфрі Реджіо (режисер) "Koyaanisqatsi" (1982р.); Філіп Гласс (музика) ...

- «корінний»; значення слова / походження: перше, первісне населення певної території (зазвичай поза межами Європи) або приналежне до неї / пізньолатинське «indigenus», з давньолатинського «indu» (часто у поєднанні) = в та латинського gignere = 'виготовляти, народжувати'; джерело: Duden online завантаж. 13.07.2023 – „Усталене внаслідок колоніалізму позначення “Indianer“ або „Indio“ стало предметом певних суперечок у контексті дебатів на тему расизму з кінця 2010-х років»; див.: wikipedia завантаж. 13.07.2023.

¹: índio або indígeno (порт.) | індіанець (Більше про дебати щодо дискримінації колоніальних назв див. тут у розділі «Література та посилання» у підпункті «корінний»)

²: джерело: Bley Folly, Felipe / Castañeda Flores, Angélica: Der Kampf der Guarani und Kaiowá Brasiliens: Vom Widerstand vor Ort bis zur internationalen Solidarität; опубліковано в: KoBra Brasilicum, Ausgabe 246 / 247 Oktober 2017, S. 18 [курсив і дужки – як в оригіналі; виділення жирним шрифтом – від автора].

³: fazendeiro (порт.): землевласник та (заможний) селянин

3.12 Екскурс №12. Типологія-термін (КоФо-4)

– ПРО УЗАГАЛЬНЮЮЧИЙ РОЗГЛЯД ЗБУДОВАНОГО НАВКОЛИШНЬОГО СВІТУ.

Думки про тип та типології.

Даний текст висвітлює лише деякі аспекти та питання щодо методики та теоретичного підґрунтя терміну „тип“, для якого характерна довга, мінлива історія.¹ Метою є не науково-теоретичний розгляд, а коротке ознайомлення з певними питаннями, які потрібно обмірковувати під час використання цього інструменту опису в ході аналізу. На основі даного підґрунтя можна розвинути власні міркування, пов'язані з завданнями.

Суттєва частина аналізу полягає у дослідженні виникнення чи зміни структур міських поселень та будівель, в осмисленні історії розвитку містобудування, у дослідженні окремих будинків з будівельно-історичної точки зору. Для цього застосовують історичні карти та зображення, проводять аналіз текстів та обстежують ситуацію безпосередньо на місцевості. Віднайдена інформація, пов'язана з відповідною проблематикою, фіксується та впорядковується. Залежно від мети роботи дослідження може проводитися на різноманітних рівнях та з різною чіткістю висловлювань. Оскільки неможливо в загальному повноцінно відобразити усі будинки певного міста неможливо, характерні та загальні ознаки місцевого „будинкового ландшафту“ охоплюються за допомогою типології – тобто спрощеної схематизації чи **типізації** та **впорядкування форм вираження** існуючих та / чи задокументованих, зниклих будинків. Тому, що в повній мірі охопити архітектуру, зібравши ознаки виключно просторового, стилістичного та будівельного вираження² неможливо, розглядаються також функціональне, соціальне використання, значення будинку та його історичні зміни. Відповідно до цього система ознак **типології будинку** складається з культурних, пов'язаних з використанням тем та атмосферних тем, тобто **тем експлуатації**, а також з **будівельно-просторової тематики**; щоправда, повнота опрацювання відповідних тем часто різниться.

Змістове наповнення та потенціали типології, які незначною мірою розкриваються тут, має свою наукову термінологічну історію. В логіці, передусім у суспільних науках, а також у біології багато працюють з класами, типами та типологіями. Причина полягає в тому, що ці спеціальності (такі як архітектура) мають справу з незліченною кількістю індивідуальних, „реальних речей та подій“, які демонструють широкий спектр різноманітних варіантів ознак,

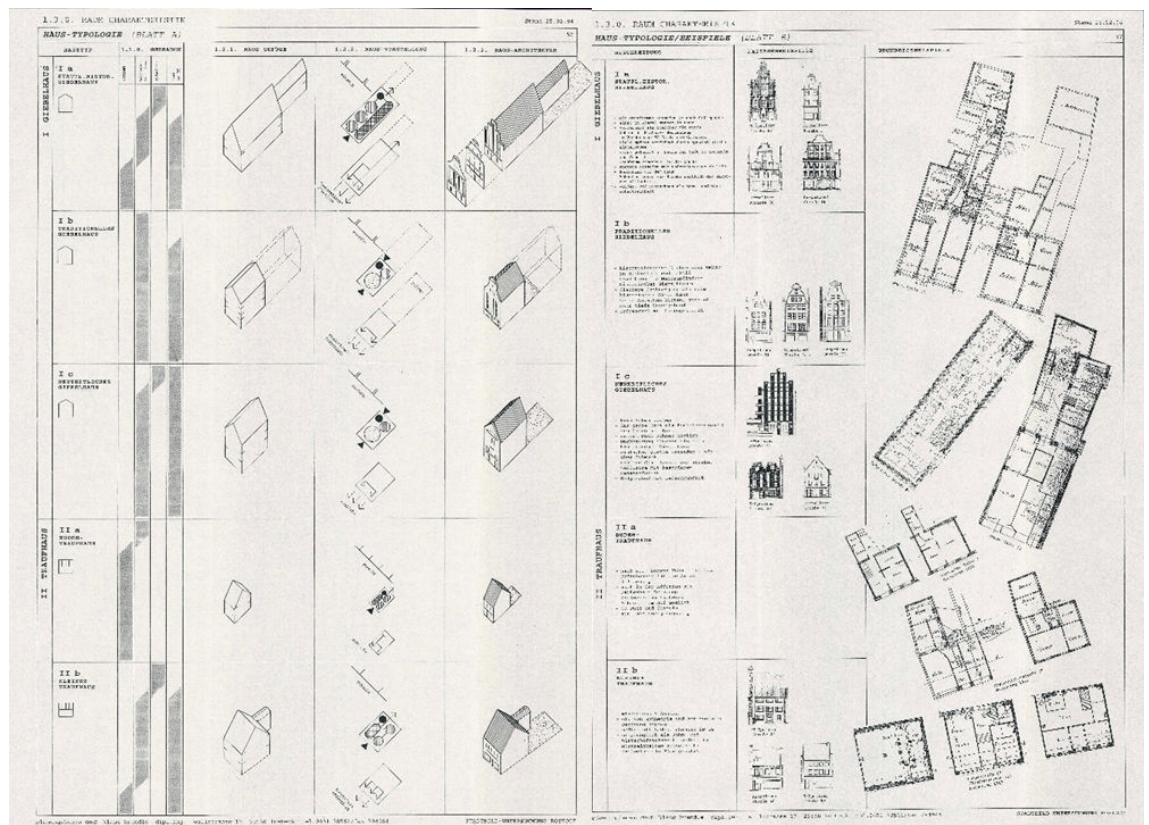
індивідуалізацій та способів поведінки.³ Хоча спостереження за окремим випадком часто є основою (і „реально“ єдиним об'єктом дослідження) для формування знань про феномен чи об'єкт, який розглядається, проте метою досліджень⁴ та дослідницьких проектів і т.д. (у випадку, якщо тільки статистика не задовольняє) – а також архітектурних та планувальних рішень – зазвичай, є більш загальні та / або „загальнодіючі“ висловлювання та досвід – принаймні для певних граничних умов.

В неточних науках сформульовано різноманітні пояснення того, що слід розуміти під певним типом. Оскільки вони не узгоджені між собою цілком, потрібно розділяти їх та розрізняти грані їх значень:

- **віднайдений об'єкт** вважається „первинним об'єктом“; цей об'єкт виконує функцію матеріального об'єкту для порівняння, для визначеної системи класифікації, що базується на ньому. (напр., „будь-який“ дуб⁵ без якихось разючих відхилень).
- **ідеалізоване представлення об'єкта**; цей об'єкт не існує в реальному житті, але його постулюють як певний ідеал, подібно до „загальної ідеї про щось“; реальний об'єкт ніколи не досягає цього ідеального стану. (напр., як повинен був би виглядати або виглядав би „досконалий дуб“).
- **емпіричний конструкт**; цей конструкт не існує в реальному житті, але статистично зібрано змінні ознаки (напр., багатьох „індивідуальних“ дубів), для того щоб „в загальному“ представити певні форми існування якогось явища (напр., всі чи суттєві ознаки дубів узагальнюються в характерному, середньостатистичному „комплекті дубів“).
- **ідеальний опис** чогось; цей „об'єкт“ не існує в реальному житті, проте „виявлені“⁶ дані виокремлюються чи раціонально реконструюються, для того щоб абстрактно представити певні дії, стан речей, інституції чи феномени (напр., „становлення та символічне осмислення“ „дерева „дуб“ для людських якостей, таких як непохитність, вірність, стійкість та довговічність⁷).

Для всіх форм розуміння важливим є те, що **тип, як такий, ніколи не існує в реальному житті**, він є певним видом мисленнєвої моделі, представником, цільовою моделлю, сутністю, з більш-менш точно визначеним виникненням, ознаками, формами та зв'язками і т. д. При цьому слід також звертати увагу на те, що часто ці групи ознак не можна пояснити експліцитно, а при використанні типології та типів виникають (можуть виникати) неточності⁸.

В архітектурі існує також припущення та перелік типів та типологій, причому іноді вони також відображають справді прості об'єкти⁹ (напр., тип будівлі вокзалу, офісної будівлі і т. д.¹⁰, тип „промислового міста“ на противагу до „університетського міста“ і т. д.), тобто це скоріше мовні формули (опису та найменування) певного використання та функцій, ніж принципи архітектурно-просторові утворення. У різносторонній тематиці поряд із розподілом типів між собою (наприклад, типи простору площ) інші труднощі виникають також при символізації (тобто відображенні та відтворенні) певного „типу“ на зображеннях. В архітектурі графічні зображення є поширеним методом для порозуміння. Втім, як правило, при цьому, виходячи з виду зображення, не завжди можна визначити, чи мається на увазі графічне відтворення певного об'єкта (відображення¹¹) чи мовно-знакове зображення певної думки. У випадку нормативного зображення певної типології це може легко призвести до плутанини між тим хибним уявним відображенням реального об'єкта та „абстрактно-іконографічним“ зображенням ідеального (мисленнєвого) конструкту¹². Ще одна проблема полягає в тому, що не можна (дедуктивно) на основі „загального“, тобто поширеного типу робити висновок про „реальний“ випадок – оскільки тип, як ми встановили, відображає „лише певну концептуальну модель“.

■ 32: Зображ. „Типологія будинку“ (фрагмент) подвійний аркуш 52 + 57 з сімейством типів „Тип №1. Фронтонний будинок“ та „Тип №2. – Будинок зі скатом“ з типовими варіантами (масштаб оригіналу 1:500) південно-західної центральної частини ганзейського міста Росток [ліворуч іконографічне зображення варіантів типів будинку №1 та №2, праворуч підібрані реальні будівлі з Росток]; Джерело – див. список літератури КоФо: Клаус Брендле. (1994)

Водночас цю термінологію, типи та зображення охоче використовують в архітектурі та містобудуванні, оскільки вони надають безцінний практичний спосіб доступу та опису, простіше, більш узагальнено та наглядно відображають комплексний та обширний індивідуальний стан речей (який пов'язаний з окремим випадком). Іще одним аспектом є зв'язок та можливість операціоналізації, шляхом впорядкування окремих типів та представлення часово-епохального змісту та змін у вигляді історичного „ряду“. При цьому тип отримує (і має) щось процесуальне, що ускладнює „реальне“ опредмечування (в 1 : 1) і водночас у формі „ряду розвитку“ містить в собі присутній часовий вимір та часову залежність. „(...) Der Gebäudetypus [ist] nichts anderes als das **‘Konzept des Gebäudes’**, welches in einer bestimmten Kultur und in einem historischen Moment entsteht, bestimmt durch vorangegangene [Konzepte] und selbst wieder Matrix kommender Gebäudekonzepte [wird]“ [„(...) **Тип будівлі** – це ніщо інше, як **‘концепт будівлі’**, який виникає в певній культурі та в певний історичний момент, та визначається попередніми [концептами] та формою майбутніх концептів будівлі”(неавториз. переклад І. Данко)]¹³ . В даній цитаті підкреслюються соціально-просторові правила для „простору+використання“ та представлено міркування щодо уявного не прив'язаного до часу формування правил; прийняття чи критика цієї гіпотези може мати вплив на результат аналізу, який потрібно досягнути...

Klaus Brendle

¹: Kemp, Wolfgang: Architektur analysieren. Eine Einführung in acht Kapiteln; München 2009; див. сьому главу „Der architektonische Typus“, S. 315 – 368

²: Поряд з будівельно-історичним виміром це є одним із найважливіших змістових наповнень терміну „тип“.

³: Тут в якості прикладу: окреме поодиноке дерево дуб, яке розглядається по відношенню до (всього) дубового лісу (з різноманіттям „неоднакових“, індивідуальних дубів, які вирости інакше). – В даному спрощеному прикладі не йдеться про різні підвиди дубів, які існують: нім. дуб, дуб черешчатий, дуб скельний, дуб червоний, дуб корковий і т.д.

⁴: Про те, що, наприклад, є спільним для усіх дубів: отже, дуби „як такі“ – тобто „дуби загалом“.

⁵: Ми продовжуємо на прикладі дуба.

⁶: Від „пізнання“

⁷: Раніше в Німеччині він був символом німецької національної держави. Водночас дуб став у Німеччині символом героїзму.

⁸: Також ніколи не можна співставити усі існуючі індивідуальні дуби, тому терміну притаманна „сумнівність“. Знову й знову можуть виявлятися нові відкриття...

⁹: Крім того, коли широта теми виходить за межі будівельних аспектів.

¹⁰: Heisel, Joachim P.: Planungsatlas. Praxishandbuch Bauentwurf; 4. überarbeitete und erweiterte Auflage; Berlin – Wien – Zürich 2016

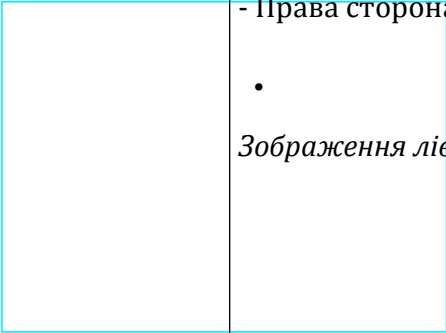
¹¹: Тут *недопустимим чином* пропущено, що навіть (*уявне*) відтворення за допомогою „рисунок“ не є неproblemатичним; наприклад, у зв'язку з вибором перспективи, використаними засобами, якістю зображення і т. д. під час створення рисунка певної будівлі. Вона передає показане інакше, аніж, наприклад, досвід, отриманий під час перебування безпосередньо на місцевості.

¹²: Популярний приклад, який вводить в оману, це різноманітні зображення так званої „первинної хижі“.

3.13 Екскурс №13. Стіна&простір (КоФо-5)

Стіна & Поверхня

Даніель Бюрен – Венеційська бієнале 1986: Французький павільйон	<i>Приміщення представлені в тій послідовості, в якій їх проходять</i>
	- Вхідна група овальної форми та виконана з дзеркальних смужок. Задня стіна

	- Вид на центральне головне приміщення крізь двері, розташовані на овальній зовнішній стіні, декорованій дзеркальними смужками
	- Центральне головне приміщення з жовто-білим тентом, розфарбована чорно-білими кольорами стіна у правій половині приміщення - Вся підлога сіро-блакитного кольору, половину підлоги поділено сірими лініями (примітка: на репродукованих фото колір підлоги не відповідає дійсності!)
	- Права сторона приміщення* • Зображення лівої сторони відсутнє
	- Найвіддаленіше приміщення (вісь павільйону, якщо дивитися навскіс праворуч); Смужками знято шар штукатурки, завдяки чому можна побачити розташовану під ним цеглу та буд. розчин, зверху – жовто-білий тент

«Віртуозні смуги» віртуоза (Даніель Бюрен):

„(...) Венеційська робота Бюрена – це блискучий витвір мистецтва, в якому поєднано гумор та інтелект, декорацію та художнє оформлення. Крізь покритий вертикальними дзеркальними смугами овальний вестибюль павільйону з притаманними йому рисами класицизму погляд переходить у перше приміщення, під стелею простягнувся жовто-білий смугастий тент, права половина приміщення розфарбована чорно-білими смугами. З цього головного приміщення погляд веде нас у розташоване праворуч бічне приміщення, стіни якого розфарбовані блакитно-білими смугами, та у приміщення, що знаходиться зліва, де тільки вздовж плінтуса проходить так званий синьо-білий фриз у вигляді кубиків – відлуння приміщення, розташованого навпроти. В останній кімнаті знову лише у правій її половині смугами знято шар штукатурки, таким чином стають видимими цегла та будівельний розчин. Робота Бюрена *in situ* (до якої належить також сіро-білий колір підлоги з невеликою кількістю ліній) є світлою радістю: йдучи через кімнати, в ігровій формі пізнаєш вплив чергування приміщення та кольору, оформленого та неоформленого простору, оптичних відхилень та нашарувань. (...)“

Джерело: Kipphoff, Petra: Halbierte Löwen im Luna-Park. Kunst im Gedränge der Nationen; in: Zeit-Online 04. Juli 1986 (Стаття про 42-гу мистецьку бієнале у Венеції)

Література та джерела:

Даніел Бюрен, Митець: <https://www.danielburen.com> 02.09.2016 und 15.01.2018

Welsch, Wolfgang: Pavillon Frankreich: Daniel Buren; *Опубліковано в:* Kunstforum; Bd. 85; September, Oktober 1986; S.177ff

Welsch, Wolfgang: Streifzüge eines Virtuosen (Daniel Buren); *Опубліковано в:* Welsch, Wolfgang: Grenzgänge der Ästhetik; Stuttgart 2010; S. 197ff

Назад до КоФо: ...

3.14 Екскурс №14. Бумайданчик та де-конструкція (Орг.Буд-1)

НА БУДІВЕЛЬНОМУ МАЙДАНЧИКУ. АРХІТЕКТУРА ХВИЛЮЄ НАС ЛИШЕ ТОДІ, КОЛИ МИ ЇЇ БАЧИМО, АБО Ж ПРИНАЙМНІ МОЖЕМО РОЗПІЗНАТИ ЇЇ ПРОЄКТ. ОБОВ'ЯЗКОВА ПРАЦЯ ІНЖЕНЕРІВ ЗАЛИШАЄТЬСЯ ПОЗА УВАГОЮ, СПРИЙМАЄТЬСЯ ЯК ЩОСЬ САМЕ СОБОЮ ЗРОЗУМІЛЕ, ВОНА ЗОСТАЄТЬСЯ НЕВИДИМОЮ. ЙМОВІРНО, ПІДЗЕМНОЮ. ПРИ ЦЬОМУ ВНЕСОК ІНЖЕНЕРІВ МОЖЕ СТАТИ ВЕЛИКОЮ ОПЕРОЮ, А СПОСТЕРЕЖЕННЯ ЗА ЇХ ДІЯЛЬНІСТЮ – ТЕАТРАЛЬНОЮ КРИТИКОЮ.

Місцевість добре проглядається. Рудеральні рослини – берези й кропива – благородно покривають бетонні руїни та уламки стін. З хаотичних кратерів у червоному суглинистому ґрунті здіймаються фундаменти колишніх підвалів. На задньому плані сформувалися куліси з важкої будівельної техніки на гусеничному ході. Сьогодні о сьомій вона знову візьметься до роботи.

■ 33: Невидимий хаос: будівельний майданчик (фото: Вольфганг Бахманн)

■ 34: Матеріали та прилади: все під контролем (фото: Вольфганг Бахманн)

Буріння та копання

Висловити ці спостереження можна було б, додавши різку військову лексику. Проте війна в Україні є достатнім аргументом для того, щоб заборонити собі вдаватися у фейлетоні до будь-якого войовничого жаргону. Адже зараз, після знесення відділення ощадбанку, йдеться виключно про мирну рядову забудову, яка складатиметься з шести будинків. Минулого року довелося позапланово припинити роботи, після того як під час екскавації було виявлено значні пошкодження сусідніх будинків. У сараї з'явилися тріщини, а масивні сходи перекошилися до дверей. Зараз процес нарешті пішов, а розпочалося все

масштабними заходами для забезпечення котловану. В пробурені в напрямку вулиці глибокі отвори було занурено двотаврові балки. За ними під час виймання ґрунту буде закріплено дерев'яні бруси чи нанесено набризк-бетон, для того щоб уникнути осипання ґрунту. Поруч з сусідньою забудовою, яка зазнала пошкоджень, біля наявного підвалу сусіднього будинку облаштовують стіну з буронабивних паль. І ми стаємо свідками цього дійства. Про архітектуру – поки – не йдеться. Чи не так?

Цим займаються п'ятеро чоловіків, а також гусенична бурова установка з келіштангою, котра без зусиль рухається на непрохідному будмайданчику. Нею керує кремезний смаглявий водій, який своєю статурою нагадує Бада Спенсера. Ми називаємо його Карлос, сумирний, врівноважений велетень. Йому не притаманна нервозність. Він делікатно керує важелями свого транспортного засобу, на нього точно можна покластися; якщо щось десь застрягає, він вистрибує з відчинених дверей і, не довго думаючи, підіймає бурову установку. Це С30, вагою 35 тон. На кузові зазначено ім'я італійського виробника: Casa-grande¹. Хіба ж це не передвісник чудового будинку?!

Здоровань у сонцезахисних окулярах та легкому повсякденному одязі, схоже, виконує роль виконроба. Міг би називатися Гербертом. Він нічого не торкається, але керує будівельними роботами за допомогою жестів, неначе хоче пояснити глухоніми окремі кроки. Троє інших чоловіків жваво беруться до роботи. Вони вдягнули шоломи та протишумові навушники і, незважаючи на літню спеку, товсті штани, а поверх сорочок накинули захисні жилети неонового кольору. Один з них, вочевидь бригадир, має довге волосся і пухнасту білу бороду, як Біллі Гіббонс з техаського рок гурту ZZ Top.

Енергія будмайданчика

Вони перебувають на другому етапі робіт. Впритул до стіни старого сусіднього будинку, власником якого є винороб, просвердлено перший отвір. Для цього через направляючий отвір в землю було вкручено систему труб, яка складалася з трьох секцій та мала діаметр близько пів метра, після цього спіральний бур дістав ґрунт з обсадної труби і, голосно торохкотючи, витрусив його збоку. Далі підготовлений арматурний каркас в металевій гільзі було опущено і заповнено набризк-бетоном, що подавався з автобетонозмішувача, який чекав наготові з працюючим двигуном. Енергійніше гуркотить дизельний двигун бурової машини потужністю 249 кінських сил, на кожен наказ він відповідає невдоволеним пихканням. Але це ніщо в порівнянні з металевим staccato² пневматичного молота, ним працівники розбивають залишки фундаменту підвалу, які збирає фронтальний навантажувач. Якби хтось тут покликав на

допомогу, цього б ніхто не почув. Пекельний шум доповнює їдкий запах вихлопних газів.

■ 35: Уміло та вправно (фото: Вольфганг Бахманн)

Ми стоїмо зовсім поруч. Карлос саме направляє свою бурову установку назад в трубу. Важка техніка слухняно підкоряється йому, рухаючись на розритій, вкритій борознами глині так, неначе біжить по рейках. Тепер завдання полягає в тому, щоб витягнути з ґрунту заповнені бетоном труби. Для маневрування бурової установки вкрай мало простору. Її верхній привід дещо ширший, ніж діаметр труби, вертикально розміщена мачта (так називається бурова щогла) могла б дістати до гребня даху, але вона може використовувати лише висоту до виступаючого карнизу, оскільки палі встановлюються впритул до будинку. А це означає, що Карлос змушений працювати зі своїм громіздким монстром майже за крок від крихкої зовнішньої стіни. Без зайвих зусиль він знову повертається у свою колишню позицію, рухає стрілою крана над наконечниками труб. Біллі Гіббонс махає йому піднятою рукою. Ми не знаємо, чи вже довгий час на своєму мобільному робочому місці Карлос має в розпорядженні камеру, радар, bluetooth та GPS, тобто системи допомоги водію, якими нині оснащений кожен пристойний лімузин.

Драматургія

■ 36: Знаємо, що робити (фото: Вольфганг Бахманн)

Вирішальними тут залишаються вказівки від Біллі. Він диригує. Його пальці вказують шлях. Які ж незграбні лапи мають Кент Нагано та Саймон Реттл! Рука Біллі, *mano destra*³, стає скульптурою, яка здатна говорити, вона тремтить від напруги, танцює в повітрі, наповнена кінетичною енергією, та закликає, подаючи сигнал вимоги. Піднятий уверх вказівний палець означає: увага, на черзі нова настанова. Карлос працює з точністю до сантиметра, та де там, краще сказати – до міліметра. Він точно один з парубків, які могли відкривати пляшки пива екскаватором на «Wetten dass...?»⁴. Аби відцентрувати свердло бурової установки точно над трубою, яка стирчить із землі, він використовує гідравлічну кінематичну систему, для того щоб гідроциліндр міг з точністю вертикально спрямувати вниз так звану келлі-штангу. Біллі перевіряє це за допомогою рівня і показує, ритмічно погойдуючи двома пальцями, *due volte*⁵, куди повинна рухатися важка техніка, далі сповільнюється, *moderato moto*⁶. Долоня різко настовбурчується – *attenzione*⁷! – Карлос зупиняється. Він, володар велетенської ігрової консолі з десятком джойстиків, сидить, немов султан, на своєму оснащеному повітряними камерами водійському кріслі. Спрямована по горизонталі рука Біллі завмирає і показує: буровий механізм знаходиться точно над фланцем труби. Його долоня починає повільно рухатися то вгору, то вниз, *rallentando possibile*⁸. Карлос опускає бурильні труби, почути стукіт сталі в цьому загальному шумі неможливо. Виконроб дає знак, двоє

працівників проходять вперед і фіксують трубу з буровим інструментом. Біллі схвально киває головою, дивиться на Карлоса. Його долоня рухається догори, знову розпочинається музичне «вверх-вниз», *un poco rinforzando*⁹. Буровий механізм напружується, труба не чинить опір, вона крутиться і вислизає із землі на відстані лише кількох сантиметрів від стіни будинку. Біллі відслідковує її рух, тримаючи в полі зору виступ даху і свою довгу бороду, розташовану небезпечно близько до обертового пристрою. Його рука в слухну мить нерішуче формує орнаментальні жести, раптом його передпліччя різко повертається вбік: *alt*¹⁰! *fermata*¹¹! Стик обох верхніх труб виглядає з землі. Обидва працівники хапають акумуляторні шуруповерти і тріскачки, щоб відкріпити верхню секцію труби. Витягнути її вище Карлос не в змозі, адже тоді є велика ймовірність зачепити дах, він вмикає задній хід, маневрує на ділянці і переміщує секцію за межі досяжності, де її виймають з фіксатора. Тоді він їде назад і з обережністю наближається повторно. Біллі, *da capo*¹², береться до справи, таким чином виймається середня труба. Всього їх три, і сумарно вони занурюються на глибину шість метрів.

■ 37: Комар носа не підточить (фото: Вольфганг Бахманн)

Фінал

Тепер у сцені з'являються дві жінки похилого віку. Якби ми мали справу з античною трагедією, їх можна було б назвати плакальницями. Вони стурбовані тим, що стіна з буронабивних паль збудована так близько до їх будинку. Він може обвалитися. Вони йдуть до виконроба. Але Герберт їх не чує. Знаходиться так близько до бурильної машини надто небезпечно! А ще тут надто шумно. Він не може розчути, що вони кажуть, і знову зосереджується на демонтажі труб.

Коли ця процедура завершується і бетон заповнює порожнину в ґрунті, з автобетонозмішувача, який очікує поруч, подається ще трохи суміші. Біллі тримає все під контролем, його рука регулює все, *affettuoso con bravura*¹³, п'ять пальців своїми рухами показують, що потрібно робити, а слово „digital“ раптом набуває чуттєвого значення: *digitus* (з латинської) – палець. З просвердленого отвору стирчить лише арматура. На певній відстані встановлюється наступний палець, після виймання ґрунту між ними робиться ущільнення з набризк-бетону. Система має назву «стіна в ґрунті». Автобетонозмішувач від'їжджає, відкриваючи нашим очам огорожу будмайданчика, на якій прикріплено план із зображенням готових «таунхаусів». Примітивна будова, яку можна побачити будь-де на околицях. Втім ми ж вже сказали, що про архітектуру тут мова не йде. Саме зараз відбувається найзахоплюючіше дійство, яке згодом стане невидимим.

Бахманн, Вольфганг: Деконструкція. На будівельному майданчику. Ми дбаємо про архітектуру лише тоді, коли бачимо її. (...) Обов'язкова робота інженера (...); фотографії: Бахманн, Вольфганг; *див:* marlowes, frei04 publizistik; Штутгарт 13.09.2022; dld. 27.09.2022

¹: Великий будинок (*італ.*). — Прим. перекл.

²: Уривчастий, відокремлений (*італ.*); *staccato* – музичний термін, що означає коротке, уривчасте виконання звуків. — Прим. перекл.

³: Права рука (*італ.*). — Прим. перекл.

⁴: «Wetten dass...?» (з нім. – «Поб'ємося об заклад, що...?») – назва дуже популярного телешоу на німецькому телебаченні. — Прим. перекл.

⁵: Двічі (*італ.*). — Прим. перекл.

⁶: Стриманий рух (*італ.*). — Прим. перекл.

⁷: Увага (*італ.*). — Прим. перекл.

⁸: Можна сповільнитись (*італ.*). — Прим. перекл.

⁹: Трішки підсилюючи (*італ.*); *рінфорцандо* – термін у музиці, що означає раптове посилення декількох звуків або короткої фрази. — Прим. перекл.

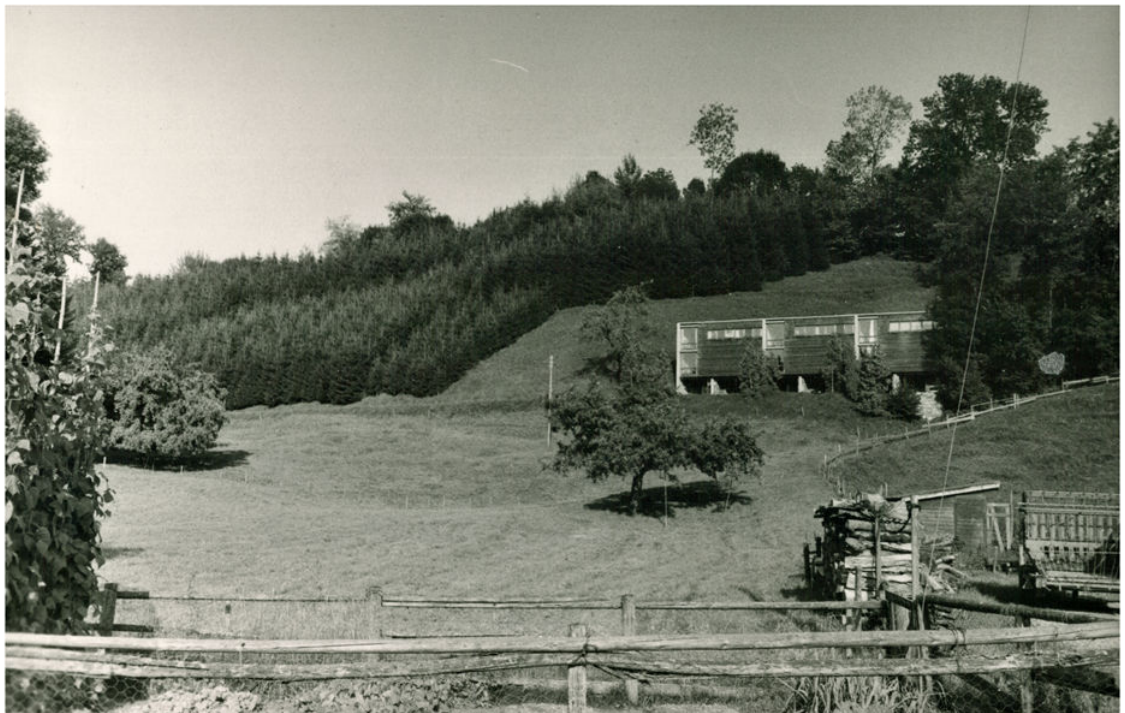
¹⁰: Стоп (*італ.*). — Прим. перекл.

¹¹: Зупинка, затримка (*італ.*); музичний знак, подовження паузи або звучання ноти. — Прим. перекл.

¹²: *Da capo* (з *італ.* – «від голови»; «від початку») – використовується композиторами для зазначення того, що слід повторити попередню частину твору. — *Прим. перекл.*

¹³: *Affettuoso* (з *італ.* – «з почуттям») – музичний термін для позначення виразності; *con bravura* (з *італ.* – «блискуче») – музичний термін. — *Прим. перекл.*

3.15 Екскурс №15. Будівництво та форма житла (КоФо-6)

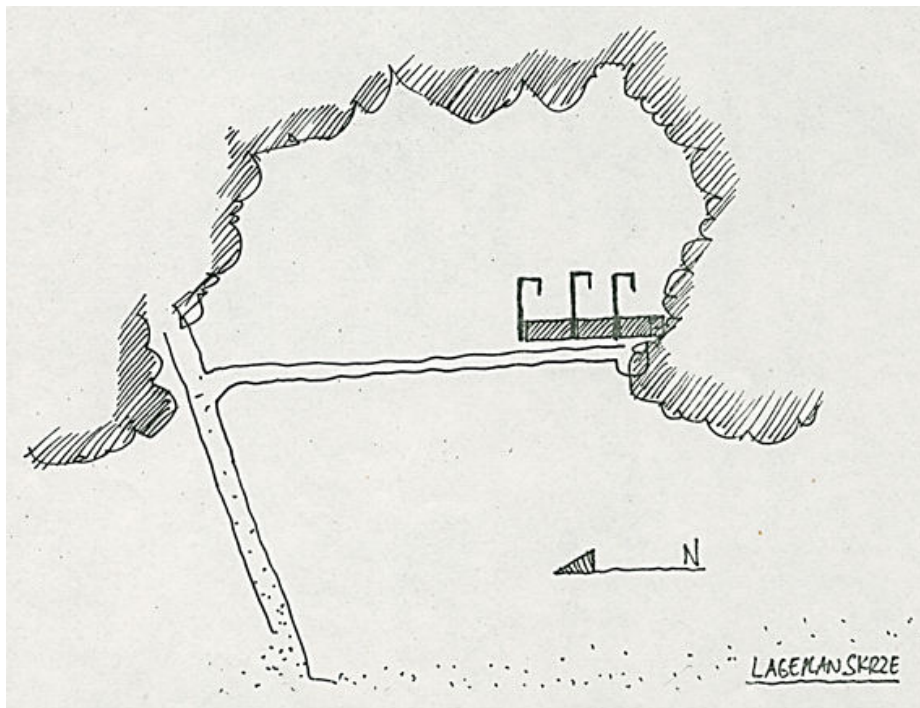
■ 38: Ландшафтна зона „Айхгольцвайд“, на краю села із західним видом на терасові будинки (фото № 363-24)

„Доброчесне будівництво!“ Терасові будинки в Айхгольцвайді від К. Шнайдера

МОЯ ДОВІДКА: Часто вживаний жаргон - майже затертий до кліше, про що свідчать добре відомі фотографії самовизначених, щасливих людей, які живуть у щасливому середовищі - цього можна очікувати, коли відвідуєш проекти самобудів.¹ На виїзді через Вастеркінген ² це іміджеве очікування закріплюється: досить сувора будівельна структура дає простір для індивідуального розширення, заплановану архітектуру можна підкорити, "іноді більш - "іноді менш дисципліновано і керовано"³. Життєрадісна безпосередність, утилітарність і міська зручність, альтернативне мислення і аматорська продуктивність свідчать про дух спільноти і відкритий простір для всіх і

кожного. Хоча рука архітектора залишається помітною, немає плутанини наївно бажаної ручної роботи - але цей альтернативний самобуд, безумовно, відрізняється, достатньо, щоб відрізнити себе від сусідства. - Такими ми знаємо їх з архітектурних журналів.

Окрім цих візуальних подій, ми також читаємо про соціальні концепції, екологічні цілі, свободу та самовизначення власного способу життя. Проект у Вастеркінгені показує це відкрито, впевнено і в приємній невимушеній формі. Переконавшись, що справи справді йдуть так, як треба - наскільки мене переконав короткий візит, - я їду далі на південь, до Гінтертургау. Цей проект старіший, тому, можливо, більш експериментальний, грубіший, можливо, просто початок того, що було повсюдно наприкінці сімдесятих? Проект "Айхгольцвайд" архітектора і дизайнера Карла Шнайдера залишився тут невідомим - саме це і викликало мою цікавість.

39: Ескіз плану ділянки з під'їзними шляхами (ескіз 2)

СИТУАЦІЯ: На крутому схилі, що виходив з долини майже за межами району Обервангенської громади⁴, була дешева, практично незабудована ділянка землі. Пишні луки та темні лісові зони на гірських схилах утворюють тло разом із клубком дахів села біля підніжжя конусоподібного Капелленберга навпроти; суворий гірський фон Альп наближається. Він виріс у цьому останньому куточку Гінтертургау і хотів побудувати тут свій будинок. З'явилися друзі: разом вони хотіли "жити інакше". Політична активність 1960-х років знайшла своє

відображення у програмній відмові від життя середнього класу в тісних орендованих квартирах. Потрібно було розвивати спільне виховання дітей і прості, економічні форми житла. Інтелектуальний аналіз вимагав нового усвідомлення.

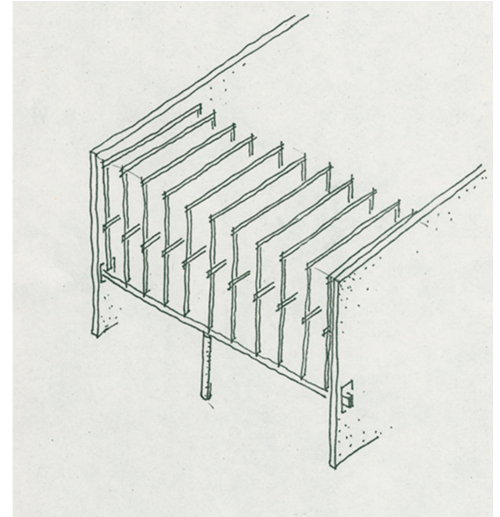
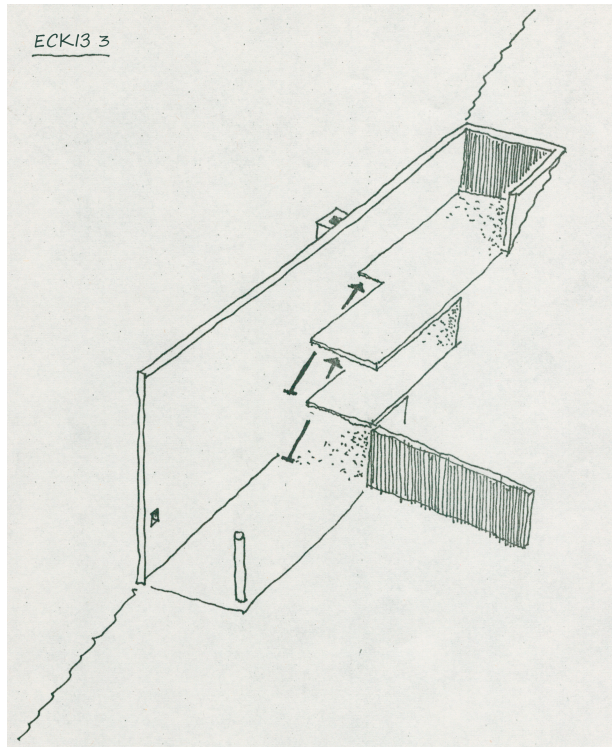
Попередні соціальні звички та вимоги здавалися застарілими, заклик до зміни обставин сприймався серйозно: люди хотіли почати з себе. Така програма вимагала безкомпромісного втілення в матеріальності архітектури. Починання Галена⁵ мали отримати подальший розвиток. Нове ставлення стало відповіддю на (політичну) енергетичну кризу капіталістичного суспільства, що розвивається. Послідовність, економічна простота і максимальна ясність дизайну були результатом трирічного планування, але також відлякували деяких людей своєю суворістю, особливо тому, що тривалий час оформлення і труднощі з дозвільними органами і банками вносили додаткову невизначеність. Залишилося три сім'ї.

Саме повернення до "актуальних потреб" змусило його взяти до уваги природні ресурси регіону. Карл Шнайдер уникнув не обов'язкового космополітичного інтернаціоналізму модернізму і відкрив для себе умови, які диктувало місце. Традиційна архітектура давала підказки, її очищення від модних і фольклорних інгредієнтів відкрило йому очі на сутнісні риси регіонального будівництва. Відсутність грошей зробила решту, сприяючи відповідному злиттю розрізнених ідей житла, ландшафту та дизайну, що виходили за рамки Корбюзьє та Баугаузу. Результатом стала послідовність і точність дизайну.

РЕАЛІЗАЦІЯ: Це було можливо - і відповідало соціальним цілям - лише завдяки самобудуванню. Наші власні руки та можливості задають рамки. Але не в сенсі: що неможливо, як ми повинні себе обмежити, без чого ми повинні обійтися, щоб прагматично розробити мінімальний метод будівництва! Навпаки, самобуд став організаційною, конструктивною та естетичною програмою. Просто ручні навички аматорів не були обмежувальним фактором, якого потрібно було дотримуватися; Карл Шнайдер взяв їх на озброєння як такі і додав екологічні обмеження: ніяких втрат енергії через будівельну техніку, таку як екскаватори, крани, циркулярні пилки і т.д., мало матеріалів, чіткий модульний порядок став керівним принципом. Допускалися мінімальні зусилля і мінімальні розміри, простота і тільки "реальні потреби". Аскетизм моанців пронизував усі заходи і підносив найнеобхідніше до вражаючої єдності (побудованої) ідеї:

- печери притулилися до крутого схилу, терасовані в три ряди; огорожені підпірною стіною, яка також розділяє три блоки. Доступ до нього здійснюється за допомогою одного прольоту сходів, які піднімаються з природним нахилом

від рівня входу через їдальню на рівні 2 до ванної кімнати на верхньому ⁶ поверсі. Ці темні порожнини відкриваються до неба, чим вище ви піднімаєтеся, і на південь у внутрішній двір через скляний дах і стіни з дротяним покриттям.

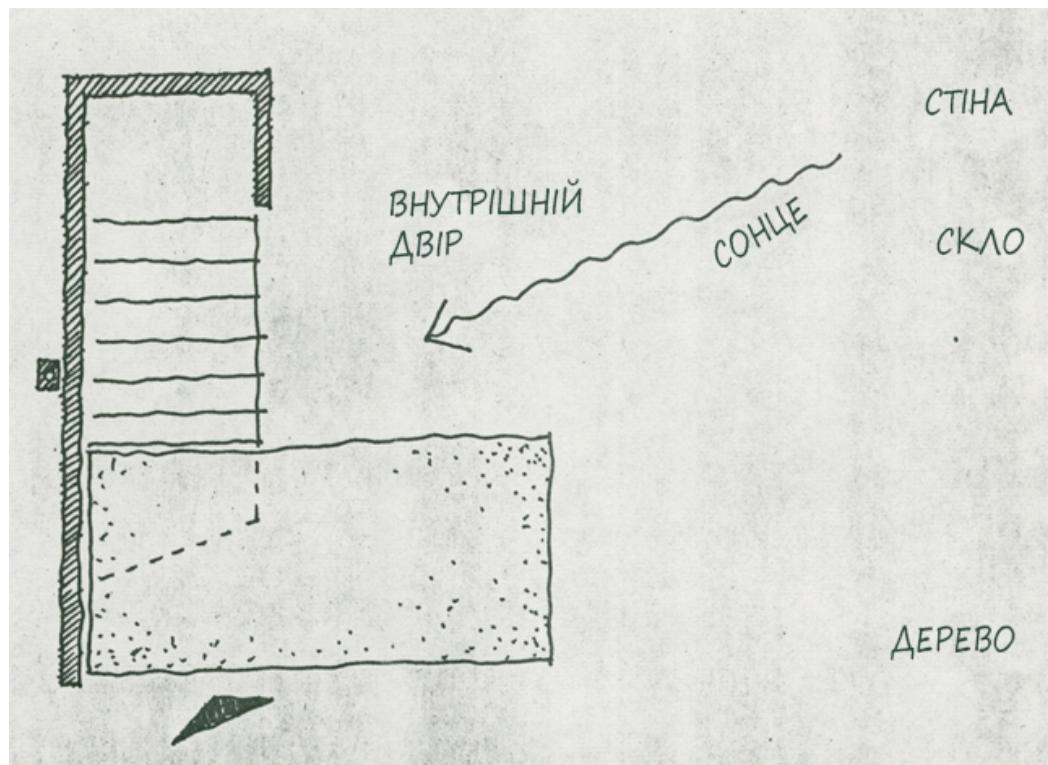

Структура дерев'яної частини (житлова зона)
(Ескіз 4)

Структура бетонної частини (їдальня та
мокра зона) (Ескіз 3)

■ 40: Дерев'яні та монолітні будівельні конструкції

- двоповерховий дерев'яний паралелепіпед стоїть під прямим кутом до стінових плит, спираючись на стовпи зі збірних бетонних труб і на верхню частину фальшстіни. Його зовнішні поверхні з темної, вивіреної дерев'яної обшивки та гравійного даху приховують регулярний каркас конструкції естакади/кліщів. 226 см чистої висоти ⁷ : традиція модерну та камерна скупість є свідомими умовами для розмірів будівлі. Ряд вікон невеликий, але один широкий отвір тягне погляд вниз, у долину.

41: Структура будівлі (стіна - скло - дерево) (ескіз 5)

- ці дві структури - акуратно розділені безперервним повітряним з'єднанням і послідовним використанням матеріалів (бетону або дерева) - оминають третій компонент: невеликий південний внутрішній дворик, напіввикопаний між схилом і компонентами будівлі, є захищеним. Він доповнює внутрішній простір зовнішнім, що майже створює внутрішню безпеку гнізда.

■ 42: Південний вид на внутрішні двори трьох будинків (фото № 361-30)

- Тепер це вишикувалося в три ряди, строго поруч один з одним на лінії підвищення схилу, по якій до будинку також можна підійти збоку, побачивши його з дна долини, але спочатку доводилося залишати його праворуч на підйомі. Там, нагорі, він сидить впевнено, горизонтально, інший, але все ж таки інтегрований. Край лісу продовжує будівлю збоку вглиб лісу. Чіткість її вигляду нагадує про рішучість, з якою люди будували тут свої домівки: стіна і дерево захищають будинок, він міцно спирається на схил як житло, стоячи вертикально, він здається досить вільним, щоб заявити про себе. - А гроза під час візиту доводить його безпеку і захисну функцію, яку має виконувати ландшафтне будівництво.

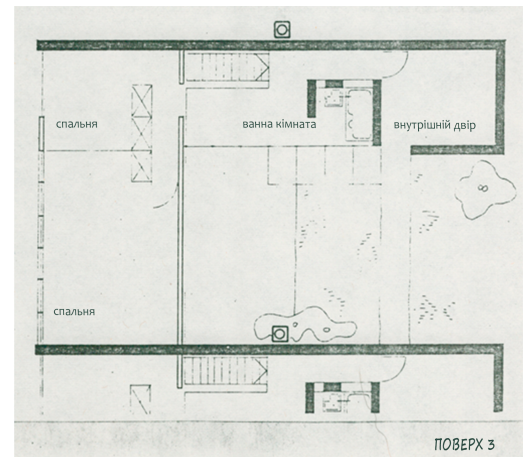
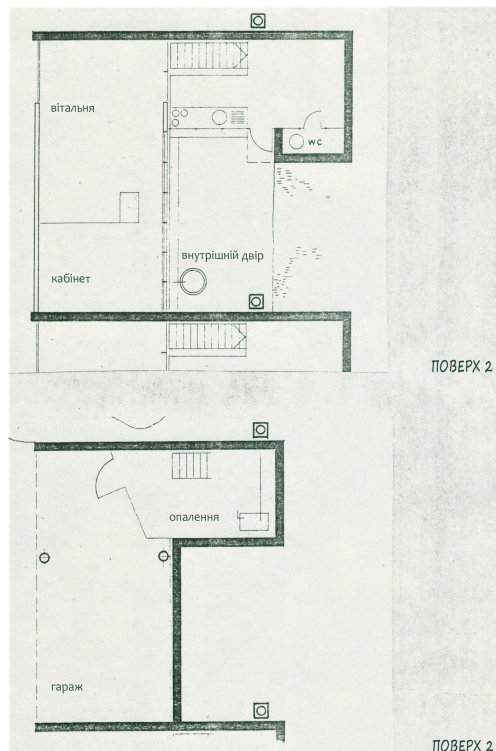

■ 43: Бічний, північний вид з під'їзною доріжкою на передньому плані (фото № 363-14)

ВИКОНАННЯ: Чіткість просторової концепції продовжується в кожній деталі. Суворий порядок продумує кожен крок, дозволяючи конструктивній ідеї стати реальністю, наприклад:

- штифт і щипці мають однакові розміри; кожен цвях їх з'єднання вимірюється і фіксується по одному і тому ж зображенню шаблону (не тільки зі статичних міркувань).
- панелі ДСП з білим покриттям - це гнучкі перегородки (вставляються між стельовими кронштейнами), з яких були точно випиляні двері шаф і кімнат; вони також служать в якості стінових панелей між стійками несучої конструкції.
- ретельно затертий бетон для сходів і підлоги у вологих приміщеннях; добре розміщена видима стельова ніша для дренажної труби.
- майже безшовно покладені пустотілі бетонні блоки без зв'язку; залишені без обробки, незвична сітчаста взаємодія швів спростовує функцію простої опалубки (принаймні, це викликає питання).
- сталеві Т-профілі одночасно підтримують стелі, полиці та скляний фасад зі скляним дахом на всіх трьох рівнях.
- геніальна фурнітура та кріплення вражають своєю універсальністю: гумовий перемикач в якості віконної клямки і висувного блоку; душ і рукомийник в одному; принцип консервної банки для захисту від сонця на скляному даху (а-ля 2CV soft top); ⁸; стельовий провідник, паралельний зовнішній стіні, забезпечує всі інші лінії електропередач і т.д. ...

Естетична пишність деталей збагачує погляд і повертає до них: функціональність, економічність і нормальність святкують свято. Про невтомний пошук і терплячу працю знає лише той, хто сам проектує.

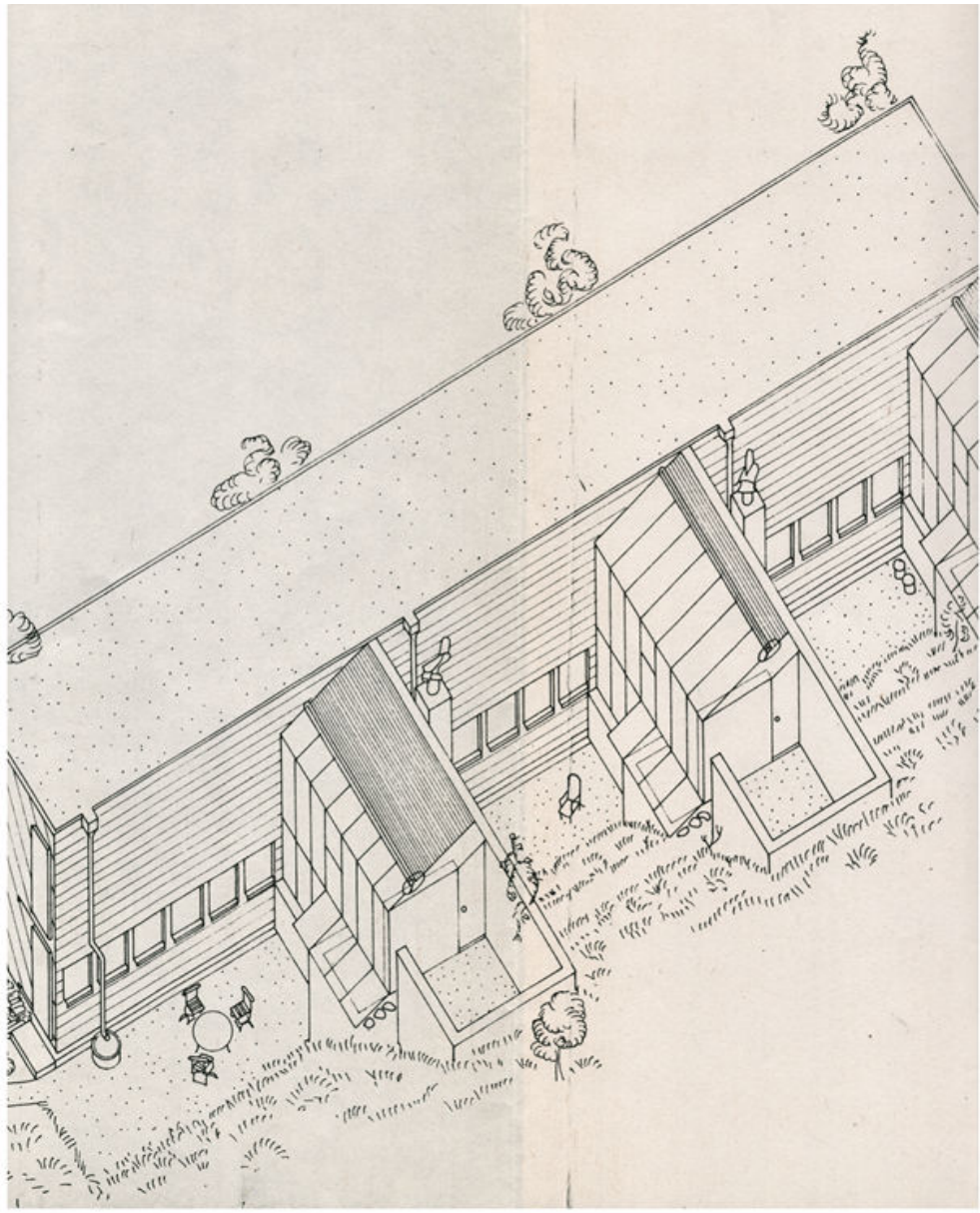

Плани поверхів (креслення К. Шнайдера)
 Поверх 1 Гараж / Вхід / Опалення
 Поверх 2 Кабінет / Вітальня / Кухня / Туалет /
 Внутрішній двір
 Поверх 3 Спальня / Спальня / Ванна кімната /
 Внутрішній двір

44: Плани поверхів

ВИКОРИСТАННЯ: Ясність і послідовність у просторі та формі є, однак, лише матеріалом для "іншого життя". Його чесноти повинні мати можливість розгортатися тут:

- відкритість один до одного, щоб почати все заново і навчитися жити разом. Не уникати конфліктів, а вирішувати їх - бути уважними і страждати.
- досвід і встановлення меж; перевірка знайомства і прийняття недоліків; подолання поверхневого матеріалізму до нових/старих способів життя: слідувати за припливами природи, облаштовуватися - тулитися разом взимку, розширюватися влітку ...
- задоволення від простоти та оригінальності; переживання функціональності існування, радість від малого - досконалості абсолютного порядку, який підтримує все.

■ 45: Ізометрія будівлі зі сходу (малюнок: К. Шнайдер; деталь)

Але це переконання ранить інших, чесність ставлення провокує. Суворість не залишає мене холодною, а запитує мене саму, як я до цього ставлюся. Вона постає переді мною гостро - тут мало місця для "якщо" і "але", тому що переконання проникає глибоко. Боротьба до цього моменту була важкою; і тому деякі речі, які були б кращими з огляду на чарівність простого "бути таким", стали жорсткими. Свідома і примусова обмеженість обмежує передбачення, а саме, що ставлення і потреби змінюються..., потрібен простір для розширення..., зміни для оновлення. Прибирання і ув'язнення тепер є щоденним обов'язком; хатню і офісну роботу доводиться виконувати з великим задоволенням, діти і батьки неминуче живуть близько один від одного; погода ускладнює життя.

46: Обідня зона у вітальні на рівні 2 (фото № 359-29)

Але будинок і подвір'я приймають своїх мешканців, безпека і близькість торкаються одне одного, несподіванка і затишок підтримують гармонійну рівновагу. Структури та об'єми взаємодіють, створюючи тло і сцену для внутрішніх і зовнішніх зв'язків. Чітко окреслені і водночас складні, розріджені і просто-насичені - тут питання і відповідь, ставлення і життя здаються відвідувачеві тісно переплетеними. Такою була мета, таким є результат. Було сформовано ставлення, на поставлені таким чином питання кожен має відповісти для себе сам.

■ 47: Північно-західний вид (фото № 353-24)

ДЕТАЛІ ПРОЕКТУ:

Архітектор	Карл Шнайдер
Місце	Оберванген, муніципалітет Фішинген / Швейцарія
Проектування	1967 -71
Тривалість будівництва	1971 - 74
Витрати будівництво	на 92 000,- на одну чарунку
BGF	110 кв.м.
Страта:	Пан та пані Шнайдер за підтримки друзів; дерев'яні компоненти доставлені обрізаними за розміром; Гравійна покрівля, сантехнічні, електромонтажні роботи та роботи з листовим металом спеціалізованими компаніями
Плани та модель	Карл Шнайдер
Фото та ескізи	Клаус Брендле (1982 / 83)
Література:	

	- Шнайдер, Карл: Альтернативи в житловому будівництві. Занепокоєння та думки архітектора; в: Швейцарська технічна газета № 23 / листопад 1980, с. 1152 - Шнайдер, Карл: Альтернативна архітектура. Наприклад, терасові будинки Eichholzweid; в: Швейцарська технічна газета № 23 / листопад 1980, с. 1160
--	---

Незначні виправлення та всі виноски в липні 2023 року

Література:

- Шнайдер, Карл: Альтернативи в житловому будівництві. Занепокоєння та думки архітектора; в: Швейцарська технічна газета № 23 / листопад 1980, с. 1152
- Шнайдер, Карл: Альтернативна архітектура. Наприклад, терасові будинки Eichholzweid; в: Швейцарська технічна газета № 23 / листопад 1980, с. 1160

Незначні виправлення та всі виноски в липні 2023 року

Брендле, Клаус (неопублікований текст з ілюстраціями 1983 року)

.

¹: у "самобуді" майбутні користувачі та/або архітектори зводять будівлю власноруч.

²: житловий кооператив "Im Spitz" побудував тут альтернативний житловий проект у 1978 році (продовжений у 1981 році); архітектор Вальтер Штамм; див., наприклад, німецька будівельна газета (db) № 4 / 1982, с. 16f f

³: див. також студентські будинки в Штутгарті-Вайхінгені з архітектором Петером Хюбнером (ілюстрація № ... в BAM-Konstruktion&Form (KoFo) / 3.4.5.1.c./ <http://www.bauhaeusle.de/about.html> Stand 13.04.2018); Див. також житлові будинки в Мюнхен-Перлах архітекторів Thut & Thut (ілюстрація № ... у BAM-Konstruktion&Form (KoFo) /3.4.3.4.2.e./ <https://deu.archinform.net/arch/3005.htm> <https://deu.archinform.net/arch/3006.htm>

⁴: у муніципалітеті Фішинген, кантон Тургау (TG)

⁵: проект житлового будинку в Берні (Швейцарія) від архітекторів "Ательє 5" (1961)

⁶: німецько-швейцарський зменшувально-пестливий варіант слова "Hof"

⁷: 226 см: *побачити* Модуль від Ле Корбюзьє

⁸: легендарний, дуже простий автомобіль французької компанії Citroën, дах якого можна було згорнути (як рибну консервну банку).

назад до КоФо: ...

4 СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ, ДЖЕРЕЛ ТА ІЛЮСТРАЦІЙ

Список використаної літератури, джерел та ілюстрацій

- до МАБ "Організація будівництва" (Оргбуд-2)

Повний перелік ілюстрацій, фотографій та графічних зображень *представлено* у розділі „Список ілюстрацій“ на правій бічній панелі платформи еКниги.

Деякі з використаних у модулі посилань на інтернет-ресурси ведуть на вебсайти, де (на жаль) присутня реклама та інші публікації. Також наявні посилання на деякі статті з журналів, перед прочитанням яких потрібно сплатити невелику суму.

Використані скорочення:

Abb. = Abbildung = зображення

Aufl. = Auflage = видання

Bd. = Band = том

Bde. = Bände = томи

BV = Bauvorhaben = проєкт будівництва

bzgl. = bezüglich, bezogen auf = стосовно

dän. = dänisch = данською мовою

div. = diverse = різні

dld. = download = heruntergeladen am ... = дата завантаження...

dt. = deutsch = німецькою мовою

engl. = englisch = англійською мовою

et al. = et alii (lat.) = und andere = та інші

f = folio (lat.) = folgend = і наступна

.

ff = folgenden, fortfolgend, nachfolgend = і наступні

.

franz. = französisch = французькою мовою

Hrsg. = Herausgeber = видавник

Jg. = Jahrgang = рік видання

lat. = lateinisch = латинською мовою

no. = Nr. = Nummer = номер

o. = ohne = без

o. J. = ohne Jahresangabe = рік видання не вказано

o. M. = ohne Masstab = без масштабу

philos. = Philosophie = філософія

Pkt. = Punkt (bei Aufzählung) = крапка (при переліченні)

port. = portugiesisch = португальською мовою

russ. = russisch = російською мовою

S. = Seite = сторінка *

s.a. = siehe auch = див. також

SS = Sommersemester = літній семестр

u.a. = unter anderem = крім того

u.ä. = und ähnlichem = і таке інше

ukrain. = ukrainisch = українською мовою

Vol. = volume (engl.) = Volumen (dt.) = Band = том

z.B. = zum Beispiel = наприклад

•

При посиланні на кілька сторінок з певного джерела у німецькомовних текстах та в списку літератури використовують таку скорочену форму:

- S. 32f = ця інформація / цитата стосується сторінки 32 та наступної сторінки 33
- S. 45ff = ця інформація / цитата стосується сторінки 45 та наступних сторінок, напр., до сторінки 54

A - M

Bachmann, Wolfgang: De-Konstruktion. Auf der Baustelle. Architektur kümmert erst uns erst, wenn wir sie sehen. (...) Die obligatorische Leistung des Ingenieurs (...); опубліковано в marlowes, frei04 publizistik; Stuttgart 13.09.2022; усі фото: Bach-

mann, W.; завантаж. 27.09.2022 <https://www.marlowes.de/auf-der-baustelle/> ; див. Експурс 14

Berner, Fritz / Kochendörfer, Bernd / Schach, Rainer: Grundlagen der Baubetriebslehre 2: Baubetriebsplanung; Wiesbaden 2013

Brendle, Klaus; див:

- МАБ „Розвідка“ (еКнига) – загальний вступ (В) до модуля МАБ / див. також МАБ-Містобудування / див. також МАБ-Конструкція+форма
- k.brendle plan.buero architektur & anderes: „Instandsetzung & Sanierung – Grundsatzüberlegungen BV Viktoriastrasse“; Любек, березень 1998 р.
- див також: <https://independent.academia.edu/KlausBrendle>
- див. також нижче підпункт „Додаткова література“

Bund/Länder-Arbeitsgemeinschaft Abfall (LAGA) – www.laga-online.de

„Dacharbeiten im Frankfurter Bankenviertel. Dank kompaktem Mobilbaukran keine Vollsperrung erforderlich“ (уривок); [ім'я автора не зазначено]; фото: видавництво; опубліковано в VDBUM Info № 1 / 2017, S. 9 [інфо: www.liebherr.com]

„Es gibt keine erreichbaren Lagerflächen (...)“; [ім'я автора не зазначено]; фото: видавництво; опубліковано в VDBUM Info № 1 / 2017, S. 41

Kaltenbach, Frank: Die neue Wildspitzbahn am Pitztaler Gletscher – ein Adlerhorst aus Stahl und Glas; опубліковано в Detail № 7+8 / 2013, S. 818ff

N - Z

Schach, Rainer / Otto, Jens Reiner: Baustelleneinrichtung. Grundlagen – Planung – Praxishinweise – Vorschriften und Regeln; 2. допрацьоване видання, Wiesbaden 2011

„Schutz von Fledermäusen angemahnt“; автор: НО (аббревіатура); опубліковано в Wochenspiegel am Sonnabend. Lübeck Süd/West від 18.02.2017, S. 3 (завантаж. з онлайн-версії газети 21.02.2017)

„Spektakuläre Bauaktion am Berliner Hauptbahnhof“; опубліковано в Handelsblatt від 25.07.2005; схематичний рисунок: dra (завантаж. 19.03.2017)

Walberg, Dietmar: Gebäudetypologie Schleswig-Holstein. Kiel; Arbeitsgemeinschaft für zeitgemäßes Bauen; Kiel 2012

Джерела зображень:

„Bügelbauten“. Берлін – головний вокзал (відео без назви; 2005): про монтаж та з'єднання над коліями обох секцій з офісними приміщеннями – без жодних перешкод для руху поїздів; опубліковано 04.01.2013, [ім'я автора не зазначено] - <https://www.youtube.com/watch?v=g9xyEGrWM2U>

„Bügelbauten“- схематичний рисунок; dra; джерело: „Spektakuläre Bauaktion am Berliner Hauptbahnhof“; [ім'я автора не зазначено]; опубліковано в Handelsblatt від 25.07.2005 (завантаж. 19.03.2017)

„Dacharbeiten im Frankfurter Bankenviertel. Dank kompaktem Mobilbaukran keine Vollsperrung erforderlich.“; [ім'я автора не зазначено]; фото: видавництво; опубліковано в VDBUM Info № 1 / 2017, S. 9

„Es gibt keine erreichbaren Lagerflächen (...)“; [ім'я автора не зазначено]; фото: видавництво; опубліковано в VDBUM Info № 1 / 2017, S. 41

K.Brendle plan.buero architektur & anderes: „Instandsetzung & Sanierung – Grundsatzüberlegungen BV Viktoriastrasse“; Любек, березень 1998 р., уривки на сторінках 16-17, 20, 22 (без масштабу) „Schutz von Fledermäusen angemahnt“; автор: НО (аббревіатура); опубліковано в Wochenspiegel am Sonnabend. Lübeck Süd/West від 18.02.2017, S. 3 (завантаж. з онлайн-версії газети 21.02.2017)

Додаткова література

Banham, Reyner: The Architecture of the Well-Tempered Environment; Chicago 1984

Brendle, Klaus: "Modern" Building Techniques and Historical Monuments. Conservation, repair, reintegration, restoration, reconstruction and new-construction parts for the preservation of Mies van der Rohe's New National Gallery of 2021 in Berlin; опубліковано в онлайн-журналі VITRUVIUS (португ./англ. мовами): <https://vitruvius.com.br/revistas/read/arquitextos/22.261/8413/en> (приклад дороговартісного, всеохоплюючого аналізу будівлі як передумова планування та проведення будівельних робіт зі збереженням архітектурної пам'ятки)

Büning, Ulrich: Das Lübecker Dielenhaus; Lübeck 2014 (приклад планування санації, що має на меті збереження будівлі)

Bundesarchitektenkammer e.V. / Bundesingenieurkammer e.V. (видавн.): Architekten und Ingenieure. Technische Ausrüstung auf dem Weg zu einer neuen Planungskultur (брошура); Berlin 2018; див. також: www.gemeinsam-planen.de

Graupner, Klaus / Lobers, Falk: Bauklimatische Aspekte, Heizungs- und Lüftungskonzept; опубліковано в Burkhardt, Berthold (видавн.): Scharoun. Haus Schminke. Bau Denkmale der Moderne. Die Geschichte einer Instandsetzung; Stuttgart 2002, S. 120ff

(приклад аналізу історичних інженерних мереж як передумова планування з метою їх збереження)

Hörrisch, Jochen: Theorie-Apotheke. Eine Handreichung zu den humanwissenschaftlichen Theorien der letzten fünfzig Jahre, einschließlich ihrer Risiken und Nebenwirkungen; Frankfurt am Main 2010 (легкий для прочитання короткий виклад філософських основ теорії пізнання та філософії науки)

Lang, Werner / Hellstern, Cornelia (Hrsg.): Visionäre und Alltagshelden. Ingenieure – Bauen – Zukunft; München 2017

„verdrängte Substanz“ („verdrängte Substanz“ – тематичний буклет, в якому йдеться зокрема про виявлення та збереження історичних інженерних мереж та інфраструктури); опубліковано в Der Architekt № 3 / 2018

Норми, директиви тощо

DIN 824 1981-03 Technische Zeichnungen; Faltung auf Ablageformat (англ.: Technical drawings; Folding to filing size)

DIN EN 15898 – Erhaltung des kulturellen Erbes – Allgemeine Begriffe; Conservation of Cultural Heritage – Main General Terms and Definitions; Conservation des biens culturels – Principaux termes généraux; dreisprachige Fassung: Deutsch, Englisch, Französisch; Берлін 2020-02 (<https://www.beuth.de/de/norm/din-en-15898/313835675>)

Landesverordnung über Grabungsschutzgebiete „Innere Stadt“ der Hansestadt Lübeck від 8.04 1992; <http://www.gesetze-rechtsprechung.sh.juris.de/jportal/?quelle=jlink&query=L%C3%BCbeckIStGrabSchGV+SH+%C2%A7+1&psml=bssho-prod.psml&max=true> (укр.: Правові акти про ділянки, на яких заборонено проведення розкопок, „Внутрішня частина“ ганзейського міста Любек)

Repetico – Bautechnische Grundlagen: <https://www.repetico.de/card-75917967> ; завантаж. 07.08.2023 (укр.: основні технології будівництва)

Словники, довідники тощо

Duden. Online Wörterbuch: www.duden.de станом на 06.09.2017 / 2023 (укр.: німецькомовний онлайн-словник)

Seidl, Ernst (видавн.): Lexikon der Bautypen. Funktionen und Formen der Architektur; Reclam Sachbuch; durchgesehene und aktualisierte Ausgabe 2012; Stuttgart 2012 (укр.: виправлене й актуалізоване видання 2012 р.) [примітка: нечітке пояснення та використання терміну „Typ / Typus“]

„Wörterbuch der Architektur“. Reclam Sachbuch; 14-те видання; Stuttgart 2012

Wormuth, Rüdiger / Schneider, Klaus-Jürgen (видавн.): Baulexikon. Erläuterung wichtiger Begriffe des Bauwesens; 3. aktualisierte und erweiterte Auflage; Berlin / Wien / Zürich 2016 (укр.: Лексикон будівельних термінів. Пояснення важливих термінів у будівництві; 3-тє актуалізоване та доповнене видання)

5 МАБ-ІМПРЕСУМ (зміст) та інформація

ІМПРЕСУМ та ІНФОРМАЦІЯ ПРО ПРОЄКТ

Відомості про „Модулі з аналізу будівництва“ (5.0.):

Організація проєкту „Україна - будівництво“ у ТУ м.Любек / Німеччина: проф., д-р інж. Helmut Offermann, почесний доктор Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, Україна.

Підпроєкт „Модулі з аналізу будівництва (МАБ) „Розвідка - Розуміння - Опис“:

ідея, розробка, організація та редагування / автор: дипл. інж. Klaus Brendle – викладач (Технічний університет м. Любек)

Учасники:

Halyna Chuico (переклади) / Iлона Danko (магістр філології, викладач німецької та англійської мов / переклад модулів, пошукова робота) / Malik Esaaq (робота у сфері IT) / Dimitri Goldenberg (архітектор / консультант з перекладу) / Musa Heidarov (магістр архітектури / робота у сфері IT, організація, редагування, переклади) / Gregor Huber (спікер) / Nataliia Huda (викладачка / допомога у створенні україномовної версії модуля) / Dennis Krohn (взаємодія ITHTML5) / Guido Kwast (IT / консультування, спікер) / Illia Meleshko (магістр архітектури / робота в сфері IT, редагування) / Iwanka Moskaliuk (переклади) проф., д-р інж. Helmut Offermann (консультування, співпраця на етапі створення „МАБ-організація будівництва“) / проф., дипл. інж. Frank Schwartze (ідея для тренувального завдання № 1, консультування на етапі створення „МАБ-містобудування“)

Логотип проєкту: висловлюємо подяку Detlev Klockow (dk-graphics) за подальше використання логотипу!

Контакти: Klaus Brendle на ім'я Technische Hochschule Lübeck – Fachbereich Bauwesen, Dekanat, Stephensonstrasse 1 – 3, 23562 Lübeck, Deutschland / Tel.: +49 451 300 5159 | Fax.: +49 451 300 5079 |e-mail: bau@th-luebeck.de

Незважаючи на ретельний підхід до створення списку джерел, зазначити усі дані було неможливо. За додатковою інформацією Ви можете звернутися до автора. – Для того щоб не ускладнювати сприйняття текстів, для позначення груп осіб чоловічої та жіночої статі вжито іменники чоловічого роду.

Даний елемент дистанційного навчання „МАБ – містобудування“ створено для використання в українських вищих навчальних закладах. Користування онлайн-модулем може здійснюватися виключно в рамках некомерційної освітньої

діяльності. – Для отримання детальнішої інформації звертайтеся в деканат факультету будівництва (ТУ м.Любек)

Фінансова підтримка:

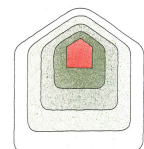
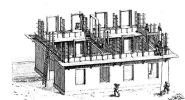
- Роботу над МАБ було відновлено за фінансової підтримки Німецької служби академічних обмінів (Deutscher Akademischer Austauschdienst, DAAD) за кошти Федерального міністерства освіти та наукових досліджень Німеччини (Bundesministerium für Bildung und Forschung, BMBF) в рамках програми „Україна цифрова: Забезпечення академічної успішності під час кризи“

- МАБ створено за фінансової підтримки Німецької служби академічних обмінів (DAAD) за кошти Міністерства економічного співробітництва та розвитку Німеччини (Bundesministerium für wirtschaftliche Zusammenarbeit und Entwicklung, BMZ)

I

II

1: Структура комплексу МАБ „Розвідка“. - Оскільки модулі з аналізу будівництва не висвітлюють обширний, вичерпний зміст архітектури та будівництва, натомість обмежуються аналізом найважливішої, спеціалізованої тематики, для обох сфер використовуються терміни „конструкція+форма“ та „організація будівництва“ (замість загальних термінів „архітектура“ та „будівництво“)..... 6

3: „Робочі методи аналізу“..... 13

4: Зображення бетонного будинку в процесі будівництва 18

5: Фото палісадника одного з дитячих садків у Берліні..... 19

6: Лоджія..... 20

8: Щотижневий ринок, Ларанжейрас / Сержипі, штат Бразилії, розташований у Північно-східному регіоні..... 21

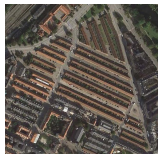
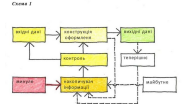
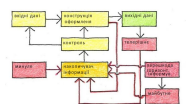
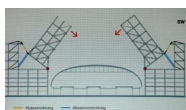
9: „Середовище проживання“ – структурні та пов’язані з життєвим світом зв’язки та рівні житлової функції 24

10: Використання методу аналізу будівельної субстанції учасниками будівництва впродовж терміну буд. робіт..... 31

11: Перше дослідження внутрішньої будівельної субстанції.....34

12: «Застереження про те, що кажани перебувають під захистом закону»; джерело: суботній випуск рекламної газети «Wochenspiegel». Любек – південь /захід; від 18.02.2017, стор. 3 (завантаж. з онлайн-видання 21.02.2017).....37

13: На суші немає доступних складських територій..... 40

14: З«Роботи на даху будівлі у банківському кварталі Франкфурта. Завдяки компактному мобільному будівельному крану вдалося уникнути повного перекриття дороги» (уривок)..... 41

15: Будівельний майданчик Ельбської філармонії в Гамбурзі у травні 2013 року 42

16: Центральний вокзал у Берліні з північно-східної сторони з Берліно-Шпандауським судноплавним каналом..... 43

: „Центральний вокзал у Берліні – опускання двох половин західного мосту-скоби під час будівництва“ 44

17: Література: „Spektakuläre Bauaktion am Berliner Hauptbahnhof“ („Вражаючий будівельний захід на Центральному вокзалі у Берліні“)..... 44

18: К.Д. Фрідріха „Жінка біля вікна“ 1818-22..... 47

19: „Kulturfabrik“ – реконструкція колишньої текстильної фабрики „Даниловская мануфактура“ у Москві, Москва; архітектори: magma-architecture, Берлін..... 53

20: „Kulturfabrik“ – реконструкція колишньої текстильної фабрики „Даниловская мануфактура“ у Москві, Москва; архітектори: magma-architecture, Берлін 54

21: Схема 1.....55

22: Схема 2.....57

23: Схема 3.....57

24: Схема 4.....58

25: Розгортка фасаду північної сторони вул. Глокенгіссерштрассе в Любеку..... 62

26: Колишній житловий квартал військово-морських сил Nybodergården з XVII ст. у Копенгагені / Данія.....63

27: Питання смаку: Мешканка Падерборна знаходить у своєму місті невизнану архітектурну красу (schön - з нім. красивий). 67

28: Зображ. Фасад будівлі на вулиці Ратцгебургет аллее в Любеку..... 71

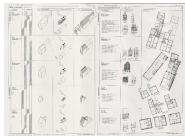
29: Зображ. Кути будівлі на вул. Ратцбургералее в Любеку..... 72

30: Зображ. Хороший – поганий сільський будинок “ – із дисципліни „Конструювання“ для „занять в будівельній школі“ (1911 рік)..... 73

31: Yawalapiti dwelling [помешкання індіанців племені являпіті / індіанці, що проживають біля ріки Піо Туатуарі / штат Мату-Гросу]; фото: Бразильський соціально-екологічний інститут (ISA) – Instituto Socioambiental / Eduardo Viveiros de Castro (дату не зазначено); "джерело": Montezuma, Roberto (видавн.): Arquitetura Brasil 500 Anos. Uma invenção recíproca | Architecture Brazil 500 Years. A reciprocal invention; Recife (Brasilien) 2002, S. 47..... 75

32: Зображ. „Типологія будинку“ (фрагмент) подвійний аркуш 52 + 57 з сімейством типів „Тип №1. Фронтонний будинок“ та „Тип №2. – Будинок зі скатом“ з типовими варіантами (масштаб оригіналу 1:500) південно-західної центральної частини ганзейського міста Росток [ліворуч іконографічне зображення варіантів типів будинку №1 та №2, праворуч підібрані реальні будівлі з Росток]; Джерело – див. список літератури КоФо: Клаус Брендле. (1994)..... 80

33: Невидимий хаос: будівельний майданчик (фото: Вольфганг Бахманн)..... 85

34: Матеріали та прилади: все під контролем (фото: Вольфганг Бахманн)..... 86

35: Уміло та вправно (фото: Вольфганг Бахманн)..... 88

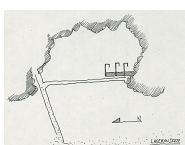
36: Знаємо, що робити (фото: Вольфганг Бахманн)..... 89

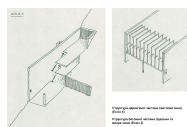
37: Комар носа не підточить (фото: Вольфганг Бахманн)..... 90

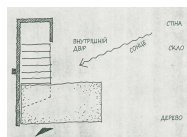
38: Ландшафтна зона „Айхгольцвайд“, на краю села із західним видом на терасові будинки (фото № 363-24)..... 92

39: Ескіз плану ділянки з під'їзними шляхами (ескіз 2)..... 93

40: Дерев'яні та монолітні будівельні конструкції..... 95

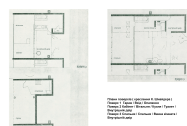
41: Структура будівлі (стіна - скло - дерево) (ескіз 5)..... 95

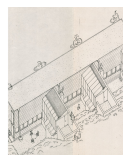
42: Південний вид на внутрішні двори трьох будинків (фото № 361-30)..... 96

43: Бічний, північний вид з під'їзною доріжкою на передньому плані (фото № 363-14)..... 97

44: Плани поверхів..... 98

45: Ізометрія будівлі зі сходу (малюнок: К. Шнайдер; деталь)..... 99

46: Обідня зона у вітальні на рівні 2 (фото № 359-29)..... 100

47: Північно-західний вид (фото № 353-24)..... 102

III

1: Будівлі-скоби, будівельний майданчик станом на 2005 рік.....	45
--	-----------